

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

นางสาวผุสดี จันทร

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2556

**Factors Relating to Roles Performance of Agricultural Village Volunteers in
Nakhonnayok Province**

Miss Phusadee Janthorn

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Agriculture in Agricultural Extension and Development

School of Agriculture and Cooperatives

Sukhothai Thammathirat Open University

2013

หัวข้อวิทยานิพนธ์ บัณฑิตที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ชื่อและนามสกุล นางสาวสุสติ จันทร

แขนงวิชา ส่งเสริมการเกษตร

สาขาวิชา เกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง
2. รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ
3. อาจารย์ ดร. ปิยวัฒน์ ขนิษฐบุตร

วิทยานิพนธ์นี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 29 มิถุนายน 2557

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

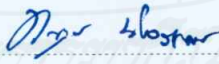
..... ประธานกรรมการ

(อาจารย์สราญ สารบรรณ)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ)

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร. ปิยวัฒน์ ขนิษฐบุตร)

..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา

(ศาสตราจารย์ ดร. สิริวรรณ ศรีพหล)

๗๕

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยผู้วิจัยได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลี นิลวิเศษ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และอาจารย์ ดร. ปิยวัฒน์ ขนิษฐบุตร อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ผู้ถ่ายทอดความรู้ ติดตามให้คำแนะนำแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณทุกท่านเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณาจารย์ทุกท่านที่ให้ความรู้ทางด้านวิชาการ และเจ้าหน้าที่ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในทุกด้าน ซึ่งส่งผลทำให้การศึกษา ประสบผลสำเร็จ พร้อมกันนี้ขอพระขอบคุณ นายพิชัย วงษ์บัวงาม เกษตรจังหวัดนครนายก และ นายถาวร ชูพล นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ หัวหน้ากลุ่มส่งเสริมและพัฒนา เกษตรกร สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก ผู้บังคับบัญชา เจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรจังหวัด และสำนักงานเกษตรอำเภอ ในจังหวัดนครนายกทุกท่านที่คอยสนับสนุนช่วยเหลือ เพื่อนๆ มหาวิทยาลัยรุ่นที่ 13 ที่ให้คำปรึกษาและให้กำลังใจมาโดยตลอด รวมทั้งทุกคนในครอบครัวที่คอย สนับสนุนและให้กำลังใจ และที่สำคัญที่สุดคือ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก ทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม ส่งผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้บรรลุผลสำเร็จ

ในส่วนที่เป็นคุณค่า และคุณความดีที่สามารถอำนวยความสะดวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบแด่ครอบครัวที่รักยิ่ง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการช่วยเหลือ เกษตรกร และคณาจารย์ผู้มีพระคุณทุกท่าน

ผุสดี จันทร์

มิถุนายน 2557

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก
ผู้วิจัย นางสาวศุภสดี จันทร์ รหัสนักศึกษา 2559001082 **ปริญญา** เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต (ส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร. จินดา ขลิบทอง (2) รองศาสตราจารย์ ดร. พรชุลย์ นิลวิเศษ
 (3) อาจารย์ ดร. ปิยวัฒน์ ขนิษฐบุตร **ปีการศึกษา** 2556

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ทางเศรษฐกิจ สังคม และปัจจัยอื่นๆ (2) ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (3) ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ (5) ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก จำนวน 406 คน โดยสุ่มตัวอย่างแบบง่าย จำนวน 202 คน 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 24 คน ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ ค่ามัธยฐาน T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย พบว่า (1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 54.09 ปี จบประถมศึกษา มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่ เกินครึ่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน เกินครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี ได้รับการฝึกอบรมอยู่ในระดับมาก แหล่งความรู้ด้านการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง (2) ผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง อันดับแรกคือการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน (3) ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานอยู่ในระดับเห็นด้วย (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ อายุ การเป็นหมอดินอาสา จำนวนแรงงานในครัวเรือน ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ได้แก่ ระดับการศึกษา การเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงาน (5) ปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบมากที่สุดคือ เกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร และแบบฟอร์มละเอียดเกินไป ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานเสนอให้มีคำตอบแทนในการปฏิบัติงาน ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาศักยภาพ เสนอแนะให้ฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร

คำสำคัญ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จังหวัดนครนายก

Thesis title: Factors Relating to Roles Performance of Agricultural Village Volunteers in Nakhonnayok Province

Researcher: Miss Phusadee Janthorn; **ID:** 2559001082;

Degree: Master of Agriculture (Agricultural Extension and Development);

Thesis advisors: (1) Dr. Jinda Kliphong, Associate Professor;

(2) Dr. Pornchulee Nilvises, Associate Professor; (3) Dr. Piyawat Kanittaburt;

Academic year: 2013

Abstract

The purposes of this research were to study (1) fundamental personal socio-economic factors and other factors (2) level of roles performance (3) opinions toward roles performance (4) factors relating to roles performance (5) problems and suggestions for roles performance of agricultural village volunteers in Nakhonnayok Province.

The population in this study comprised 1) a number of 406 agricultural village volunteers in Nakhonnayok Province and 202 of them were identified by simple random sampling, 2) a number of 24 agricultural extension agents who monitored agricultural village volunteers evaluating achievements from their roles performance. Questionnaire was used for data compilation. Statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, ranking, t-test, one-way analysis of variances and Pearson correlation coefficient.

The research findings were as follows. (1) Most of the agricultural village volunteers were male with their average age at 54.09 years. They completed primary education. Their average number of household labor was 2.81 persons. Their average total annual income of household was 338,227.23 baht. Their average total agricultural area was 4.29 rai. Over half of them served as village committee, mostly were agricultural village volunteers. Over half of them were customers of the Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives. Their average contact with agricultural extension agents was 9.39 times/year. Their training attendance was at high level. Source of agricultural knowledge was at medium level. Also they received support in their roles performance at medium level. (2) Achievement from their roles performance was at medium level. Ranking the first was compilation of fundamental information on villages' agriculture. (3) Opinions toward roles performance were found in agreed-with level. (4) Factors relating to roles performance, length of service as agricultural village volunteer and number of household labor were different at 0.05 statistical significance while education level, serving as agricultural village volunteer, contact with agricultural extension agents, being trained, source of agricultural knowledge, support in roles performance from relevant organizations and opinions toward roles performance were different at 0.01 statistical significance. (5) The most found problem in roles performance was some of them did not pay attention in registration as farmers because of detailed form. In roles performance, they suggested remuneration be offered to them. In terms of developing potentials, they suggested training be organized for them to serve as agricultural resource persons.

Keywords: Roles Performance, Agricultural Village Volunteers, Nakhonnayok Province

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
สมมติฐานการวิจัย	6
ขอบเขตของการวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน	9
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและการรับรู้บทบาท	13
แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น	20
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร	25
อาสาสมัครเกษตร	33
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	37
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	41
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	48
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	48
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล	52
การวิเคราะห์ข้อมูล	53

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	56
ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม	56
ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	66
ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	73
ตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	79
ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก	87
ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก	97
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	109
สรุปการวิจัย	109
อภิปรายผล	115
ข้อเสนอแนะ	125
บรรณานุกรม	128
ภาคผนวก	135
ก แบบสอบถามชุดที่ 1	136
ข แบบสอบถามชุดที่ 2	146
ประวัติผู้วิจัย	152

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา	49
ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	57
ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน)	58
ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี)	59
ตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร)	61
ตารางที่ 4.5 ปัจจัยทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน)	63
ตารางที่ 4.6 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ)	64
ตารางที่ 4.7 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร)	65
ตารางที่ 4.8 ปัจจัยทางสังคม (การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร)	66
ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรม	67
ตารางที่ 4.10 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	69
ตารางที่ 4.11 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	71
ตารางที่ 4.12 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	74
ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ..	75
ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	76
ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน	77
ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	78
ตารางที่ 4.17 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	80
ตารางที่ 4.18 การปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	81
ตารางที่ 4.19 การปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	83

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.20 การปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไข ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	84
ตารางที่ 4.21 การปฏิบัติงานด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงาน เหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	86
ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรการเกษตรกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้าน	88
ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/ องค์กรการเกษตรกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรกรหมู่บ้าน(รายด้าน)	89
ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ กับผลการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	90
ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและ สังคมกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	92
ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและ สังคมกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (รายด้าน)	93
ตารางที่ 4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	95
ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (รายด้าน)	96
ตารางที่ 4.29 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน	98
ตารางที่ 4.30 ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	99
ตารางที่ 4.31 ปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	100
ตารางที่ 4.32 ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน	101

สารบัญตาราง (ต่อ)

	หน้า
ตารางที่ 4.33 ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	102
ตารางที่ 4.34 ปัญหาด้านอื่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	103
ตารางที่ 4.35 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	104
ตารางที่ 4.36 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	105
ตารางที่ 4.37 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม)	106
ตารางที่ 4.38 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ความสามารถ ในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น ทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน)	107
ตารางที่ 4.39 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ทักษะในการ เป็นผู้นำเกษตรกร และอื่นๆ)	108

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย	5
ภาพที่ 2.1 ตัวแบบพฤติกรรมของเอกบุคคล	12
ภาพที่ 2.2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน	12
ภาพที่ 2.3 กระบวนการรับรู้ (The perception process)	19
ภาพที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริง	21
ภาพที่ 2.5 โครงสร้างคณะกรรมการอาสาสมัครเกษตร	35

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์มีภารกิจและบทบาทหน้าที่ครอบคลุมงานด้านการเกษตรทุกด้าน โดยงานแต่ละด้านมีหน่วยงานภายในสังกัดทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลเพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพตามนโยบายของรัฐบาล แต่ในปัจจุบันอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ที่ปฏิบัติงานในพื้นที่มีแนวโน้มลดลงทุกปี ประกอบกับภารกิจที่ได้รับมอบหมายในปัจจุบันมีเพิ่มขึ้น และการจัดสรรงบประมาณด้านการเกษตรมีค่อนข้างต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่นๆ ทำให้ไม่สามารถดูแลเกษตรกรได้อย่างทั่วถึงเมื่อเทียบกับจำนวนเกษตรกรที่มีอยู่ทั่วประเทศ และปัจจุบันภาคการเกษตรมีความหลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับหลายสาขา อีกทั้งต้องเผชิญกับสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี จึงต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของหลายภาคส่วนในการทำงานเชิงบูรณาการ โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายและเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนาการเกษตร

ส่วนราชการในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้รับสมัครและได้คัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขา เพื่อมาเป็นอาสาสมัครเกษตรแต่ละด้าน รวม 13 สาขา ได้แก่ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรวม อาสาสมัครชวนา ชีวนำ และอาสาพัฒนาขงพารา เพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ตลอดจนเผยแพร่ความรู้ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์งานต่างๆ ของส่วนราชการในกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ. 2551 แต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบนี้ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในปี พ.ศ.2554 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยกำหนดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

หมู่บ้านละ 1 คน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน

ในปี พ.ศ.2554 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายกในฐานะนายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดนครนายก ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ให้ดำเนินการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) จากอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ที่ได้รับการคัดเลือกหมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก จำนวน 406 คน เพื่อปฏิบัติงานตามบทบาทที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และในปี พ.ศ.2556 สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก ได้ดำเนินงานโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการปฏิบัติงานตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย โดยมีการถ่ายทอดความรู้การปฏิบัติงาน ส่งเสริมการเกษตรและแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน การขึ้นทะเบียนเกษตรกร การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปศึกษาดูงานจุดที่ประสบความสำเร็จ

จากการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ผ่านมาพบปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านหลายประการ อาทิ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีภารกิจมากเนื่องจากบางรายเป็นอาสาสมัครด้านอื่นๆ เป็นผู้นำชุมชน หรือเป็นสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายยังไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน ซึ่งส่งผลทำให้การปฏิบัติงานไม่บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นเพื่อศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ตลอดจนปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนและกำหนดนโยบายในการสนับสนุน ส่งเสริม และพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ของจังหวัดนครนายก ให้สามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้สอดคล้องกับปัญหาและสถานการณ์จริงในพื้นที่อันจะนำไปสู่การพัฒนาการเกษตรแบบมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งเผยแพร่ผลการศึกษาแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ และพัฒนากิจกรรมการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยสังคม และปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.2 เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.3 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2.4 เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.5 เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร แนวคิดและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถนำมากำหนดประเด็นในการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ได้ดังนี้

3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา

3.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี และพื้นที่ทำการเกษตร

3.3 ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

3.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3.5 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่

3.5.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

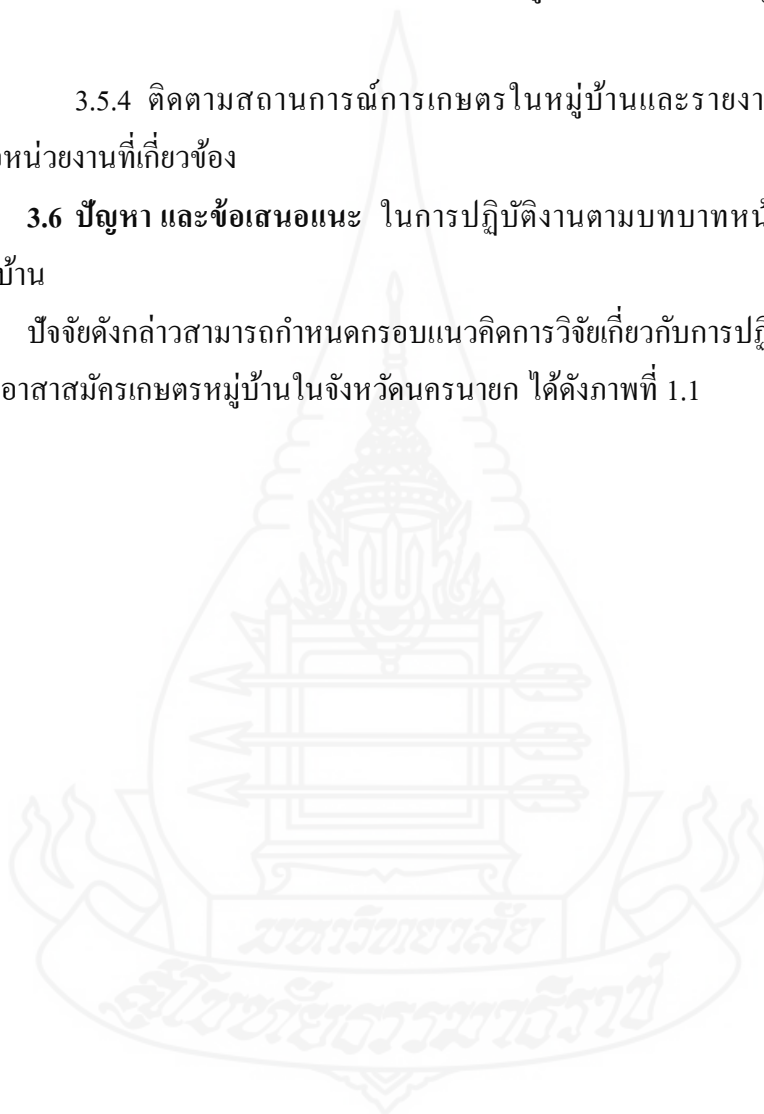
3.5.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

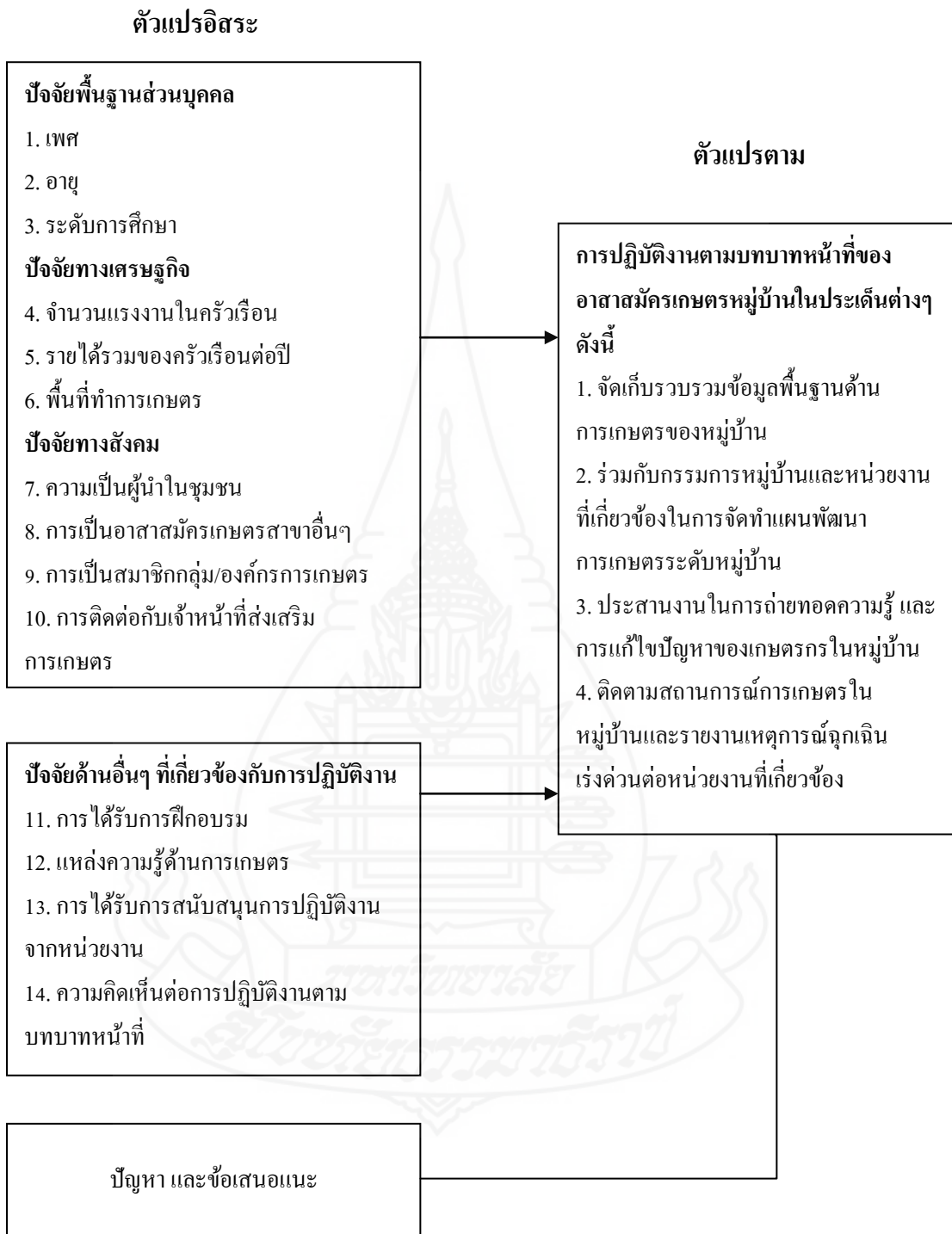
3.5.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

3.5.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

3.6 ปัญหา และข้อเสนอแนะ ในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัยดังกล่าวสามารถกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ได้ดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

4. สมมติฐานการวิจัย

4.1 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษาต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกแตกต่างกัน

4.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี และพื้นที่ทำการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกแตกต่างกัน

4.3 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกแตกต่างกัน

4.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

5. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก มีขอบเขตของการวิจัย ดังนี้

5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่องอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

5.1.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

5.1.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

5.1.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

5.1.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.2 ขอบเขตด้านพื้นที่ ทำการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ซึ่งได้รับการคัดเลือกเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ ในพื้นที่ 4 อำเภอ ของจังหวัดนครนายก จำนวน 406 คน โดยการสุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 202 คน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

6.1 อาสาสมัครเกษตร หมายถึง เกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตรหรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.” ซึ่งมี 13 สาขา คือ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวานาชั้นนำ และอาสาพัฒนาฯพารา ทั้งนี้ในการวิจัยครั้งนี้คือเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคำสั่งแต่งตั้งจากจังหวัดนครนายกให้ดำรงตำแหน่งอาสาสมัครเกษตรปฏิบัติงานในพื้นที่จังหวัดนครนายก

6.2 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับคัดเลือกหมู่บ้านละ 1 คน จากการประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เรียกโดยย่อว่า “อกม.” อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี ซึ่งในงานวิจัยนี้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก และยังคงปฏิบัติงานอยู่

6.3 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึงลักษณะการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ระบุไว้ในประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

6.3.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

6.3.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

6.3.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

6.3.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

6.4 การปฏิบัติงาน หมายถึง การกระทำหรือการดำเนินงานตามหน้าที่ที่ได้รับ ซึ่งในงานวิจัยนี้คือการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

6.5 เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ข้าราชการหรือพนักงานราชการของสำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก ที่เข้าไปปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อให้ความรู้ และการสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลผลงานวิจัยที่ได้รับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และกำหนดนโยบายในการพัฒนาศักยภาพของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ให้มีทักษะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ สามารถช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และให้ความช่วยเหลือเกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 สามารถนำข้อมูลผลงานวิจัยที่ได้รับไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

7.3 สามารถนำข้อมูลปัญหา และข้อเสนอแนะไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาทบทวนวรรณกรรม และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในประเด็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิด หลักการ ทฤษฎี รวมทั้งการกำหนดประเด็นคำถามในการสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อการวิเคราะห์และอภิปรายผลการศึกษา ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน
2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและการรับรู้บทบาท
3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น
4. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร
5. อาสาสมัครเกษตร
6. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)
7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

1.1 ความหมายของการปฏิบัติงาน

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2546: 647) อธิบายความหมายของคำว่า “ปฏิบัติ” หมายถึง การดำเนินการไปตามระเบียบแบบแผน เช่น ปฏิบัติราชการ กระทำเพื่อให้เกิดความชำนาญ เช่น ภาคปฏิบัติ กระทำตาม เช่น ปฏิบัติตามสัญญา พฤติกรรม เช่น ภาคปฏิบัติ สมณธรรม ปฏิบัติต่อกัน ประนินิบัติรับใช้ เช่น ปฏิบัติบิดา มารดา ปฏิบัติครูบาอาจารย์ ปฏิบัติการทำงานตามหน้าที่ ที่ทดลองเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงตามทฤษฎีฝึกงานเพื่อให้เกิดความชำนาญเบื้องต้น เช่น ห้องปฏิบัติการ ปฏิบัติธรรม ประพฤติตามธรรม เจริญภาวนา ปฏิบัติบูชา การบูชาด้วยการปฏิบัติตามคำสอน คู่กับอามิสบูชาซึ่งเป็นการบูชาด้วยสิ่งของ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545: 214) อ้างถึงใน เกษร สวนศรี (2552: 9) ได้ให้ความหมายของการปฏิบัติงาน หมายถึง การทำงานอย่างเต็มความสามารถเพื่อผลแห่งความสำเร็จอย่างดีที่สุดของงาน จะเห็นว่าหากผู้ปฏิบัติต้องการจะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จอย่างดีที่สุดผู้ปฏิบัติจะต้องทุ่มเทพลังและอำนาจที่มีอยู่ในตนและต้องปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ ซึ่งจะก่อให้เกิดความสำเร็จนั้น นอกจากจะต้องเป็นผลสืบเนื่องจากแรงจูงใจและความเต็มใจของผู้ปฏิบัติแล้วยังขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปความหมายของ “การปฏิบัติงาน” คือ การกระทำหรือพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลในการทำงาน ซึ่งการที่บุคคลจะปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยทั้งความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในงานที่ปฏิบัติเป็นอย่างมาก เพื่อนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ตามสถานการณ์จริงได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

1.2 ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงาน

Schermerhorn, Hunt, Osborn (2008: 151) อ้างถึงใน ทรรศน์พร ไหมสมบุญ (2550: 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคคล (Individual performance factors) ประกอบด้วย

1.2.1 ลักษณะเฉพาะบุคคล (Individual Attributes) ได้แก่

1) ลักษณะทางประชากร (Demographic Characteristics) เป็นตัวแปรที่ช่วยให้เห็นถึงภูมิหลังของบุคคล เช่น เพศ อายุ เชื้อชาติ สถานะทางเศรษฐกิจ สังคม สถานที่อยู่อาศัย ขนาดของครอบครัว

2) ความรู้ ความสามารถ (Competency Characteristics) เป็นสิ่งที่สำคัญในการพิจารณาเลือกคนเพื่อมาปฏิบัติงาน ความรู้ความสามารถเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่สามารถกระตุ้นให้เกิดความพยายามในการทำงาน เป็นแรงจูงใจขั้นต้นที่มีผลกระทบต่อไหวพริบของบุคคลที่เอาชนะสภาพแวดล้อมได้ ความรู้ความสามารถแบ่งได้ 2 ด้าน คือ ด้านกายภาพ (Physical Competency) และด้านสมอง (Mental Competency) ความถนัดและความชำนาญของบุคคล คุณลักษณะนี้ได้จากการศึกษา ฝึกอบรม ตลอดจนการสะสมประสบการณ์ต่างๆ และคุณลักษณะที่มีผลกระทบต่อระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน

3) คุณลักษณะทางจิตวิทยา (Psychological Characteristics) เป็นการแสดงแนวโน้มของพฤติกรรมแต่ละบุคคลที่จะเกิดขึ้นและมีอิทธิพลค่อนข้างถาวรต่อพฤติกรรม ลักษณะทางจิตวิทยาเหล่านี้ ได้แก่ ทักษะ การรับรู้ ความต้องการ และบุคลิกภาพของแต่ละคน อย่างไรก็ตาม ความสำคัญของคุณลักษณะของบุคคลขึ้นอยู่กับธรรมชาติและความจำเป็นแต่ละงาน

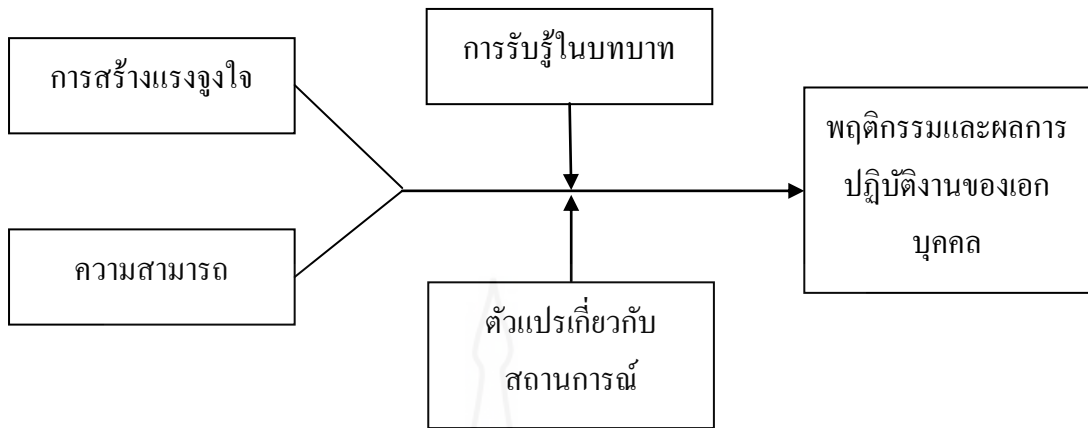
ซึ่ง เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะเน้นว่าคุณลักษณะของบุคคลจะต้องมีความเหมาะสมกับความจำเป็นของแต่ละงานเพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ต้องการ

1.2.2 ความพยายามในการทำงาน (Work Effort) เป็นสิ่งที่แสดงถึงความปรารถนาที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งต้องมีแรงจูงใจที่จะทำงาน (motivation to work) เป็นแรงผลักดันภายในตัวบุคคลที่มีผลโดยตรง คนที่มีแรงจูงใจอยู่ในระดับสูงจะทำงานอย่างจริงจัง

1.2.3 การสนับสนุนจากองค์กร (Organizational Support) ในการปฏิบัติงานของบุคคลจึงจำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากองค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่ บุคคลที่มีลักษณะบุคคลตรงกับ ความจำเป็นของงานและได้รับการจูงใจในระดับสูง อาจไม่เป็นผู้ปฏิบัติงานที่ดีหากได้รับการสนับสนุนที่ไม่เพียงพอจากหน่วยงาน

Davis, K., & Newstrom, J.W. (1989) อ้างถึงใน วิชาดา คุปตานนท์ (2551: 211) กล่าวว่า การปฏิบัติงานของคนงานขึ้นอยู่กับปัจจัยสามประการ คือ ความสามารถ (Ability) สภาพแวดล้อม (Environment) และการจูงใจ (Motivation) เมื่อผู้ปฏิบัติงานมีความสามารถและมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำงานและถูกกระตุ้นจูงใจที่อย่างเหมาะสมแล้ว เขาก็จะมีกำลังใจในการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติหากผู้ปฏิบัติงานขาดความสามารถแต่ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานด้วยการฝึกอบรมและสอนงาน ตลอดจนการจูงใจผู้ปฏิบัติงานอย่างเหมาะสมแล้วนั้น เขาก็จะสามารถทำงานบรรลุเป้าหมายได้เช่นเดียวกัน แต่เป็นการยากที่ผู้ปฏิบัติงานจะทำงานบรรลุเป้าหมาย หากผู้ปฏิบัติงานขาดแรงจูงใจ

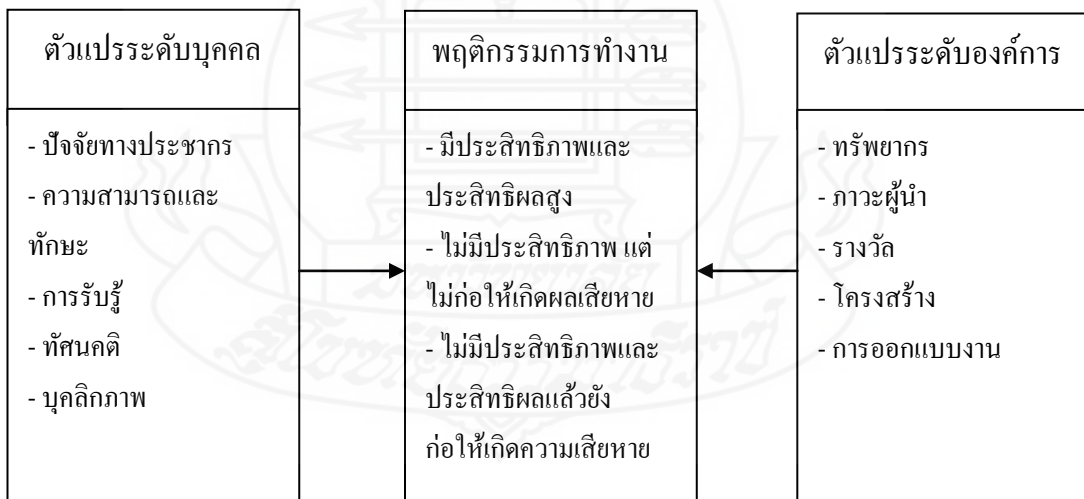
นพ ศรีบุญนาค (2545: 6-7) กล่าวว่า การที่เอกบุคคลจะมีพฤติกรรมในการทำงานอย่างไรรันนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับตัวแปรหลัก ได้แก่ แรงจูงใจ และความสามารถในการทำงาน เอกบุคคลถึงจะมีความสามารถเพียงใด หากขาดเสียซึ่งแรงจูงใจในการทำงาน ผลงานจะออกมาดีไม่ได้ หากมีความสามารถและแรงจูงใจก็จะสามารถสร้างผลงานได้ดีกว่า นอกจากนี้ตัวแปรด้านการรับรู้บทบาทก็นับว่ามีความสำคัญต่อการทำงาน กล่าวคือหากเอกบุคคลรับรู้บทบาทที่ต้องแสดงในการทำงานได้ผลตามบทบาทหน้าที่ๆ ได้รับมอบหมายก็จะเป็นไปได้สูง ส่วนสถานการณ์สิ่งแวดล้อมก็นับว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การทำงานหรือสร้างผลผลิตก็จะเป็นไปได้ด้วยดี เป็นต้น

ภาพที่ 2.1 ตัวแบบพฤติกรรมของเอกบุคคล

ที่มา : นพ ศรีบุญนาถ (2545: 6)

มัลลิกา คັນสอน (2544: 20) กล่าวว่า การทำความเข้าใจพฤติกรรมการทำงานเป็นงานที่สำคัญของผู้บริหารในทุกระดับ โดยที่ผู้บริหารจะสังเกตและวิเคราะห์พฤติกรรมการทำงานของคนจะต้องให้ความสนใจกับตัวแปรอย่างน้อย 2 กลุ่ม ซึ่งต่างก็มีอิทธิพลโดยตรงต่อความแตกต่างของพฤติกรรม ได้แก่ ตัวแปรระดับบุคคล และตัวแปรระดับองค์การ

ภาพที่ 2.2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการทำงาน

ที่มา : มัลลิกา คັນสอน (2544: 20)

สรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของบุคคลซึ่งทำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันมีอยู่หลายปัจจัย ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกคือ ความรู้ ความสามารถในการทำงาน ทัศนคติ การรับรู้บทบาท ความต้องการ การสนับสนุนจากองค์กร แรงจูงใจ และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นต้น ดังนั้นผู้บริหารทุกระดับควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ดังกล่าว เพื่อให้บุคคลในองค์กรสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายตามที่องค์กรตั้งไว้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทและการรับรู้บทบาท

2.1 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

2.1.1 ความหมายของบทบาท

ราชบัณฑิตยสถาน (2542: 602) ได้อธิบายความหมาย “บทบาท” คือ การทำตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ เช่น บทบาทของพ่อแม่ บทบาทของครู

ธงชัย สันติวงษ์ และ ชัยยศ สันติวงษ์ (2548: 163) กล่าวว่า บทบาทเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงระหว่างตัวบุคคลกับองค์กร แสดงถึงพฤติกรรมของตนในองค์กรที่คาดว่าจะแสดงออก บทบาทเกิดจากผลของการเกี่ยวข้องกันขององค์กรที่เป็นทางการ เทคนิควิทยาการองค์กรที่ไม่เป็นทางการ และความคาดหวังของบุคคลในงานที่ทำ ระบบของบทบาทจึงเป็นเสมือนสนามที่กำหนดขึ้นเพื่อให้แสดงออกถึงความคาดหวังและพฤติกรรมของผู้ปฏิบัติหรือบรรดาสมาชิกภายในองค์กร การแสดงออกมาในลักษณะของการติดต่อสื่อสารที่เป็นถ้อยคำและที่ไม่เป็นถ้อยคำ การแสดงออกถึงอารมณ์ การแสดงออกถึงการตัดสินใจ ระบบของบทบาทจะเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอดเวลา การที่จะอธิบายระบบของบทบาทจึงเป็นเรื่องยาก จะอธิบายได้เพียงชั่วขณะหนึ่งที่ระบบของบทบาทนั้นแสดงอยู่เท่านั้น เมื่อเวลาผ่านไประบบของบทบาทก็จะแตกต่างออกไป

ณรงค์ เส็งประชา (2538: 136) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่ปฏิบัติตามสถานภาพ บทบาทเป็นพฤติกรรมที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลกระทำตามหน้าที่

ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง และคณะ (2540: 73) กล่าวว่า บทบาท คือ พฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้ที่อยู่ในสถานภาพต่างๆ ว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไร (Role Expectation) เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคมเพื่อทำให้คู่สัมพันธ์มีการกระทำระหว่างกันทางสังคมได้ รวมทั้งสามารถคาดการณ์พฤติกรรมที่จะเกิดขึ้นได้

สุพัตรา สุภาพ (2540: 30) กล่าวว่า บทบาท คือ การปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ของสถานภาพ (ตำแหน่ง) ซึ่งมนุษย์แต่ละคนจะมีหลายบทบาท และแต่ละบทบาทจะมีความสมบูรณ์หรือสมดุลกันพอควร นอกจากนี้ยังได้กล่าวไว้ว่าบทบาทจะกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ

สุกัญญา อธิปอนันต์ และสำราญ สารบรรณ (2553: 9-8) ได้สรุปความหมายของบทบาทว่า บทบาท หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกต่อกันตามบรรทัดฐานหรือความคาดหวังของสังคม หรือเป็นการทำหน้าที่ของบุคคลหนึ่ง ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่จะต้องแสดงตราบใดที่ยังอยู่ใน “บท” นั้น ตามสิทธิและหน้าที่ของตนตามสถานภาพที่ตนเป็นอยู่

ดังนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า “บทบาท” หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลแสดงออกตามสิทธิ หน้าที่ของสถานภาพที่สังคมกำหนดและคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติ โดยบทบาทจะเป็นตัวกำหนดความรับผิดชอบของงานต่างๆ ที่ปฏิบัติซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสม

2.1.2 ประเภทของบทบาท

จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540: 37) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทคือ การที่บุคคลกระทำภาระหน้าที่ตามสถานภาพของตน เป็นพฤติกรรมที่เห็นได้เป็นการกระทำของบุคคลผู้ที่มีสถานภาพเหมือนกันย่อมมีการแสดงบทบาทเป็นแบบเดียวกัน ตามบรรทัดฐานที่กำหนดไว้ แต่การแสดงบทบาทของบุคคลต่างๆ แม้มีสถานภาพเดียวกันย่อมมีลักษณะแตกต่างกันบ้าง แต่เมื่อมองภาพโดยรวมแล้วจะแสดงบทบาทเหมาะสมกับสถานะภาพ พิจารณาได้โดยแยกลักษณะของบทบาทเป็น 3 ด้าน คือ

1) บทบาทในอุดมคติ (ideal role) ได้แก่บทบาทที่กำหนดไว้เป็นกฎหมายหรือตามความคาดหวังของบุคคลทั่วไปในสังคม เป็นแบบฉบับที่สมบูรณ์ซึ่งผู้ที่มีสถานภาพหนึ่งๆ ควรกระทำแต่อาจไม่มีใครทำตามนั้น

2) บทบาทตามที่บุคคลเข้าใจหรือรับรู้ (perceived role) เป็นบทบาทที่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้นๆ จะคาดหวังด้วยตัวเองว่าควรเป็นอย่างไร ทั้งนี้ย่อมเกี่ยวข้องกับทัศนคติ ค่านิยมหรือบุคลิกภาพ และประสบการณ์ของแต่ละคน

3) บทบาทที่แสดงออกจริง (actual/enacted role) ได้แก่การกระทำที่บุคคลปฏิบัติจริง ซึ่งย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะนั้นด้วย สถานการณ์ต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการแสดงบทบาทหนึ่งๆ อาจเป็นสภาพแวดล้อมธรรมชาติและสภาพแวดล้อมทางสังคม ดังนั้นบทบาทที่แท้จริงๆ จึงอาจสอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับบทบาทที่บุคคลรู้ก็ได้ สถานภาพจึงเป็นโครงสร้างหรือกรอบที่กำหนดให้บุคคลแสดงบทบาทแตกต่างกันในระดับหนึ่ง แต่ก็มีแนวทางที่

เป็นมาตรฐานให้กระทำอยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับได้ ผู้ที่อยู่ในสถานภาพหนึ่งแสดงบทบาทตอบสนองคนหลายกลุ่ม จึงมีบทบาทหลายด้าน เรียกว่าชุดของบทบาท บุคคลที่มีสถานภาพเดียวกันอาจแสดงบทบาทต่อคนแต่ละกลุ่มมากน้อยแตกต่างกันได้

2.1.3 ความสำคัญของบทบาท

สุพิศวง ธรรมพันทา (2540: 66) ได้กล่าวถึงความสำคัญของบทบาทไว้ ดังนี้

1) บทบาทเป็นหน้าที่หรือการแสดงออกของบุคคลตามความคิดหรือความคาดหวัง เมื่ออยู่ใต้สถานการณ์ทางสังคมหนึ่ง โดยยึดถือฐานะและหน้าที่ทางสังคมที่กำหนดไว้ในบรรทัดฐานเป็นมูลฐาน ความถูกต้องและความสมควรของบทบาทนั้น บุคคลจึงตัดสินใจแสดงบทบาทต่างๆ ได้ง่ายขึ้นเมื่อต้องเกี่ยวข้องกับสมาคมกับบุคคลอื่น

2) เมื่อบุคคลปฏิบัติตามบทบาททางสังคมดังที่ระบุไว้ในบรรทัดฐานระบบความสัมพันธ์ต่อกันในสังคมจะเป็นแนวทางเดียวกัน บังเกิดความเป็นระเบียบและความสงบภายในสังคม บุคคลที่ฝ่าฝืนไม่กระทำดังกล่าวจะได้รับการลงโทษจากสังคม บุคคลจึงสามารถอยู่ร่วมกลุ่มได้ด้วยดี

2.1.4 การแสดงบทบาท

Allport. (1997: 186-188) อ้างถึงใน อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 10) เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการแสดงบทบาทของบุคคลว่าขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ข้อ ดังนี้

1) ความคาดหวังที่เกี่ยวกับบทบาท (role expectation) เป็นบทบาทตามความคาดหวังของบุคคลอื่น หรือบทบาทที่สถาบัน องค์กรหรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้บุคคลปฏิบัติตามสิทธิหน้าที่ที่บุคคลนั้นครองตำแหน่งอยู่

2) การรับรู้ (role conception) เป็นการรับรู้ในบทบาทของตนว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรและสามารถเห็นบทบาทของตนได้ตามการรับรู้ที่รับรู้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการของบุคคลนั่นเอง ทั้งนี้การรับรู้บทบาทและความต้องการของบุคคลย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล ตลอดจนเป้าหมายในชีวิตและค่านิยมของบุคคลที่สวมบทบาทนั้น

3) การยอมรับบทบาทของบุคคล (role acceptance) ซึ่งเกิดขึ้นได้ เมื่อมีความสอดคล้องกันของบทบาท ตามความคาดหวังของสังคมและบทบาทที่ตนเองรับรู้อยู่ การยอมรับบทบาทหน้าที่นี้เป็นเรื่องเกี่ยวข้องกับความเข้าใจบทบาทและการสื่อสารระหว่างสังคมและบุคคลนั้น ทั้งนี้เพราะว่าบุคคลไม่ได้ยินดียอมรับกับบทบาททุกบทบาทเสมอไป แม้ว่าจะได้รับการคัดเลือกหรือถูกแรงผลักดันจากสังคม ให้รับตำแหน่งและมีบทบาทหน้าที่ปฏิบัติก็ตาม เพราะถ้าหากว่าบทบาทที่ได้รับนั้นทำให้ได้รับผลเสียหายหรือเสียผลประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าขัดแย้ง

กับความต้องการหรือค่านิยมหรือทัศนคติของบุคคลนั้น ผู้ครองตำแหน่งอยู่ที่พยายามหลีกเลี่ยงบทบาทนั้น ไม่ยอมรับบทบาทนั้น

4) การปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของบุคคล (role performance) เป็นบทบาทที่เจ้าของสถานภาพแสดงจริง ซึ่งอาจจะเป็นการแสดงบทบาทที่สังคมคาดหวัง หรือเป็นการแสดงบทบาทตามการรับรู้และตามความคาดหวังของตนเอง การที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้ดีเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับ การยอมรับบทบาทนั้น ๆ ของบุคคลที่ดำรงตำแหน่งอยู่ เนื่องจากความสอดคล้องกันของบทบาทตามความคาดหวังของสังคมและการรับรู้บทบาทของตนเอง

2.1.5 ความขัดแย้งในบทบาท

สุพัตรา สุภาพ (2540: 30) กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนมีบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกันและบุคคลถูกคาดหวังให้ปฏิบัติตามบทบาทต่างๆ ที่ตนมีอยู่ แต่การปฏิบัติตามบทบาทหนึ่งอาจจะไปขัดกับอีกบทบาทหนึ่งก็ได้ ซึ่งบทบาทขัดกันแบบนี้เป็นสภาพที่ทุกซ์ทรมานใจมากแก่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ทั้งผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาต้องพยายามหลีกเลี่ยงการมีความสัมพันธ์แบบเป็นการส่วนตัวจนเกิดความใกล้ชิดสนิทสนม

อย่างไรก็ตามบุคคลจะต้องประสบปัญหาเรื่องบทบาทหลายอย่างที่ต้องปฏิบัติ และการขัดกันบทบาทย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ เพราะบทบาทแต่ละอย่างมักจะถูกคาดหวังให้ปฏิบัติ จำกัดขอบเขตในการเลือก และมีปัญหาที่บุคคลจะต้องแก้ไขเอง ดังนั้นเราสามารถเข้าใจพฤติกรรมส่วนใหญ่ได้โดยการดูจากตำแหน่งของบุคคลในโครงสร้างของสังคมนั้นๆ นั่นเอง

2.1.6 ทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527:50) ได้สรุปทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของนักปราชญ์หลายๆ ท่านไว้ดังนี้

1) ทฤษฎีของราล์ฟ ลินตัน (Ralph Linton's Role Theory) กล่าวว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาท เช่น บุคคลที่มีตำแหน่งเป็นครูต้องแสดงพฤติกรรมเป็นตัวอย่างที่ดีแก่ลูกศิษย์ เป็นต้น ผู้ที่มีตำแหน่งจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายๆ อย่าง เช่น บุคลิกภาพของผู้สวมบทบาท ลักษณะของสังคม ตลอดจนขนบธรรมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมของสังคมนั้นด้วย

2) ทฤษฎีของเนเดล (Nadel's Role Theory) ได้กล่าวว่าบทบาทคือ ส่วนประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรม 3 ลักษณะ คือ

- (1) ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท เช่น ครูต้องพูดเก่ง หรือมีอารมณ์ขัน
- (2) ส่วนประกอบที่มีผลสำคัญต่อบทบาทและขาดมิได้ เช่น เป็นครูต้องสอนหนังสือ เป็นแพทย์ต้องรักษากันไข้ เป็นตำรวจต้องจับผู้ร้าย

(3) ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย เช่น ครูต้องเป็นสมาชิกคุรุสภา เป็นต้น

ถ้ากำหนด P คือ บทบาท

a คือ ส่วนประกอบที่ส่งเสริมบทบาท

b คือ ส่วนประกอบที่มีผลต่อบทบาทและขาดไม่ได้

c คือ ส่วนประกอบที่เป็นไปตามกฎหมาย

ดังนั้นสามารถเขียนสมการได้ว่า

$$P = a, b, c, \dots n$$

จากสมการอธิบายได้ว่า บทบาทจะต้องประกอบด้วยส่วนประกอบหลายๆ ส่วนอย่างน้อย 3 ส่วนขึ้นไป จนถึง n ส่วน

3) ทฤษฎีของโฮมันน์ (Homann's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลจะเปลี่ยนบทบาทไปตามตำแหน่งเสมอ เช่นตอนกลางวันแสดงบทบาทสอนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นครู พอตอนเย็นแสดงบทบาทเรียนหนังสือ เพราะมีตำแหน่งเป็นนิสิตภาคสมทบ เป็นต้น

4) ทฤษฎีของพาร์สันส์ (Person's Role Theory) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ในสังคมทำให้มนุษย์ต้องเพิ่มบทบาทของตน เช่น บุคคลที่มีเพื่อนมากก็ต้องแสดงบทบาทมากขึ้นเป็นเงาตามตัว

5) ทฤษฎีของเมอร์ตัน (Merton's Role Theory) ได้กล่าวว่า บุคคลแต่ละคนจะต้องมีตำแหน่งและบทบาทควบคู่กันไปซึ่งไม่เหมือนกัน บทบาทจะมีอย่างน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับลักษณะของสังคมที่เขาสังกัดอยู่ ตลอดจนลักษณะของบุคคลในสังคมนั้น

6) ทฤษฎีของกู๊ด (Good's Role Theory) ได้กล่าวว่า บทบาทคือแบบแผนของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่ของแต่ละบุคคล และบทบาทดังกล่าวควรเป็นไปตามข้อตกลงที่มีต่อสังคมนั้นๆ

7) ทฤษฎีของกัสกิน (Guskin's Role Theory) ได้กล่าวว่า พฤติกรรมของบุคคลแต่ละคนคือผลที่ได้จากตำแหน่งทางสังคมของเขานั้นเองและทฤษฎีบทบาทจัดเป็นข้อตกลงประการแรกที่สถาบันต่างๆ ในสังคมคาดหวังว่าบุคคลที่ได้รับตำแหน่งต่างๆ ควรปฏิบัติอย่างไรบ้าง

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทอาจกล่าวได้ว่า ตำแหน่งหรือสถานภาพเป็นผู้กำหนดบทบาทของบุคคล โดยบุคคลแต่ละคนอาจมีบทบาทหลายอย่างในเวลาเดียวกัน และการที่บุคคลจะปฏิบัติหน้าที่ได้สมบทบาทหรือไม่ย่อมขึ้นปัจจัยหลายๆ อย่าง เช่น การรับรู้บทบาท ทัศนคติ ค่านิยม ประสพการณ์ การยอมรับบทบาท สถานภาพ บุคลิกภาพ และลักษณะของสังคม เป็นต้น

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้บทบาท

2.2.1 ความหมายของการรับรู้

วิเชียร วิทญูคุณ (2551: 97) กล่าวว่า การรับรู้ คือ การเลือกสรรและการจัดระเบียบ แต่ละคนมักจะรับรู้ต่างกันไปแม้ในสถานการณ์เดียวกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ การเลือกสรรเรื่องที่จะรับรู้และการจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับ รวมทั้งการตีความในสิ่งที่รับรู้

อรุณ รัชธรรม (2554: 7-12) กล่าวว่า การรับรู้หมายถึง การที่บุคคลมองไปหรือเห็นอะไรแล้วจะเลือกเก็บสิ่งที่เห็นนั้นเข้ามาในจิตสำนึกและเข้าใจความหมายหรือให้นิยามต่อสิ่งนั้นด้วยความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง

นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542: 57) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการแปลความหมายของสิ่งเร้าที่มาจากประสาทสัมผัสต่างๆ การแปลความหมายของสิ่งที่รับรู้นี้จะขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในอดีต การเรียนรู้ สภาพจิตใจในปัจจุบัน ตลอดจนการจัดรูปแบบของสิ่งเร้าต่างๆ

ปทุมพร โพธิ์กาศ (2554: 63) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเลือกสรร จัดระบบ และแปลความหมายของสิ่งเร้าที่บุคคลสัมผัสได้ให้เป็นภาพที่มีความหมายตามความรู้สึกลึกซึ้งของตนเอง

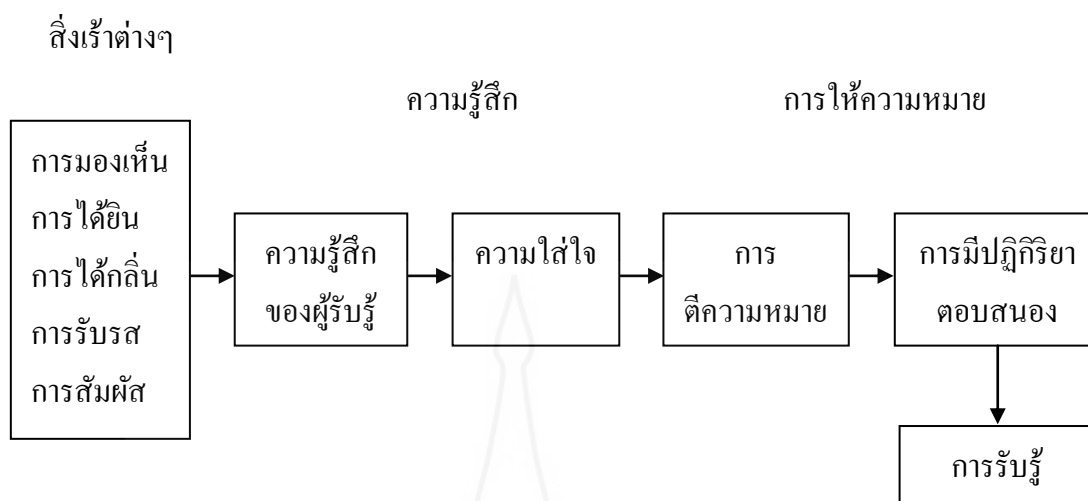
สุชาดา นิภานันท์ (2553: 70) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการรับรู้ต่อบุคคล ดังนี้

1. การที่บุคคลรับรู้ถึงสิ่งเร้าที่มองเห็นเป็นอย่างไร มีผลต่อเนื่องไปถึงการมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า

2. การรับรู้ต่อสิ่งเร้าที่อยู่ภายนอก ทำให้บุคคลเห็นคุณค่าของสภาพแวดล้อมและทำให้ยอมรับการรับรู้ของบุคคลอื่น

2.2.2 กระบวนการรับรู้

วิภาดา คุปตานนท์ (2551: 167) กล่าวว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งกระตุ้นหรือสิ่งเร้า โดยผ่านระบบประสาทแห่งการรับรู้ความรู้สึก (Sensory receptor) ทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และเมื่อบุคคลเกิดความตั้งใจที่จะรับรู้อย่างตั้งใจแล้วจะนำไปสู่การตีความหมาย (Interpretation) ว่าสิ่งที่รับรู้ นั้นหมายถึงอะไร และขั้นตอนสุดท้ายก็มีการโต้ตอบ (Response) ต่อสิ่งที่รับรู้ นั้นๆ ดังนั้น การรับรู้จึงมิใช่เพียงความรู้สึกเท่านั้นแต่เป็นกระบวนการของการตีความหมายของสิ่งเร้าด้วย

ภาพที่ 2.3 กระบวนการรับรู้ (The perception process)

ที่มา : Robbins, (1998). *Organizational Behavior*. P. 90. อ้างถึงในวิภาดา กุปตานนท์ (2551: 167)

2.2.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้

พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล และเฉลิมมาลัย ราชภัณฑารักษ์ (2541: 15) กล่าวว่า ลักษณะของผู้รับรู้นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ปัจจัย ได้แก่

1) ปัจจัยทางด้านกายภาพ อวัยวะรับสัมผัสของมนุษย์ ซึ่งได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น และผิวหนังย่อมจะทำให้การรับรู้ของมนุษย์ผิดพลาดคลาดเคลื่อนไปได้ ซึ่งในการรับรู้สิ่งเร้าบางกลุ่มนั้นมนุษย์อาจจำเป็นต้องใช้อวัยวะรับสัมผัสมากกว่าหนึ่งชนิดในการรับรู้จึงจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการรับรู้ดียิ่งขึ้นด้วย ดังนั้นมนุษย์มีความสมบูรณ์ของอวัยวะรับสัมผัสย่อมทำให้ประสิทธิภาพในการรับรู้ของมนุษย์ดีขึ้นอย่างแน่นอน

2) ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา อิทธิพลของความจำ อารมณ์ วุฒิภาวะ สติปัญญา ความสนใจ ความตั้งใจ ค่านิยม ประสบการณ์เดิม แรงจูงใจ ทักษะคิด ฯลฯ ล้วนมีผลต่อการเลือกรับรู้ และการแปลความหมายของมนุษย์ทั้งสิ้น ทั้งนี้รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ของสังคมและลักษณะวัฒนธรรม บรรทัดฐานทางสังคม จารีต ประเพณี ค่านิยม ล้วนเป็นปัจจัยในการกำหนดการรับรู้ของมนุษย์อันจะส่งผลกระทบต่อการแสดงพฤติกรรมในการอยู่ร่วมกันในสังคมของมนุษย์ต่อไป

จากแนวคิดต่างๆ ผู้วิจัยสรุปได้ว่า “การรับรู้” เป็นกระบวนการที่บุคคลตีความหมายและแปลความหมายของสิ่งเร้าต่างๆ ที่มากระทบและมีผลต่อเนื่องไปถึงการมีพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งเร้า นั้น ทำให้บุคคลเกิดพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ดังนั้นการรับรู้บทบาทที่ถูกต้องของกลุ่มบุคคลที่ปฏิบัติงานร่วมกันย่อมส่งผลกระทบต่อความมีประสิทธิภาพของงาน จึงควรส่งเสริมการให้สมาชิกในองค์กรมีการรับรู้ที่ถูกต้องในบทบาทของแต่ละบุคคล ซึ่งจะส่งผลให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็น

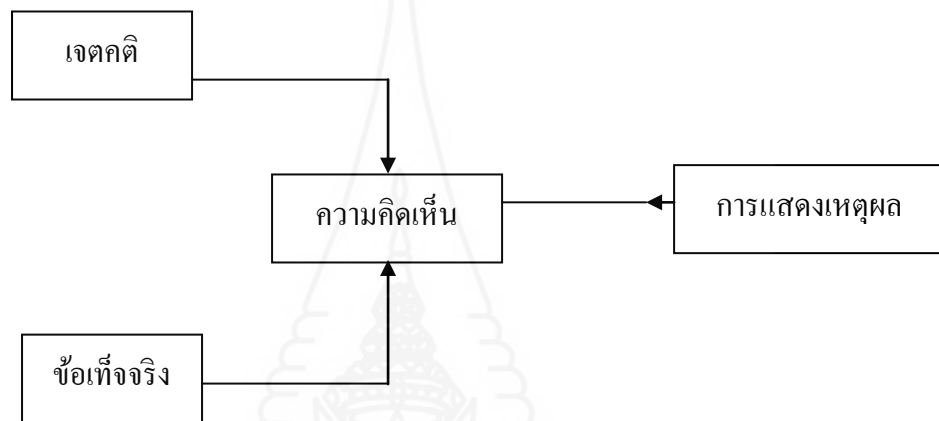
3.1 ความหมายของความคิดเห็น

กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527: 174) กล่าวว่า ความคิดเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกโดยการพูดหรือเขียนเกี่ยวกับ เจตคติ ความเชื่อ หรือค่านิยมของบุคคล โดยความคิดเห็นไม่เหมือนกับเจตคติตรงที่ไม่จำเป็นที่จะต้องแสดงความรู้สึก อารมณ์ หรือแม้กระทั่งการแสดงพฤติกรรมที่จะตอบสนองหรือไม่ตอบสนองต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นเพียงคำพูดพร้อมเหตุผลที่บุคคลคิดขึ้นมา และถ้ามีคนไม่เห็นด้วย บุคคลนั้นก็อาจเปลี่ยนคำพูดดังกล่าวได้

สุชา จันทรเอม (2524: 80) กล่าวว่า ความคิดเห็น (opinion) หมายถึง ความรู้สึกของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่ง แต่เป็นลักษณะที่ไม่ลึกซึ้งเช่นเดียวกับทัศนคติ คนเรามีความคิดเห็นแตกต่างกันออกไป และความคิดเห็นเป็นส่วนหนึ่งของทัศนคติ

สุนทรี โคมิน (2542: 394) กล่าวว่า ความคิดเห็น คือ คำพูดซึ่งแสดงออกซึ่งความเชื่อบางอย่าง เจตคติบางอย่างหรือค่านิยมบางอย่างของผู้พูด ฉะนั้นการที่ความคิดเห็นเป็นเพียงคำพูดที่แสดงออก บ่อยครั้งจึงมักพบว่าเราไม่สามารถจะยึดถือคำพูดที่ตนแสดงออกมาได้มากนัก เนื่องจากมีปัจจัยเหตุผลมากมายที่คนมักไม่พูดหรือแสดงออกถึงสิ่งที่ผู้นั้นรู้สึกนึกคิดจริงๆ อยู่ในใจในการศึกษาทั้งหลายเกี่ยวกับเรื่องความคิดเห็นนี้ มักจะแยกแยะข้อแตกต่างระหว่างเจตคติที่แสดงต่อชุมชนกับเจตคติส่วนตัว ฉะนั้นเราก็สามารถแยกแยะข้อแตกต่างระหว่างความเชื่อและค่านิยมที่แสดงต่อชุมชนและที่เป็นส่วนตัวได้ ด้วยเหตุนี้ยังอยู่ในภาวะการณ์ที่เป็นส่วนตัวได้มากเท่าใด การแสดงออกของความคิดเห็น เจตคติ ค่านิยม ก็ยิ่งจะสอดคล้องกับความเป็นจริงในส่วนลึกได้มากเท่านั้น

สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 92) กล่าวว่า ความคิดเห็นคือการแสดงออกซึ่งวิจารณญาณที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ ความคิดเห็นมีความหมายที่แคบกว่าเจตคติ เพราะความคิดเห็นของบุคคลเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริง (Fact) และเจตคติ (Attitude) ของบุคคล และเมื่อคนนั้นถูกถามว่าทำไมจึงมีความคิดเห็นอย่างนั้น เขาจะพยายามให้เหตุผลไปตามที่เขาคิด ในขณะที่เจตคติแสดงสภาพความรู้สึกรู้สึกต่างๆ ไปเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความคิดเห็นจะเป็นการอธิบายเหตุผลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดโดยเฉพาะ

ภาพที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติ การแสดงเหตุผลและข้อเท็จจริง
ที่มา : สงวน สุทธิเลิศอรุณ และคณะ (2522: 93) จิตวิทยาสังคม

โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529: 36) กล่าวว่า ความคิดเห็น (Opinion) เป็นการแสดงออกทางถ้อยคำ เกี่ยวกับทัศนคติ ความเชื่อ หรือค่านิยม ความเห็นไม่ใช่สิ่งเดียวกับทัศนคติ เพราะในตัวของมันเองไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์หรือพฤติกรรม

จากแนวคิดต่างๆ ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “ความคิดเห็น” คือ การอธิบายเหตุผลที่เกิดจากความรู้สึกที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งของบุคคล และความคิดเห็นจะเปลี่ยนแปลงไปตามข้อเท็จจริงและเจตคติ โดยความคิดเห็นนั้นมีความแตกต่างจากทัศนคติและเจตคติ คือความคิดเห็นจะมีความหมายที่แคบกว่าและไม่จำเป็นต้องประกอบด้วยองค์ประกอบทางอารมณ์ หรือพฤติกรรม

3.2 องค์ประกอบของความคิดเห็น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2547: 56) กล่าวว่าความคิดเห็นของบุคคลคือถึงกระบวนการคิด ทักษะ ภาษา ซึ่งมีองค์ประกอบ 3 ส่วน ดังนี้

1. ที่มา โดยปกติคนเราจะสื่อสารด้วยความคิดเห็น แต่จะแสดงความคิดเห็นเมื่อมีเหตุการณ์ เรืองราว หรือมี “ที่มา” ซึ่งกระทบความรู้สึก อารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด ฯลฯ ก่อน เป็น

สารที่กระตุ้นความคิดกระทบอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เป็นปฏิกิริยาที่เกิดขึ้นและต้องการแสดงให้คนอื่นทราบ

2. **ข้อสนับสนุน** สารที่เป็นความคิดเห็น จะมีข้อมูลรายละเอียดต่างๆ จากประสบการณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตน หรือเป็นข้อสรุปของคนอื่น ซึ่งนำมาเป็นข้อมูลประกอบ หรือใช้สนับสนุนความคิดเห็น ซึ่งอาจจะกลายเป็นข้อเท็จจริงที่ควรเชื่อถือต่อไปก็ได้

3. **ข้อสรุป** เป็นข้อเสนอแนะ วินิจฉัย สันนิษฐาน คาดคะเน หรือประเมินค่า เพื่อสรุปเป็นความคิดเห็นให้ยอมรับหรือนำไปปฏิบัติต่อไป

3.3 ความสำคัญของการแสดงความคิดเห็น

ธิดา โมสิกรัตน์ (2547: 58-59) กล่าวว่า การแสดงความคิดเห็นมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม ทำให้เกิดความเข้าใจที่ดีต่อกัน โดยการแสดงความคิดเห็นเป็นวิธีการหนึ่งของการมีส่วนร่วมในกิจการของส่วนรวม นอกจากนี้ยังเป็นวิธีการตรวจสอบกำกับการทำงานให้บรรลุเป้าหมาย เพื่อให้องค์กร สังคม เจริญก้าวหน้าและมั่นคง ในทางตรงกันข้ามหากการแสดงความคิดเห็นมาจากอคติ หรือมีเจตนาที่ไม่ดีก็อาจเกิดผลกระทบต่อบุคคลและสังคมได้

3.4 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็น

Oskamp (1977 : 119-133) อ้างถึงในพัฒน์นรี จิตรมงคลสุข (2552: 8-9) ได้สรุปเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิดเห็น ดังนี้

1) ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย (Genetic and physiological factors) เป็นปัจจัยตัวแรกที่ไม่ค่อยจะได้พูดถึงมากนัก โดยมีการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านพันธุกรรมจะมีผลต่อระดับความก้าวร้าวของบุคคล ซึ่งจะมีผลต่อการศึกษา เจตคติ หรือความคิดเห็นของบุคคลนั้นๆ ได้ ปัจจัยด้านร่างกาย เช่น เพศ อายุ เป็นต้น

2) ประสบการณ์โดยตรงของบุคคล (Direct personal experience) คือบุคคลได้รับความรู้สึกและความคิดเห็นต่างๆ จากประสบการณ์โดยตรง เป็นการกระทำหรือพบเห็นต่อสิ่งต่างๆ โดยตนเอง ทำให้เกิดเจตคติหรือความคิดเห็นจากประสบการณ์ที่ตนได้รับ

3) อิทธิพลจากครอบครัว (Parental influence) เป็นปัจจัยที่บุคคลเมื่อเป็นเด็กจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่และครอบครัว ทั้งนี้เมื่อตอนเป็นเด็กเล็กๆ จะได้รับการอบรมสั่งสอน ทั้งในด้านความคิด การตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย การให้รางวัล และการลงโทษ ซึ่งเด็กจะได้รับจากครอบครัวและจากประสบการณ์ที่ตนเองได้รับมา

4) เจตคติและความคิดเห็นของกลุ่ม (Group determinants of attitude) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นหรือเจตคติของแต่ละบุคคล เนื่องจากบุคคลจะต้องมีสังคมและ

อยู่ร่วมกันเป็นกลุ่ม ดังนั้นความคิดเห็นและเจตคติต่างๆ จะได้รับการถ่ายทอดและมีแรงผลักดันจากกลุ่มไม่ว่าจะเป็นเพื่อนในโรงเรียน กลุ่มอ้างอิงต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดความคล้อยตามกันไปตามกลุ่มได้

5) สื่อมวลชน (Mass media) เป็นสื่อต่างๆ ที่บุคคลได้รับสื่อเหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ ภาพยนตร์ วิทยุ โทรทัศน์ จะมีผลทำให้บุคคลมีความคิดเห็น มีความรู้สึกต่างๆ เป็นไปตามข้อมูลข่าวสารที่ได้รับจากสื่อ

3.5 การวัดความคิดเห็น

อัญชลี แจ่มเจริญ (2530: 26-27) กล่าวว่า การวัดเจตคติและความคิดเห็นอาจประเมินได้หลายวิธี เช่น การใช้ความคิดเห็นส่วนตัว การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานบางชนิด นอกจากนี้นิยมใช้แบบสำรวจความคิดเห็น 2 ชนิดคือ

1. Attitude Scales ของ Likert เรียกว่า Likert type of scales ซึ่งหัวข้อเรื่องแต่ละหัวข้อที่ใช้ในการสำรวจมีช่องว่างให้เลือกห้าช่อง แต่ละช่องจะบอกปริมาณความเห็นที่ผู้ตอบมีต่อข้อความนั้น โดยคำตอบเหล่านี้จะกำหนดคะแนน 5 4 3 2 1 ตามลำดับตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมากไปจนถึงไม่เห็นด้วย

2. Opinion Surveys เป็นแบบสำรวจความคิดเห็น โดยส่งแบบสอบถามไปให้พนักงานกรอกโดยไม่ต้องระบุชื่อผู้กรอก เพื่อสร้างความมั่นใจว่าคำตอบนั้นๆ จะไม่เป็นอันตรายต่อตนเองในภายหลัง คำถามที่ใช้ในแบบสำรวจนิยมใช้คำง่ายๆ เพียง ใช่ ไม่ใช่ หรือจัดเครื่องหมายถูกผิดตรงข้อความที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551: 252 – 259) กล่าวว่า การวัดเจตคติ นั้นไม่สามารถจะวัดได้โดยตรง แต่วัดได้จากแนวโน้มของบุคคลที่แสดงออกทางภาษา และวัดในรูปของความคิดเห็น โดยแบบวัดหรือเครื่องมือที่นักจิตวิทยานิยมใช้มีหลายวิธี สรุปได้ดังนี้

1) วิธีของเทอร์สโตน (Thurstone's Equal Appearing Interval Scale 1929) มีหลักการว่า ข้อความที่ใช้เป็นเครื่องวัดแต่ละข้อความจะแทนความมากน้อยของเจตคติในเรื่องนั้นๆ และช่วงระหว่างข้อความมีระยะห่างๆ กัน ตามแบบวัดโดยทฤษฎีนี้ถ้าคนๆ หนึ่งยอมเห็นด้วยกับข้อความใดบางข้อแล้วสามารถบอกได้ว่าเจตคติของเขายู่ ณ ที่ใดในแบบวัดเจตคตินั้น

2) วิธีการของลิเคิร์ต (Likert's Summated Rating Scale 1932) มีหลักการสร้างว่าการจัดให้มีข้อความที่แสดงเจตคติต่อที่หมายในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง แล้วให้ผู้ตอบแสดงความคิดเห็น คำตอบของแต่ละข้อความจะมีให้เลือกตอบ 5 ช่วง ตั้งแต่เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย เฉยๆ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก และมีการให้น้ำหนักคะแนนของความเห็นในแต่ละระดับ โดยการหาว่าบุคคลใดมีเจตคติอย่างไรก็ใช้วิธีการรวมน้ำหนักหรือคะแนนจากการ

ตอบทุกข้อความของแต่ละคน ถ้าน้ำหนักรวมจากการตอบข้อความทั้งหมดมีค่าสูงหรือได้คะแนนสูงแสดงว่าระดับเจตคติของบุคคลนั้นมีเจตคติที่ดีต่อสิ่งนั้น หรือมีความพอใจในสิ่งนั้น

3) วิธีการของออสกู๊ด (Osgood's Semantic differential Scale 1955) มีแนวคิดที่ว่าความคิดรวบยอดต่างๆ มีความหมาย ความหมายของความคิดรวบยอดประกอบด้วยสัญลักษณ์สำคัญที่จะบรรยายความคิดรวบยอดนั้นๆ หลายลักษณะด้วยกัน ความคิดรวบยอดมีหลายมิติเขาจึงสร้างแบบวัดขึ้น โดยใช้ความหมายทางภาษาที่เป็นคำคุณศัพท์ต่างๆ เช่น ดี-เลว สวย-น่าเกลียด เป็นต้น การอธิบายความคิดรวบยอดของแต่ละบุคคลในแต่ละช่วงการวัดจะมีลักษณะเป็นมิติเดียวและไม่ขึ้นอยู่กับการวัดอื่นๆ การตอบสนอง หรือการประเมินแต่ละบุคคลที่มีความคิดรวบยอดในแต่ละช่วงการวัดจะอยู่ในช่วง 1 – 7 ที่อยู่ระหว่างคุณสมบัติหรือลักษณะที่ตรงข้ามกัน

4) วิธีเปรียบเทียบคู่ของเฟคเนอร์ (Fechner's Method of Paired Comparison 1954) ได้สร้างแบบวัดเจตคติเกี่ยวกับการเลือกสรรและการจัดอันดับความชอบ เริ่มจากการทดลองโดยใช้ตัวอย่างรูปสี่เหลี่ยมขนาดต่างๆ กัน แล้วให้บุคคลจัดอันดับความชอบในรูปสี่เหลี่ยมนั้น และหาระดับความชอบจริงของแต่ละรูปและวิธีเปรียบเทียบคู่โดยเปรียบเทียบเป็นคู่ๆ ไป การเปรียบเทียบคู่ใช้ในกรณีที่มีสิ่งนำมาเปรียบเทียบคู่กันไม่เกิน 10 สิ่ง ถ้ามากกว่านี้ใช้วิธีจัดอันดับตำแหน่ง

5) วิธีแบบคิวของสตีเฟนสัน (Stephenson's Q-technique 1953) เป็นวิธีศึกษาความคิดเห็น ท่าที และลักษณะทางจิตวิทยาของบุคคล โดยใช้วิธีแยกบัตรเป็นกองๆ แต่ละกองจะมีคะแนนประจำใช้คะแนนนี้เป็นข้อมูลในการวิเคราะห์และแปลความหมายต่อไป เป็นวิธีวัดอันดับสิ่งเร้าโดยใช้ผู้ถูกทดสอบตัดสินว่า เห็นด้วย-ไม่เห็นด้วย ชอบ-ไม่ชอบ

6) แบบวัดระยะทางสังคมของโบการ์ดัส (Bogardus's Social Distance Scale 1925) เป็นการวัดเจตคติต่อคน โดยมีข้อความที่แสดงถึงความสัมพันธ์และความรู้สึกของบุคคลผู้ที่เป็นที่หมายของเจตคติ 7 ข้อความ แต่ละข้อความจะบ่งบอกความสัมพันธ์ในทางจิตใจเป็นเจตคติทางบวก ไปจนถึงเจตคติทางลบและให้ผู้ตอบบอกถึงว่าตนมีเจตคติอยู่ในระดับใดจาก 7 ระดับ

7) แบบวัดสะสมของกัทแมน (Guttman's Cumulative Scale 1950) เป็นการวัด โดยมีข้อความชุดหนึ่ง ซึ่งแต่ละข้อความจะแสดงเจตคติในทิศทางเดียวกันแต่มีความเข้มหรือปริมาณของความรู้สึกแตกต่างกัน ข้อความชุดนี้จะจัดเรียงลำดับความเข้มของเจตคติที่มีอยู่ในแต่ละข้อความไว้แล้วให้ผู้ตอบเลือกตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งโดยถือว่าการที่ผู้ตอบเลือกจะเป็นการยืนยันคำตอบด้วยข้อความใดข้อความหนึ่งที่แสดงความเข้มในระดับรองลงไปด้วย แบบวัดเจตคติของกัทแมนได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าละทิ้งปัญหาที่แท้จริงในการถาม เนื่องจากไม่ครอบคลุมคำตอบได้

4. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร

4.1 ความหมายของผู้นำเกษตรกร

เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552: 6) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่นๆ หมายถึงบุคคลซึ่งได้รับการแต่งตั้งขึ้นมา หรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในการดำเนินงานต่างๆ ในองค์กรต่างๆ ต้องอาศัยบุคคลที่เป็นผู้นำจึงจะทำให้องค์กรดำเนินไปอย่างบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ และนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2552: 77) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีอิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่ม เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจคน มีความริเริ่มสร้างสรรค์ รับผิดชอบในหน้าที่ ช่วยเหลือส่งเสริม เห็นอกเห็นใจผู้ร่วมงาน ร่วมแรงร่วมใจในการทำงาน มีความ پاکเพียรอดทน กล้าตัดสินใจ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแก้ไขสิ่งที่ยังบกพร่องอยู่เข้ากับผู้อื่น สนับสนุนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม

สุนทร วงศ์ไวยสุวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554: 5-5) กล่าวว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทเหนือผู้อื่นทำให้ผู้อื่นยอมรับปฏิบัติตาม ผู้นำในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มที่ไม่เป็นทางการ องค์กรราชการ องค์กรรัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรธุรกิจก็ตาม จะสามารถนำบุคคลต่างๆ ไปสู่เป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่มหรือขององค์กรเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ โดยผู้นำต้องมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. เป็นบุคคล
2. มีบทบาทเหนือผู้อื่น
3. มีผู้ตาม

สมชาติ กิจขรรยง (2555: 17) ได้สรุปเกี่ยวกับผู้นำ ว่า ผู้นำ คือคนที่

1. มีอิทธิพลชักนำ หรือโน้มนำให้คนอื่นทำตาม
2. เป็นผู้ที่กำจัดใจลูกน้องไว้ได้
3. ได้รับความนิยมนิยม เชื่อฟัง เคารพนับถือ ศรัทธา รักและยำเกรง
4. มีศิลปะในการจูงใจให้ลูกน้องปฏิบัติตามความประสงค์ของตนเองด้วยความ

เต็มใจที่จะปฏิบัติตามคำสั่งโดยไม่มีข้อแม้จนบรรลุภารกิจ

5. ผู้นำเป็นศูนย์รวมพลัง
6. มีศิลปะในการนำคน ไม่ใช่ขับไล่คน
7. ผู้นำเป็นประจักษ์ประทีปของหน่วยงาน
8. ผู้นำเป็นสัญลักษณ์ และหลักชัยแห่งการดำเนินงาน

นที ขลิบทอง (2556: 10-15) กล่าวว่า ผู้นำเกษตรกร หมายถึงบุคคลที่สามารถทำให้เกษตรกรยอมรับและคล้อยตามทั้งความคิดและการปฏิบัติในการประกอบอาชีพ

จินดา ขลิบทอง (2555: 6-7) ได้ให้ความหมายของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร หมายถึง ผู้นำที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ เพื่อบริหารจัดการในสิ่งต่างๆ ที่กำหนดไว้บรรลุเป้าหมาย นั่นคือให้กลุ่มหรือบุคคลเป้าหมายเกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะตัวเกษตรกร ครอบครัวและชุมชน

สรุปได้ว่า ผู้นำเกษตรกร หมายถึงบุคคลที่ได้รับการยอมรับและยกย่องจากเกษตรกรในท้องถิ่น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถทางการเกษตรเป็นอย่างดี สามารถชักจูงเกษตรกรในท้องถิ่นให้มีการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม และแนวความคิดด้านการเกษตร เพื่อการพัฒนาการเกษตรของส่วนรวมไปในทิศทางที่ดีขึ้น

4.2 ความสำคัญของผู้นำ

จินดา ขลิบทอง (2556: 3-11 ถึง 3-12) ได้กล่าวถึงความสำคัญของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ดังนี้

1. เป็นศูนย์กลางในการรับความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสม จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริม และกระจายไปสู่เกษตรกรรายอื่นในชุมชน เกิดการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ในชุมชนเดียวกัน และชุมชนอื่น ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรแพร่ขยายและพัฒนาไปได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ
2. เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และเทคโนโลยีทางการเกษตรที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกรทั่วไปในชุมชน ทั้งนี้วิทยากรเกษตรกรจะทำการถ่ายทอดความรู้ในด้านใดจะขึ้นอยู่กับความต้องการของชุมชน
3. เป็นที่ปรึกษาแนะนำให้ความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพการเกษตรแก่เกษตรกรและชุมชน เช่น เมื่อเกษตรกรมีปัญหาในการทำการเกษตรก็มักจะไปขอคำแนะนำจากผู้นำเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จหรือเป็นผู้รู้ในอาชีพการเกษตร
4. เป็นผู้ช่วยดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เช่น การดำเนินการจัดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน ผู้นำเกษตรกรจะเป็นผู้ช่วยในการนัดหมาย จัดสถานที่นัดพบเกษตรกร หรือช่วยในการดำเนินการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น
5. เป็นตัวแทนของเกษตรกรในท้องถิ่นที่ช่วยสะท้อนถึงปัญหาและความต้องการของคนในท้องถิ่นให้กับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม เพื่อจะได้ดำเนินการส่งเสริมให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการ เป็นการแก้ปัญหาที่ถูกจุดทำให้เกษตรกรเกิดความพึงพอใจและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นตามเป้าหมายของงานส่งเสริมที่ได้กำหนดไว้

6. ช่วยกระตุ้นให้เกษตรกรทั่วไปเกิดความกระตือรือร้น มีความคิดริเริ่มในการช่วยกันแก้ไขปัญหาและดำเนินกิจกรรมในการประกอบอาชีพการเกษตร ทั้งของตนเองและเกษตรกรในชุมชน

7. รับผิดชอบสิ่งต่างๆ ที่หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมจะนำเข้ามาส่งเสริมและบริการแก่คนในชุมชน เช่น เป็นผู้รับผิดชอบจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบ และแปลงส่งเสริมการเกษตรด้านต่างๆ ที่หน่วยงานนำเข้ามา เป็นต้น

8. เป็นแบบอย่างหรือแม่แบบในการนำเทคโนโลยีหรือวิธีการผลิตใหม่มาใช้ทำให้งานส่งเสริมการเกษตรสามารถดำเนินการขยายเครือข่ายไปได้อย่างรวดเร็ว

4.3 ประเภทของผู้นำเกษตรกร

นที ขลิบทอง (2556: 10-16 ถึง 10-17) กล่าวว่า มีการแบ่งผู้นำเกษตรกรออกเป็นประเภทต่างๆ แตกต่างกันไป โดยถ้าแบ่งตามลักษณะงาน สามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเภท คือ

1. ผู้นำเกษตรกรในด้านกิจกรรม หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่รับผิดชอบหรือมีส่วนช่วยงานส่งเสริมการเกษตรในด้านกิจกรรมพิเศษหรือเหตุการณ์พิเศษ เช่น ผู้นำเกษตรกรที่ช่วยในการจัดทำแปลงสาธิต แปลงทดสอบ แปลงขยายพันธุ์ การจัดงานวันสาธิต การจัดงานวันเกษตรกร หรือการจัดทัศนศึกษา เป็นต้น

2. ผู้นำเกษตรกรในการจัดตั้งกลุ่ม/สถาบัน หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่มีส่วนรับผิดชอบหรือช่วยเหลือในการรวบรวมเกษตรกรหรือแม่บ้านเกษตรกรหรือยุวเกษตรกร เพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มหรือสถาบันต่างๆ ที่จะรองรับการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในท้องถิ่น

3. ผู้นำเกษตรกรทางวิชาการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่ประกอบอาชีพการเกษตร และประสบความสำเร็จในอาชีพจนเป็นที่ยอมรับ เชื่อถือ และศรัทธาของผู้ประกอบอาชีพการเกษตรทั่วไป ให้ถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ตลอดจนแนะนำช่วยเหลือให้สามารถประกอบอาชีพได้ดีขึ้น

4. ผู้นำเกษตรกรในการวางแผนและจัดทำโครงการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่มีส่วนรับผิดชอบหรือร่วมงานส่งเสริมการเกษตรในท้องถิ่น ในด้านการวางแผนและจัดทำโครงการพัฒนาในรูปแบบต่างๆ

จินดา ขลิบทอง (2556: 3-18 ถึง 3-20) ได้จำแนกประเภทของผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร ออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ๆ คือ

1. ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรที่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่มีตำแหน่งรองรับ มีการระบุหน้าที่ให้ต้องรับผิดชอบในการปฏิบัติงานทางด้านส่งเสริมการเกษตรอย่างชัดเจน โดยมีการกำหนดพฤติกรรมในการปฏิบัติงานตลอดจนถูกควบคุมพฤติกรรมการทำงาน และ

ผลสำเร็จของงานจากหน่วยงานต้นสังกัด มีรายได้ตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจ ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรแบบเป็นทางการแยกออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1.1 ผู้นำที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรโดยตรง ได้แก่

1.1.1 ผู้นำที่ได้รับการแต่งตั้งจากทางราชการให้ทำหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรโดยตรง ได้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

1.1.2 ผู้นำที่ได้รับการคัดเลือกจากสถาบันเกษตรกรที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมายให้เป็นประธานกลุ่ม โดยได้มีการแต่งตั้งให้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการบริหารและจัดการกิจการต่างๆ ในนามของสมาชิกตามระเบียบข้อบังคับ

1.2 ผู้นำที่ปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรโดยอ้อม เป็นผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับส่งเสริมการเกษตรให้แก่เกษตรกรในชุมชน ซึ่งได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และพัฒนาการ ซึ่งมีหน้าที่ดูแลและแก้ไขปัญหาให้แก่คนในชุมชน รวมถึงการประกอบอาชีพการเกษตรในชุมชนด้วย

2. ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรที่ไม่เป็นทางการ หมายถึง ผู้นำเกษตรกรที่ไม่มีตำแหน่งรองรับ เป็นบุคคลที่คนในชุมชนยอมรับหรือถูกเลือกให้เป็นผู้นำกันเอง ภายใต้สถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ตามความสามารถของบุคคลนั้น และตามความต้องการของคนในชุมชน โดยแบ่งผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรประเภทที่ไม่เป็นทางการออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

2.1 ผู้นำที่เกิดจากความรู้ความสามารถของบุคคลนั้น จัดเป็นผู้นำเกษตรกรที่เกิดจากการที่บุคคลนั้นมีความรู้ความสามารถเฉพาะต่อการประกอบอาชีพการเกษตรโดยส่วนตัว และก่อให้เกิดประโยชน์แก่ส่วนรวมในชุมชน จนกระทั่งได้รับการยอมรับยกย่องนับถือมากขึ้น จนถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในชุมชน บางครั้งอาจเรียกผู้นำประเภทนี้ว่าปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้รู้ในชุมชนหรือผู้นำตามธรรมชาติ

2.2 ผู้นำที่ได้รับการเลือกตั้ง แต่งตั้งขึ้นมา โดยอิทธิพลของบุคคลภายนอกหรือหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่งให้รับผิดชอบเป็นผู้ประสานงานทางการเกษตรด้านใดด้านหนึ่ง เช่น เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเลือกเกษตรกรจากชุมชนมาเป็นผู้นำเกษตรกรรับผิดชอบโดยการส่งเสริมการเกษตรในชุมชนนั้น เป็นผู้นำที่ทำกิจกรรมพิเศษด้านต่างๆ เช่น แปลงสาธิต แปลงทดสอบ และแปลงขยายพันธุ์พืช ฯลฯ ผู้นำประเภทนี้ ได้แก่ ผู้นำกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ผู้นำเยาวชนเกษตร

2.3 ผู้นำที่มีอิทธิพลทำให้เกษตรกรเชื่อถือ คล้อยตาม เนื่องจากมีอิทธิพลทางการเมืองหรือทางเศรษฐกิจ แต่จะมีอิทธิพลทางการเกษตรมากน้อยไปตามสถานการณ์ เช่น ผู้มีอิทธิพลในชุมชน

4.4 ลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้นำเกษตรกร

สุนทร วงศ์ไวยสุวรรณ และวารภรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554: 5-9 ถึง 5-10) กล่าวว่า ผู้นำที่ดีต้องเก่งหรือมีทักษะในหลายๆ ด้าน เพื่อที่จะสามารถโน้มน้าวชักจูงให้ผู้อื่นทำงานให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยสรุปทักษะที่ผู้นำควรมี ได้แก่

4.4.1 ทักษะทางการจัดการ เช่น ทักษะในการวางแผน การประสานงาน การควบคุมงาน

4.4.2 ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชารู้สึกชื่นชม ประทับใจ อยากคบค้าสมาคมหรืออยากเป็นเพื่อนด้วย เกิดความคุ้นเคยและเป็นกันเองในระยะเวลาอันสั้น ช่วยให้ผู้ผู้นำได้รับความร่วมมือ ช่วยเหลือจากบุคคลต่างๆ ทำให้การประสานประโยชน์หรือขจัดข้อขัดแย้งกระทำได้ง่ายขึ้น

4.4.3 ทักษะด้านการจูงใจ เนื่องจากผู้นำต้องทำหน้าที่ชักจูงและกระตุ้นให้เพื่อนร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชามุ่งมั่นการทำงานให้แก่หน่วยงาน โดยการจูงใจที่กระทำไปด้วยความจริงใจและเหมาะสมจะช่วยให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดขวัญกำลังใจ ไม่ท้อแท้เบื่อหน่าย เห็นความสำคัญของตนเองและงานที่ทำ เกิดพลังและความตั้งใจที่จะเอาชนะปัญหาและอุปสรรคต่อไป ซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานได้สำเร็จสมตามความมุ่งหวังที่ผู้นำคาดหวังไว้

4.4.4 ทักษะด้านการติดต่อสื่อสาร เป็นความสามารถพื้นฐานที่ผู้นำจะต้องมีอยู่ก่อนจะเกิดทักษะอื่นๆ ได้ เพราะในการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับผู้อื่นนั้นแรกๆ ที่มักจะจูงใจหรือสร้างความศรัทธาให้เกิดขึ้น คือการสื่อสารให้ผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจในหลักการความคิดเป้าหมาย และความต้องการของตัวผู้นำเองซึ่งดึงดูดให้ผู้ตามเกิดการยอมรับและให้การสนับสนุน

4.4.5 ทักษะด้านการตัดสินใจ หมายถึงความสามารถในการวิเคราะห์ปัญหา สืบค้นหาสาเหตุและแนวทางแก้ไข พร้อมทั้งตัดสินใจแก้ปัญหาโดยเลือกแนวทางที่จะเป็นประโยชน์แก่องค์กรมากที่สุด ทักษะทางด้านนี้จึงต้องอาศัยทั้งสติปัญญาความรู้ และการฝึกฝนจากประสบการณ์จนเกิดความชำนาญ

4.4.6 ทักษะด้านเทคโนโลยี หมายถึงความสามารถในการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพของหน่วยงาน และต้องติดตามการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีและนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับหน่วยงาน

4.4.7 ทักษะในการเจรจาต่อรอง หมายถึงความสามารถในการต่อรองไกล่เกลี่ย และจัดสรรผลประโยชน์ระหว่างบุคคลและหน่วยงานต่างๆ เพื่อให้พอใจหรือผิดหวังน้อยที่สุด ทักษะในการเจรจาต่อรองจึงเป็นเรื่องสำคัญกระทบถึงขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงาน

จินดา ขลิบทอง (2556: 3-32) กล่าวว่าบุคคลที่ทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกรได้ดี นอกจากจะต้องมีคุณลักษณะทั่วไปของผู้นำ คือ ลักษณะด้านกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ นิสัย ศีลธรรม แล้ว ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตรยังต้องมีคุณลักษณะเฉพาะ ดังนี้

- 1) มีความรู้ความสามารถทางด้านการเกษตรที่เป็นที่ยอมรับของเกษตรกรอื่นในท้องถิ่น
- 2) มีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพการเกษตรและต่อตัวเกษตรกร
- 3) มีความสามารถในการติดต่อสื่อสาร ถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรทั่วไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- 4) สามารถติดตามช่วยเหลือให้คำแนะนำ หรือตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาให้แก่เกษตรกรในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว ตรงกับความต้องการด้วยความเอาใจใส่
- 5) คอยติดตามการทำงานของเกษตรกรอยู่เสมอ
- 6) ผู้นำทางการเกษตรต้องมีความเข้าใจและมั่นใจ
- 7) มีความศรัทธาเชื่อมั่นในการบริการด้านการส่งเสริมการเกษตรอย่างจริงจัง พร้อมทั้งจะให้การสนับสนุน ขณะเดียวกันผู้นำเกษตรกรต้องเป็นผู้รับการส่งเสริมที่ดี มีคุณภาพ พร้อมกับการเป็นผู้ถ่ายทอด เผยแพร่สิ่งที่ตัวเองได้รับให้แก่เกษตรกรรายอื่นอย่างมีประสิทธิภาพ
- 8) ผู้นำเกษตรกรต้องมีความสามารถในการทำงานด้านต่างๆ ให้เกิดผลสำเร็จ มีความก้าวหน้าที่เป็นตัวอย่างให้บุคคลอื่นเชื่อถือศรัทธาได้โดยรักษาไว้ซึ่งความยุติธรรมในการที่จะบริการเกษตรกรทุกคนอย่างทัดเทียมกัน

4.5 กระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกร

นที ขลิบทอง (2556: 10-25 ถึง 10-34) ได้กล่าวว่ากระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกร หมายถึง กระบวนการที่จะทำให้เกษตรกรในท้องถิ่นสามารถก้าวขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกร ในลักษณะต่างๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรที่รับผิดชอบในท้องถิ่นควรเป็นผู้รับผิดชอบในการดำเนินการตามกระบวนการดังกล่าว ซึ่งประกอบด้วย การคัดเลือก การสร้างเสริม และการประเมินผล โดยสามารถสรุปรายละเอียดของกระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกรได้ดังนี้

4.5.1 การคัดเลือกผู้นำเกษตรกร โดยมีหลักการที่สำคัญในการคัดเลือกผู้นำเกษตรกร ดังนี้

- 1) ต้องกำหนดคุณสมบัติของบุคคลที่ต้องการให้ชัดเจน แล้วเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติตรงหรือใกล้เคียงกับคุณสมบัติที่กำหนดไว้ให้ได้มากที่สุด

2) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรจากบุคคลที่มีความใกล้ชิดและมีสภาพพื้นฐานใกล้เคียงกับเกษตรกรเป้าหมายส่วนใหญ่ เพื่อให้ได้บุคคลที่รู้จักปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในท้องถิ่นอย่างแท้จริง

3) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรโดยพิจารณาให้เหมาะสมกับบทบาทหน้าที่ เพราะผู้นำเกษตรกรในแต่ละตำแหน่งจะมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกัน ซึ่งแต่ละบทบาทหน้าที่อาจมีความต้องการบุคคลที่มีคุณสมบัติบางอย่างแตกต่างกันออกไป

4) คัดเลือกบุคคลที่จะมาเป็นผู้นำเกษตรกรในลักษณะผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อเปิดโอกาสให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้มีโอกาสพัฒนาตนเองและพัฒนาท้องถิ่นโดยส่วนรวมตามความพร้อม

5) ต้องให้บุคคลที่จะคัดเลือกมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของผู้นำเกษตรกรที่จะปฏิบัติเพื่อให้บุคคลเหล่านั้นได้สำรวจและยืนยันความพร้อมของตนเองที่จะปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว

6) ต้องระวังไม่ให้เกิดปัญหาความแตกแยกของเกษตรกรหรือประชาชนในท้องถิ่น เนื่องจากผลกระทบจากการคัดเลือก โดยต้องอธิบายให้เห็นเหตุผลและความเหมาะสมอย่างชัดเจนว่าทำไมจึงเลือกบุคคลนั้นเป็นผู้นำเกษตรกร

7) เปิดโอกาสให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้มีโอกาสในการคัดเลือกบุคคลที่จะขึ้นมาทำหน้าที่เป็นผู้นำเกษตรกรของท้องถิ่นมากที่สุด

8) ให้เกษตรกรในท้องถิ่นเข้าใจในวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการมีผู้นำเกษตรกร ตลอดจนบทบาทและหน้าที่ของผู้นำเกษตรกรที่มีต่อเกษตรกรและท้องถิ่นอย่างถ่องแท้ เพื่อให้เกษตรกรในท้องถิ่นได้มีแนวทางในการเลือกบุคคลได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

9) กำหนดขั้นตอนและวิธีการคัดเลือกอย่างชัดเจนโปร่งใส โดยต้องมีหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกที่เหมาะสมและมีระยะเวลาในการดำเนินการพอควร

4.5.2 การสร้างเสริมความเป็นผู้นำ หมายถึง การดำเนินการที่จะทำให้บุคคลที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำเกษตรกรมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ได้แก่

1) **การสร้างเสริมความรู้ความสามารถ** เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้แก่

(1) การเสริมสร้างด้านความรู้ เป็นการให้ความรู้ที่ผู้นำเกษตรกรควรจะต้องทราบและเข้าใจ เพื่อนำไปปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรมีความมั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ และสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้อง

สมบูรณ์ ซึ่งการสร้างเสริมด้านความรู้สามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่ การจัดอบรมเฉพาะกิจ จัดทำแปลงส่งเสริม จัดทัศนศึกษา จัดสาธิต และถ่ายทอดความรู้ผ่านสื่ออื่น

(2) การปลูกฝังด้านทัศนคติ เพราะทัศนคติที่ดีจะช่วยทำให้ผู้นำเกษตรกรมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อไปสู่ความสำเร็จยิ่งขึ้น โดยทัศนคติที่ควรปลูกฝังให้ผู้นำเกษตรกร คือ ทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ทัศนคติที่ดีต่อการเป็นผู้นำ ทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรม ทัศนคติที่ดีต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เกษตรกรเป้าหมาย และบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้อง ทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานในฐานะผู้นำเกษตรกร ทัศนคติที่ดีต่อท้องถิ่นและการพัฒนาท้องถิ่น

(3) การเพิ่มพูนทักษะ เป็นการสร้างเสริมความรู้ความสามารถของผู้นำเกษตรกรทางด้านทักษะ โดยให้เกษตรกรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่ต้องการได้อย่างชำนาญเป็นที่ยอมรับ สำหรับทักษะที่ควรเน้นให้ผู้นำเกษตรกร ได้แก่ ทักษะในการติดต่อสื่อสาร ทักษะในการส่งเสริมการเกษตร ทักษะในการตัดสินใจ ทักษะในการแก้ไขปัญหา ทักษะในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทักษะในการเป็นผู้นำ และทักษะในการพัฒนาตนเอง

2) การสนับสนุนการทำงาน หมายถึง การช่วยเหลือให้ผู้นำเกษตรกรสามารถปฏิบัติหน้าที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบได้อย่างราบรื่น ทั้งนี้เพื่อให้เกิดกำลังใจและประสิทธิภาพในการทำงานอันจะนำมาซึ่งประสิทธิภาพในการทำงานระยะต่อไป ซึ่งสามารถดำเนินการได้หลายลักษณะ ได้แก่ สนับสนุนทรัพยากร ช่วยเหลือประสานงาน การให้คำปรึกษา ช่วยประชาสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ปฏิบัติหน้าที่ต่างๆ ให้คำแนะนำปรึกษา แสดงการยอมรับติดตามเยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ จัดรูปแบบและโครงสร้างการทำงานที่สนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็นต้น

3) การรวมกลุ่มและสร้างเครือข่ายผู้นำเกษตรกร เพื่อให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ และเรียนรู้การทำงานและความเป็นผู้นำซึ่งกันและกัน รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสฝึกงานและช่วยเหลือการทำงานซึ่งกันและกัน รวมทั้งสร้างพลังในการทำงานร่วมกันไปพร้อมกัน

4) การทำงานร่วมกับผู้นำเกษตรกร คือการให้ผู้นำเกษตรกรได้มีโอกาสทำงานร่วมกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในฐานะเป็นผู้ช่วยเหลือและเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นที่เล็งให้คำแนะนำปรึกษาและช่วยเหลือในการทำงานไปพร้อมกัน ช่วยให้ผู้นำเกษตรกรได้เรียนรู้การทำงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรโดยตรง

4.5.3 การประเมินผลการสร้างผู้นำเกษตรกร เป็นส่วนที่ชี้ให้เห็นว่ากระบวนการสร้างผู้นำเกษตรกรที่ดำเนินการมาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้มากน้อย

เพียงใด มีปัญหาอุปสรรคในการดำเนินการอย่างไร และมีส่วนที่ควรแก้ไขปรับปรุงต่อไปอย่างไรบ้าง โดยมีหลักในการประเมินผล ดังนี้

- 1) ต้องดำเนินการประเมินผลอย่างเป็นระบบ โดยประกอบไปด้วยข้อมูลและวิธีการที่เชื่อถือได้
- 2) ต้องมีเกณฑ์ หรือมาตรฐานตลอดจนตัวชี้วัดสำหรับการประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อให้สามารถอธิบายเหตุผลในการประเมินผลให้เป็นที่ยอมรับได้
- 3) ต้องดำเนินการรวบรวมข้อมูลอย่างถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อให้ได้ผลการประเมินที่นำไปใช้ได้จริง
- 4) ต้องมีความเป็นกลางในการประเมินผล โดยไม่มีอคติหรือใช้อารมณ์ส่วนตัวประกอบการสรุปผลการประเมิน
- 5) การประเมินผลเป็นการศึกษาแนวทางที่จะแก้ไขปรับปรุงการดำเนินงานที่ผ่านมาให้ดีขึ้น มิใช่เป็นการจับผิดหรือประจานความล้มเหลวในการดำเนินงานที่ผ่านมา

จากแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำเกษตรกร ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่าผู้นำเกษตรกรมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรในพื้นที่ จากการรับความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ไปถ่ายทอดสู่เกษตรกรในชุมชน ช่วยเหลือการปฏิบัติงานต่างๆ ของเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อีกทั้งช่วยสะท้อนปัญหาและความต้องการของเกษตรกรกลับมายังเจ้าหน้าที่เพื่อใช้เป็นแนวทางในการให้ความช่วยเหลือแก่เกษตรกร ดังนั้นควรมีการสร้างผู้นำเกษตรกรในท้องถิ่นขึ้น โดยคัดเลือกผู้ที่มีคุณสมบัติเหมาะสมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และมีทัศนคติที่ดีต่องานส่งเสริมการเกษตร เพื่อมารับการพัฒนาความเป็นผู้นำให้มีความรู้ความสามารถที่จะสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป

5. อาสาสมัครเกษตร

5.1 ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตร

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) ได้ระบุความหมายของอาสาสมัครเกษตรว่า หมายถึงเกษตรกรหรือบุคคลที่ได้รับคัดเลือกหรือสมัครใจเข้าเป็นอาสาสมัครภายใต้หลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนด เพื่อเป็นเครือข่ายในการช่วยเหลือการปฏิบัติงานของหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งงานของชุมชน ซึ่งเกี่ยวข้องกับการเกษตร หรือสหกรณ์ เรียกโดยย่อว่า “อกษ.”

ผลจากการปรับลดอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทำให้จำนวนเจ้าหน้าที่ภาครัฐมีจำนวนน้อยไม่สามารถดูแลเกษตรกรในพื้นที่ได้อย่างทั่วถึง กระทรวงเกษตรและสหกรณ์เห็นว่ามี ความจำเป็นต้องมีอาสาสมัครเกษตรกรแต่ละด้าน เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรเป็นตัวแทนของเกษตรกร ในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้เกษตรกรในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกระบวนการคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหา และดำเนินกิจกรรมทางด้านการเกษตร ตลอดจนเป็นผู้ประสานงาน ระหว่างเกษตรกรกับเกษตรกร หรือเกษตรกรในชุมชนกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ รวมทั้งเป็นการรวมตัวของเกษตรกรที่มีบทบาท สนับสนุนงานแก่หน่วยงานของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ โดยได้กำหนดแนวทางในการ ดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรไว้ 2 ระดับ คือ การทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรเป็นรายบุคคล และในรูปแบบของคณะกรรมการ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้มีนโยบายให้งานอาสาสมัคร เกษตรกรเกิดการบูรณาการ ที่มีความเข้าใจและเกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งก่อให้เกิดการเชื่อมโยง ในการทำงานที่เป็นแนวทางเดียวกัน จึงได้ออกระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการ บริหารงานอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครยุวเกษตรกร พ.ศ.2548 และได้มีการปรับปรุงแก้ไขในปี 2551 ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกร พ.ศ.2551

5.2 หน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกร

5.2.1 ประชาสัมพันธ์งานหรือโครงการต่างๆ ของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งให้ข้อมูลและแจ้งเตือนภัยธรรมชาติแก่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

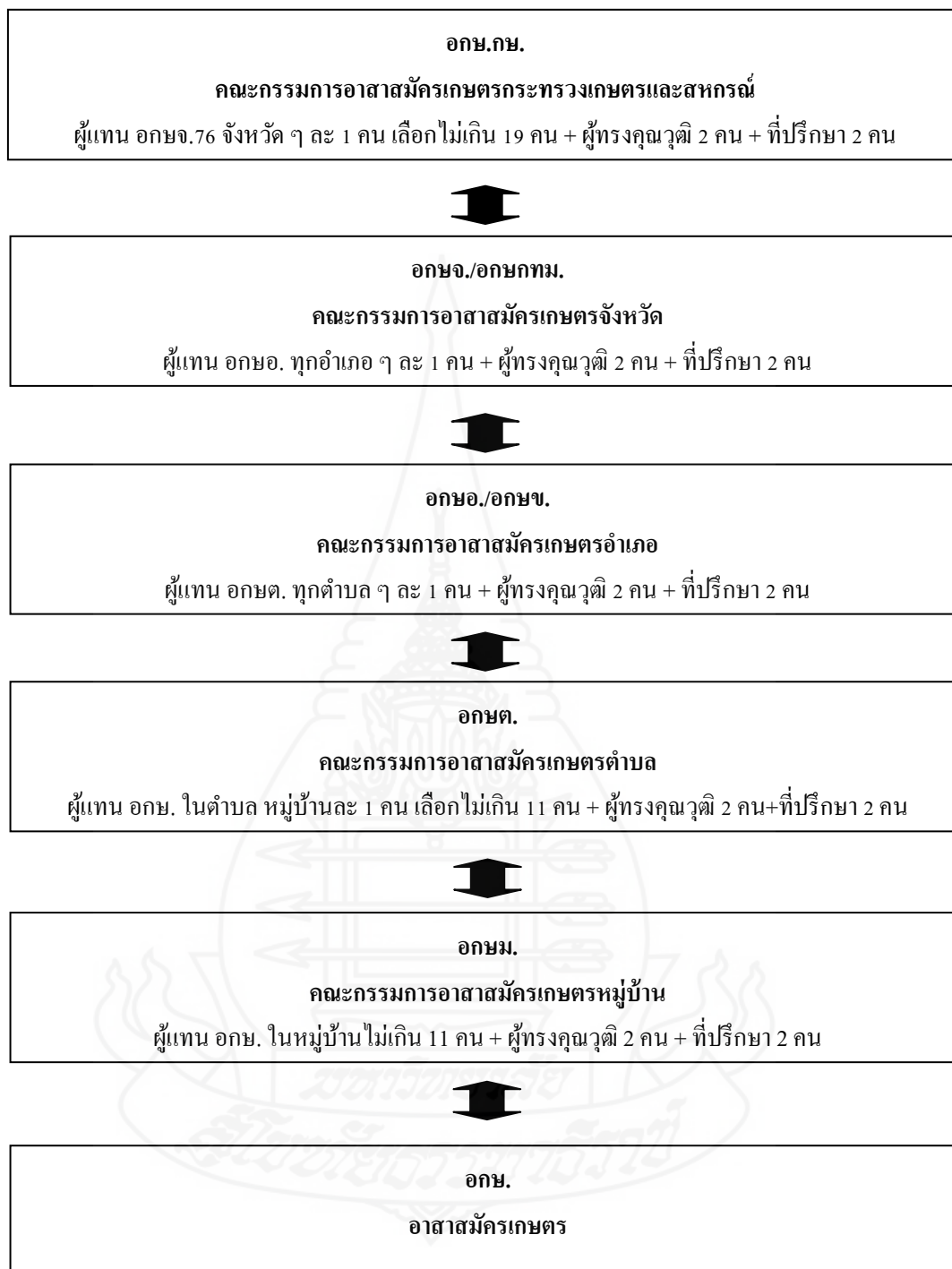
5.2.2 ประสานงาน ช่วยเหลือ และให้ข้อเสนอแนะแก่กระทรวงเกษตรและ สหกรณ์ รวมทั้งหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องในการแก้ปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และชุมชน นั้น

5.2.3 ถ่ายทอดความรู้ ให้คำแนะนำ ให้ปรึกษาด้านการเกษตร และเป็นวิทยากร ด้านการเกษตร หรือสหกรณ์

5.2.4 ปฏิบัติงานใดๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและชุมชน หรือตามที่ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ขอความช่วยเหลือ

5.3 คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกร

ตามระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกร พ.ศ.2551 เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และสามารถขับเคลื่อนการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้มีบริหารงานในรูปของ คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรกร ดังภาพที่ 2. 5

ภาพที่ 2.5 โครงสร้างคณะกรรมการอำนวยการเกษตร

5.4 การขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2553) ได้ออกประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภท คุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกิตติมศักดิ์ ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารงานเกี่ยวกับอาสาสมัครเกษตรเป็นไปอย่างมีระบบและเป็นเอกภาพ โดยกำหนดให้มีอาสาสมัครเกษตรที่ปฏิบัติงานในสาขาต่างๆ ตามความถนัดของอาสาสมัครเกษตร รวม 13 สาขา คือ อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ อาสาสมัครฝนหลวง อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาปศุสัตว์ หมอดินอาสา เกษตรหมู่บ้าน อาสาสมัครสหกรณ์ อาสาสมัครชลประทาน เศรษฐกิจการเกษตรอาสา อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม อาสาสมัครชวานาขั้นนำ และอาสาพัฒนาทางพารา

5.5 คุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตร

ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2553) ลงวันที่ 8 กันยายน 2553 ได้กำหนดคุณสมบัติของอาสาสมัครเกษตรไว้ดังนี้

5.5.1 มีความรู้ ความสามารถและเชี่ยวชาญ ด้านการเกษตรอันเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรและสังคม

5.5.2 มีภูมิลำเนาหรือประกอบอาชีพเกษตรกรรมในพื้นที่ที่สมัคร

5.5.3 มีสุขภาพแข็งแรงและมีความสนใจและกระตือรือร้นในงานด้านการพัฒนาการเกษตร

5.5.4 เป็นผู้มีความเสียสละและเอื้อเฟื้อเกื้อกูล

5.5.5 มีความประพฤติดีและเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรในชุมชน

5.5.6 สามารถติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่และเกษตรกรภายในพื้นที่ที่ได้เป็นอย่างดี

5.5.7 สามารถนำความรู้เทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารที่ได้รับการถ่ายทอดสู่เกษตรกรกลุ่มเป้าหมายได้

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า อาสาสมัครเกษตรเป็นบุคคลที่มีจิตอาสาเสียสละทำงานเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงานเพื่อเป็นตัวแทนเกษตรกรในชุมชนในการประสานงานระหว่างเกษตรกรด้วยกันเองในชุมชนและเกษตรกรกับเจ้าหน้าที่ภาครัฐ และช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เพื่อพัฒนาการเกษตรในชุมชนให้ดีขึ้น โดยบุคคลที่เป็นอาสาสมัครเกษตรต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรที่สามารถถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรและช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่คนในชุมชนได้

6. อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

6.1 ความหมายและความเป็นมาของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554: 4) ได้ให้ความหมายของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน หมายถึง อาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือก (หมู่บ้านละ 1 คน) จากที่ประชุมอาสาสมัครเกษตรและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้าน เพื่อทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการทำงาน ofอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้านเรียกโดยย่อว่า “อกม. อยู่ในวาระคราวละ 4 ปี

หน่วยงานภายใต้สังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้มีการคัดเลือกตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นตามความชำนาญเฉพาะสาขาและเป็นเกษตรกรที่มีจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ได้แก่ การเผยแพร่ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยี และประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารการเกษตรในรูปแบบของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ โดยเรียกชื่อแตกต่างกันไป อาทิเช่น เกษตรหมู่บ้าน หมอดินอาสา และประมงอาสา เป็นต้น และเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรทุกสาขาสามารถบูรณาการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ จึงได้ออกระเบียบว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตร พ.ศ.2551 ขึ้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรที่มีอยู่หลากหลายสาขาได้ผนึกกำลังเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาของเกษตรกรแต่การปฏิบัติงานในเชิงบูรณาการตามระเบียบดังกล่าว ยังขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรด้วยกันเองภายในหมู่บ้าน รวมทั้งขาดผู้ประสานงานระหว่างอาสาสมัครเกษตรกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะกรรมการอาสาสมัครเกษตรระดับตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล (ศบกด.) กลุ่ม/เครือข่ายเกษตรกรและองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จึงกำหนดให้มีผู้แทนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านละ 1 คนเรียกว่า “อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)” ทำหน้าที่ประสานเชื่อมโยงการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกรในหมู่บ้าน และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เกิดการบูรณาการงานพัฒนาการเกษตรตามภารกิจของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ในหมู่บ้านอย่างมีประสิทธิภาพ

6.2 ความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ต่อการพัฒนาการเกษตรของประเทศ

6.2.1 เป็นผู้รู้จักพื้นที่และมีความเข้าใจเกษตรกร รู้ปัญหาและขีดความสามารถในการพัฒนาภาคการเกษตรของแต่ละหมู่บ้านเป็นอย่างดี

6.2.2 เป็นผู้ที่ได้รับความไว้วางใจทั้งจากเกษตรกร อาสาสมัครเกษตร (อกษ.) สาขาต่างๆ และจากทางราชการ ให้เป็นผู้แทนของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน

6.2.3 เป็นผู้เชื่อมประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตร (อกษ.) ทุกสาขา รวมทั้งหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา ฯลฯ ให้สามารถร่วมกันพัฒนาการเกษตรให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งเกษตรกร ชุมชน และประเทศชาติ

6.3 วิธีการสรรหาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ลงวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2554 ให้อาสาสมัครเกษตรทุกประเภทที่มีในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และเกษตรและสหกรณ์จังหวัด ประกาศบัญชีรายชื่อผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกตามพระราชบัญญัติสภาเกษตรกรแห่งชาติ พ.ศ.2553 เลือกในระหว่างกันเองให้ได้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) หมู่บ้านละ 1 คน กรณีหมู่บ้านใดมีอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านเพียงคนเดียวให้ถือว่าอาสาสมัครเกษตรหรือผู้แทนเกษตรกรระดับหมู่บ้านคนนั้นเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยให้นายทะเบียนอาสาสมัครเกษตรประจำจังหวัดคือเกษตรจังหวัด เป็นผู้ดำเนินการจัดให้มีการคัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอยู่ในวาระคราวละ 4 ปี หรือให้สิ้นสุดสถานภาพการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยเหตุใดเหตุหนึ่งดังต่อไปนี้

- 1) ตาย
- 2) ลาออก
- 3) ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถหรือคนไร้ความสามารถ
- 4) เป็นบุคคลล้มละลาย
- 5) ต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกและถูกจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ
- 6) คณะกรรมการ อกษต. ในตำบลนั้นมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสามของจำนวนกรรมการทั้งหมด

6.4 บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตามประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2554) ได้ระบุลักษณะการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไว้ ดังนี้

6.4.1 จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

- 1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)
 - (1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง
 - ก. สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
 - ข. คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกร
 - ค. เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร
 - ง. วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกร
 - (2) การรับขึ้นทะเบียนและปรับปรุงข้อมูล
 - ก. ช่วยตรวจสอบความครบถ้วนของเอกสารหลักฐาน
 - ข. ตรวจสอบข้อมูลเบื้องต้น
- 2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - (1) ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรทราบในเรื่อง
 - ก. สิทธิประโยชน์ที่เกษตรกรจะได้รับจากการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - ข. คุณสมบัติเกษตรกรที่จะขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - ค. เอกสารสำคัญที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - ง. วัน เวลา สถานที่ รับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - (2) การรับขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)
 - ก. ช่วยเจ้าหน้าที่รับคำร้องและตรวจสอบเอกสาร
 - ข. ตรวจสอบข้อมูลย้อนกลับเบื้องต้น
 - (3) การทำประชาคม
 - ก. ช่วยปิดประกาศเพื่อทำประชาคม
 - ข. เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคม
 - (4) ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสุ่มตรวจสอบแปลงของเกษตรกร

6.4.2 ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน

- 1) รวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการของอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล

6.4.3 ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน

- 1) สำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน
- 2) ประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้
- 3) ประสานงานในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

6.4.4 ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

- 1) เฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัย
 - (1) ภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด
 - ก. จัดทำแปลงพยากรณ์เพื่อติดตามสถานการณ์การระบาด
 - ข. ประสานข้อมูลศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน (ศจช.)
 - ค. แจ้งเตือนภัยผ่านกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน/อบต./เสียงตามสาย/วิทยุชุมชน ฯลฯ
 - (2) ภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ
 - ก. ติดตามข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมอุตุนิยมวิทยา ฯลฯ
- 2) สำรวจพื้นที่ประสบภัยระหว่างเกิดภัย
 - (1) ประสานงานเจ้าหน้าที่และผู้ที่เกี่ยวข้องและให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือและสำรวจพื้นที่ประสบภัย
- 3) การช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลังเกิดภัย
 - (1) ช่วยแจ้งนัดหมายเกษตรกร
 - (2) ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น
 - (3) ให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่เจ้าหน้าที่

ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการเกษตรในหมู่บ้าน เนื่องจากเป็นบุคคลที่ได้รับความไว้วางใจจากทุกฝ่ายให้เป็นผู้ประสานเชื่อมโยงการทำงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ เกษตรกร องค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดการบูรณาการการทำงานพัฒนาด้านการเกษตร ซึ่งอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ที่รู้จักพื้นที่ มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในหมู่บ้านเป็นอย่างดี ทำให้เกิดการพัฒนาการเกษตรที่ตรงกับปัญหา ความต้องการ และศักยภาพของเกษตรกรในหมู่บ้าน

7. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

7.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

7.1.1 เพศ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75 เป็นเพศชาย เช่นเดียวกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 48) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 96.90 เป็นเพศชาย นอกจากนี้วิชัย ศรีผา (2552: 130) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านในอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง แตกต่างจากเอกรินทร์ โปตะเวช (2551: 80-81) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 77.1 และเพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.1.2 อายุ

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 48) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 71.40 มีอายุระหว่าง 46-65 ปี ในขณะที่วิโรจน์ ศรีผุดผ่อง (2552: 68) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการ

ไฟฟ้าฝายผลิตแห่งประเทศไทย (อสม.กฟผ.) พบว่า อสม.กฟผ. ส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-55 ปี โดยอายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.กฟผ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เช่นเดียวกับ ลลิตา เสนกรรหา (2552: 58) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ส่วนใหญ่ มีอายุ 51 ปี ขึ้นไป และอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.1.3 ระดับการศึกษา

ลลิตา เสนกรรหา (2552: 59) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี จบการศึกษาสูงสุดที่ระดับประถมศึกษามากที่สุดร้อยละ 57.14 สอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 81) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบครึ่งจบการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างจากทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 48) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ส่วนใหญ่ร้อยละ 43.88 จบการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย/ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

7.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

7.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน

อรรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 50) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย ร้อยละ 39.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน นอกจากนี้รัชชัช กฤตรัชตนันต์ (2553: 48) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี ร้อยละ 59.74 มีจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน จำนวน 2 คน โดยจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือนมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่กัมปภัช แก้วมีศรี (2545: 31) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์

ประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 51.5 มีจำนวนสมาชิกที่ใช้แรงงานในครอบครัวอยู่ในช่วง 3-4 คน มีแรงงานในครอบครัวโดยเฉลี่ย 3.7 คน โดยจำนวนแรงงานในครอบครัวเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี คือการมีจำนวนแรงงานในครอบครัวเพิ่มขึ้นส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านลดลง

7.2.2 รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี

คำริ ชาวพะเยา (2554: 50) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 50,000-100,000 บาทต่อปี โดยที่รายได้ไม่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ในขณะที่สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 45) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี เกือบครึ่งหนึ่ง คือร้อยละ 44.9 มีรายได้ของครัวเรือนจากการทำอาชีพทางการเกษตร น้อยกว่า 100,000 บาทต่อปี โดยรายได้เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

7.2.3 ขนาดพื้นที่ทำการเกษตร

ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 53) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม ร้อยละ 72.50 มีพื้นที่ทำการเกษตรระหว่าง 6-24 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 19.99 ไร่ ในขณะที่เกษร สวนศรี (2552: 45,77) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองทางการเกษตรของตนเองต่ำกว่า 10 ไร่ และเช่าพื้นที่ทางการเกษตรมากกว่า 6 ไร่ โดยพื้นที่ทำการเกษตรมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.3 ปัจจัยทางสังคม

7.3.1 ความเป็นผู้นำทางสังคม

เกษร สวนศรี (2552: 45,77) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.3 ได้รับคัดเลือกให้ดำรงตำแหน่งในชุมชน โดยส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งอาสาพัฒนาชุมชน รองลงมาดำรงตำแหน่งเกษตรกรหมู่บ้าน ผู้ใหญ่บ้าน ประธานกลุ่มเกษตรกร ประธานกองทุน

หมู่บ้าน และตำแหน่งสมาชิก อบต. ตามลำดับ สอดคล้องกับวิวัฒน์ ภู่อ้อม และคณะ (2555: 1329) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นผู้นำทางสังคม โดยความเป็นผู้นำทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นผู้นำทางสังคมเพิ่มขึ้น 1 คน คาดว่าจะทำให้การปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านลดลง 0.490 หน่วย แตกต่างจากกัมปัล แก้วมีศรี (2545: 31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน

7.3.2 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า เกษตรกรหมู่บ้านเกินครึ่ง คือร้อยละ 57.7 ไม่ได้เป็นอาสาสมัครด้านเกษตรอื่นๆ รองลงมาเป็นหมอดินอาสา เศรษฐกิจการเกษตรอาสา ปศุสัตว์อาสา อาสาสมัครด้านบัญชี ประมงอาสา อาสาสมัครสหกรณ์ และอาสาสมัครชลประทาน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ เผ่าสอน (2548: 57) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของอาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์ พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่ ร้อยละ 48.8 ไม่ได้ดำรงตำแหน่งอื่นๆ ในหมู่บ้าน

7.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์การเกษตร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 47) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่า การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 90.8 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยเกินครึ่งเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ เป็นสมาชิกสภาเกษตรกร เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร และสมาชิกวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเคล้า (2554: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 56.10 เป็นสมาชิกกลุ่ม/สถาบันเกษตรกร โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรและรองลงมาเป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ และสอดคล้องกับ

อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 43) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร

7.3.4 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบล ร้อยละ 44.16 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 6-10 ครั้ง เฉลี่ยเท่ากับ 7.96 ครั้งต่อปี ในขณะที่วิวัฒน์ ภู่อ้อม และคณะ (2555: 1323) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการติดต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1-2 ครั้งต่อปี

7.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

7.4.1 การได้รับการฝึกอบรม

ศศิธร บัวผัน (2550: 66) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนก ของอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดนครนายก พบว่าอาสาสมัครสาธารณสุขส่วนใหญ่เคยได้รับการฝึกอบรมเรื่องไข้หวัดนกร้อยละ 95.30 โดยได้รับการฝึกอบรมเฉลี่ยคนละ 3.09 ครั้ง ซึ่งการได้รับการฝึกอบรมมีความสัมพันธ์ระดับต่ำทางบวกกับการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดนกของอาสาสมัครสาธารณสุข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับทัศนีย์ บุญเกล้า (2554: 62) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในระดับมาก คือการเคยเข้ารับการอบรมหมอดินอาสา

7.4.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร

ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553: 51) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าแหล่งความรู้ด้านการพัฒนาที่ดินของหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับจากเครือข่ายหมอดินอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ในขณะที่ อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 43) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า หมอดินอาสาประจำตำบลส่วนใหญ่ ร้อยละ 76.4 ได้รับความรู้จากคู่มือพัฒนาที่ดินและรองลงมาได้รับความรู้จาก

เจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน ในขณะที่กัมปภัต แก้วมีศรี (2545: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ ปศุสัตว์ รองลงมา ได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม

7.4.3 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน

ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553: 64) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 สอดคล้องกับสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 56) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีมีระดับการได้รับการสนับสนุนปฏิบัติงานจากหน่วยงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

7.4.4 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 57) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ในขณะที่ วิชัย ศรีผา (2552: 98) ศึกษาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านอำเภอโพธิ์พิสัย จังหวัดหนองคาย พบว่าความคิดเห็นของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านที่มีเพศแตกต่างกันต่อการปฏิบัติงานเมื่อพิจารณาโดยภาพรวมแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายมีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านมากกว่าเพศหญิง

7.5 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือการที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ เกษร สนวนศรี (2552: 58) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน

จังหวัดสิงห์บุรี พบว่าปัญหาในการปฏิบัติงานที่พบบ่อยที่สุด คือ ไม่มีการอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่อง รองลงมาคือ ไม่มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน มีข้อเสนอแนะคือ ให้คัดเลือกเกษตรกรที่มีความรู้ และสมัครใจ มีจุดเรียนรู้ศึกษาดูงาน และการได้รับฟังคำบรรยายความรู้อย่างต่อเนื่อง

จากแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่ได้มีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรสาขาต่างๆ โดยมีปัจจัยหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตร แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ยังมีผู้ศึกษาไว้ไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม สำหรับงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยคัดเลือกตัวแปรที่สนใจและตรงกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

- 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ และระดับการศึกษา
- 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน ต่อปี และพื้นที่ทำการเกษตร
- 3) ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร
- 4) ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (survey research) มีวิธีดำเนินการวิจัย
รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย มีจำนวน 2 กลุ่ม ได้แก่

1.1.1 *อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก* ซึ่งสำนักงานเกษตร
จังหวัดนครนายกได้ดำเนินการคัดเลือก แต่งตั้งและขึ้นทะเบียนเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
และยังคงปฏิบัติหน้าที่อยู่ จำนวนทั้งสิ้น 406 คน

1.1.2 *นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน*
จำนวน 24 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่

1.2.1 *อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายก* คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดย
ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่
ร้อยละ 95 (Yamane 1973: 1088 อ้างถึงในจินดา ขลิบทอง 2555: 19)

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับให้เกิดขึ้น

$$\text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} = \frac{406}{1+(406(0.05)^2)}$$

$$= 201.49$$

$$\text{กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย (n)} = 202 \text{ คน}$$

ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีจำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด

เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านของจังหวัดนครนายกในแต่ละอำเภอมีจำนวนไม่เท่ากัน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามจำนวนร้อยละของตัวอย่างคือร้อยละ 49.75 ของแต่ละอำเภอ จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) โดยใช้วิธีจับสลากให้ได้จำนวนตัวอย่างตามที่กำหนด ดังที่แสดงในตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ที่	อำเภอ	จำนวนประชากร (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	เมืองนครนายก	125	62
2	ปากพลี	51	25
3	บ้านนา	114	57
4	องครักษ์	116	58
	รวม	406	202

1.2.2 นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
จำนวน 24 คน โดยนำรายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจากกลุ่มตัวอย่างของแต่ละอำเภอที่ได้จากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่ายเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบลแต่ละตำบลที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านปฏิบัติงานอยู่ หรือผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านกรณีมีการเปลี่ยนแปลงนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรผู้รับผิดชอบตำบล ทำการตอบแบบสอบถามชุดที่ 2 เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด (Close-ended Question) และแบบปลายเปิด (Open-ended Question) ซึ่งมีขั้นตอนในการดำเนินงาน ดังนี้

2.1 วิธีการสร้างเครื่องมือ

2.1.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1.2 กำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถาม ให้สอดคล้องกับแนวคิดและวัตถุประสงค์การวิจัย

2.1.3 นำเครื่องมือที่จัดทำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณา ตรวจสอบ ให้ความคิดเห็น จากนั้นนำเครื่องมือดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไข ตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้ความเห็น และข้อแนะนำไว้

2.2 รายละเอียดของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และปลายเปิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชุด ดังนี้

2.2.1 ชุดที่ 1 แบบสอบถามสำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ตอบ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 บัญชีพื้นฐานส่วนบุคคล บัญชีทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยข้อคำถามมีลักษณะเป็นคำถามปลายปิดและปลายเปิดเพื่อให้เลือกตอบหรือให้เติมข้อความลงในช่องว่าง

ตอนที่ 2 บัญชีด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร และการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ไม่เคย และ เคย โดยผู้ที่ตอบเคยให้เลือกตอบตามมาตราลิกเคอร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกรับตอบตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ไม่เห็นด้วย ไม่แน่ใจ เห็นด้วย และเห็นด้วยอย่างยิ่ง ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยให้ระบุถึงปัญหา และข้อเสนอแนะลงในช่องว่างที่กำหนดให้

2.2.2 ชุดที่ 2 แบบสอบถามสำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อประเมินการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งเป็นคำถามให้เลือกรับตอบ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ไม่เคยปฏิบัติ และ เคยปฏิบัติ โดยผู้ที่ตอบเคยปฏิบัติให้เลือกรับตอบ ตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) 5 ระดับ ได้แก่ น้อยที่สุด น้อยปานกลาง มาก และ มากที่สุด ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด โดยให้ระบุข้อเสนอแนะลงในช่องว่างที่กำหนดให้

2.3 การทดสอบเครื่องมือ

2.3.1 ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) เพื่อให้ตรงกับเนื้อหาของการศึกษา โดย

- 1) ผู้ศึกษาทดสอบ ตรวจสอบความสมบูรณ์ ด้วยตนเองในขั้นต้น
- 2) นำแบบสอบถาม ไปให้คณะอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมและให้คำแนะนำแก้ไข

2.3.2 การทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) หลังจากแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว นำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 ราย จากนั้นจึงนำผลที่ได้มาทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น (reliability consistency) ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ปรากฏว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของกรอบฉบับปัจจุบันในการศึกษา ได้รับผลการฝึกอบรม เท่ากับ 0.896 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร เท่ากับ 0.873 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.855 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.900 และการปฏิบัติงาน

ตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.971 ซึ่งเป็นค่าที่อยู่ในเกณฑ์สูงจึงสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจริงต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากกลุ่มตัวอย่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 202 คน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรหรือผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน จำนวน 24 คน เพื่อประเมินการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2557 – มีนาคม 2557 ด้วยวิธีการใช้สอบถาม มีขั้นตอนการดำเนินการ ดังนี้

3.1 ประสานงานผู้ที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ประสานงานนักวิชาการส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ทั้ง 4 อำเภอ เพื่อชี้แจงรายละเอียดการวิจัยและขอความร่วมมือในการนัดหมายอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อเก็บข้อมูล

3.2 ชี้แจงรายละเอียดการวิจัย แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และความสำคัญของงานวิจัย

3.3 แจกแบบสอบถามชุดที่ 1 แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านพร้อมทั้งชี้แจงข้อซักถามต่างๆ เกี่ยวกับการวิจัย และขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

3.4 ประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้แบบสอบถามชุดที่ 2 ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรหรือผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประเมินผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในความรับผิดชอบตามรายชื่ออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง

3.5 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล ในแบบสอบถามทุกข้อด้วยตนเอง เพื่อทำการคัดแยกแบบสอบถามที่มีข้อมูลไม่สมบูรณ์มาทำการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมจากผู้ตอบแบบสอบถามให้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ก่อนนำมาใช้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งเลือกใช้ สถิติต่างๆ ดังนี้

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดของข้อมูล ค่าสูงสุดของข้อมูล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และค่ามัธยฐานสำหรับ ปัจจัยที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากกว่าค่าเฉลี่ย ซึ่งค่าเฉลี่ยนี้ถือว่าเป็นตัวแทนที่ไม่ดีข้อมูลมีการกระจายมาก ค่าต่ำสุดและสูงสุดห่างกันมาก จึงขอใช้ค่ามัธยฐานแทนค่าเฉลี่ย ในการอธิบาย ลักษณะปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีการ ให้คะแนนและแปลความหมายปัจจัยที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิเคิร์ต (Likert type scale) ซึ่งไม่นำค่าของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ตอบว่าไม่เคยในแต่ละปัจจัยมาคิดคำนวณ โดย ปัจจัยที่มีการให้คะแนนและแปลความหมาย ได้แก่ ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนี้

คะแนน 1	หมายถึง	น้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนน 2	หมายถึง	น้อย หรือ ไม่เห็นด้วย
คะแนน 3	หมายถึง	ปานกลาง หรือ ไม่แน่ใจ
คะแนน 4	หมายถึง	มาก หรือ เห็นด้วย
คะแนน 5	หมายถึง	มากที่สุด หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

การแปลความหมายผลคะแนนโดยนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อมาจัดกลุ่มเป็นระดับโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนน} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับ}} \\
 &= \frac{5 - 1}{5} \\
 &= 0.80
 \end{aligned}$$

ดังนี้

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด หรือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง	น้อย หรือ ไม่เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง	ปานกลาง หรือ ไม่แน่ใจ
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง	มาก หรือ เห็นด้วย
คะแนนเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง	มากที่สุด หรือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง

4.2 สถิติเชิงวิเคราะห์ (Analysis statistics) ได้แก่ การวิเคราะห์โดยใช้สถิติ T-test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ศึกษากับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 โดยพิจารณาเลือกใช้สถิติให้เหมาะสมกับชนิดของตัวแปรในการทดสอบลักษณะข้อมูลของตัวแปรต้น ตัวแปรตาม และสถิติที่ใช้ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นกับตัวแปรตามในการศึกษา มีดังนี้

4.2.1 ตัวแปรต้นที่มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ ได้แก่ เพศ ความเป็นผู้นำ ในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรมีลักษณะเป็นนามมาตร (nominal scale) โดยมีการให้รหัสตัวแปรแทนด้วยเลข คือ 1 แทน ชาย 2 แทนหญิง และ 0 แทนไม่เป็น 1 แทนเป็น ระดับการศึกษา มีลักษณะเป็นอันดับมาตร (ordinal scale) อายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นตัวแปรอัตราส่วนมาตร (ratio scale) จึงนำข้อมูลดิบที่ได้จากแบบสอบถามทั้ง 202 ชุด มาจัดเตรียมข้อมูลให้เป็นตัวแปรอันดับมาตร (ordinal scale) โดยนำข้อมูลมาจัดกลุ่มเป็นช่วงๆ แต่ละช่วงมีความห่างของข้อมูลเท่ากัน เพื่อนำไปใช้วิเคราะห์ผลทางสถิติ ตัวแปรตามได้แก่การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตราลิเคอร์ต์ 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยของการปฏิบัติงานในภาพรวม และรายด้านในการวิเคราะห์ข้อมูล จึงเลือกใช้การวิเคราะห์ T-test ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปร 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกัน คือปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และเลือกใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ในการทดสอบความแตกต่างของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่มที่เป็นอิสระต่อกันที่นำข้อมูลมาจัดกลุ่มแล้วได้แก่ กลุ่มอายุ ระดับการศึกษา กลุ่มจำนวนแรงงานในครัวเรือน กลุ่มรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี กลุ่มพื้นที่ทำการเกษตร และกลุ่มการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

4.2.2 ตัวแปรต้นที่มีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานและ ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ตัวแปรตามได้แก่การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวแปรเชิงปริมาณ ที่มีการให้ค่าคะแนนตามมาตรา ลีเคอร์ต 5 ระดับ โดยใช้ค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยในการวิเคราะห์ข้อมูล ตัวแปรทั้งสองตัวเป็นตัว แปรเชิงปริมาณจึงเลือกใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) ในการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

4.3 การวิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะ โดยใช้สถิติ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคม

การศึกษาปัจจัยพื้นฐานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล 2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และ 3) ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย เพศ อายุ และระดับการศึกษา ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

n = 202

ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	157	77.7
หญิง	45	22.3
2. อายุ (ปี)		
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 40	14	6.9
41 – 50	61	30.2
51 - 60	76	37.6
มากกว่า 60	51	25.3
ค่าต่ำสุด = 29 : ค่าสูงสุด = 84 : ค่าเฉลี่ย = 54.09 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 9.729		
3. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	73	36.1
มัธยมศึกษาตอนต้น	45	22.3
มัธยมศึกษาตอนปลาย /ปวช.	56	27.7
อนุปริญญาตรี/ปวส.	16	7.9
ปริญญาตรี	12	6.0

จากตารางที่ 4.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.1.1 เพศ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่ คือร้อยละ 77.7 เป็นเพศชาย และร้อยละ 22.3 เป็นเพศหญิง

1.1.2 อายุ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านร้อยละ 37.6 มีอายุระหว่าง 51 – 60 ปี รองลงมา ร้อยละ 30.2 มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี ร้อยละ 25.3 มีอายุมากกว่า 60 ปี และร้อยละ 6.9 มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 40 ปี ตามลำดับ โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีอายุน้อยที่สุด 29 ปี มากที่สุด 84 ปี และมีอายุเฉลี่ย 54.09 ปี

1.1.3 ระดับการศึกษา อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 36.1 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา รองลงมาร้อยละ 27.7 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) ร้อยละ 22.3 จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 7.9 จบการศึกษาระดับอนุปริญาตรี หรือเทียบเท่า (ปวส.) และมีเพียงร้อยละ 6.0 ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

1.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านประกอบด้วย จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ได้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.2 – 4.4

ตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
จำนวนแรงงานในครัวเรือน (คน)		
1-2	99	49.0
3-4	90	44.6
มากกว่า 4	13	6.4
ค่าต่ำสุด = 1 : ค่าสูงสุด = 9 : ค่าเฉลี่ย = 2.81 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.303		

จากตารางที่ 4.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านจำนวนแรงงานในครัวเรือน) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.1 จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 49.0 มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือน ระหว่าง 1 – 2 คน รองลงมาร้อยละ 44.6 มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนระหว่าง 3 – 4 คน และมีเพียงร้อยละ 6.4 ที่มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนมากกว่า 4 คน โดยมีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือนน้อยสุด 1 คน มากสุด 9 คน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน

ตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้รวมของครัวเรือน (บาท/ปี)		
1. รายได้จากการทำงานอาชีพในภาคการเกษตร		
ไม่มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร	3	1.5
มีรายได้	199	98.5
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	54	26.7
100,001 – 200,000	55	27.2
200,001 – 300,000	43	21.3
300,001 – 400,000	17	8.4
400,001 – 500,000	12	6.0
มากกว่า 500,000	18	8.9
ค่าต่ำสุด = 10,000 : ค่าสูงสุด = 1,000,000 : ค่าเฉลี่ย = 253,269.85 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 191,698.016		
2. รายได้จากการทำงานอาชีพนอกภาคการเกษตร		
ไม่มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร	48	23.8
มีรายได้	154	76.2
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000	37	18.3
50,001 - 100,000	75	37.1
100,001 - 150,000	18	8.9
150,001 - 200,000	9	4.5
200,001 - 250,000	2	1.0
มากกว่า 250,000	13	6.4
ค่าต่ำสุด = 5,000 : ค่าสูงสุด = 1,000,000 : ค่ามัธยฐาน = 96,000.00		

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

n = 202		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. รวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน		
ไม่มีรายได้	0	0.0
มีรายได้	202	100.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000	17	8.4
100,001 – 200,000	46	22.8
200,001 – 300,000	47	23.3
300,001 – 400,000	40	19.8
400,001 – 500,000	21	10.4
มากกว่า 500,000	31	15.3
ค่าต่ำสุด = 47,000 : ค่าสูงสุด = 1,480,000 : ค่าเฉลี่ย = 338,227.23 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 220,590.843		

จากตารางที่ 4.3 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านรายได้รวมของครัวเรือนต่อปี) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.2 รายได้จากการทำงานในภาคการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 27.2 มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 26.7 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท ร้อยละ 21.3 มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.9 มีรายได้มากกว่า 500,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.0 มีรายได้อยู่ระหว่าง 400,001 – 500,000 บาท/ปี และมีเพียง ร้อยละ 1.5 ที่ไม่มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร โดยมีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร สูงสุด 1,000,000 บาท/ปี ต่ำสุด 10,000 บาท/ปี และมีรายได้เฉลี่ย 253,269.85 บาท/ปี

1.2.3 รายได้จากการทำงานนอกภาคการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 37.1 มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรอยู่ระหว่าง 50,001 – 100,000 บาท/ปี รองลงมา ร้อยละ 23.8 ไม่มีรายได้ ร้อยละ 18.3 มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 50,000 บาท/ปี ร้อยละ 8.9 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 150,000 บาท/ปี ร้อยละ 6.4 มีรายได้มากกว่า 250,000 บาท/ปี ร้อยละ 4.5 มีรายได้อยู่ระหว่าง 150,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 1.0 มีรายได้อยู่ระหว่าง 200,001 – 250,000 บาท/ปี และ ร้อยละ 23.8 ไม่มีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร โดยมีรายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตรสูงสุด 1,000,000 บาท/ปี ต่ำสุด 5,000 บาท และมีรายได้เฉลี่ย 118,651.71 บาท/ปี

1.2.4 รวบรวมรายได้ทั้งหมดของครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 23.3 มีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนอยู่ระหว่าง 200,001 – 300,000 บาท/ปี รองลงมาร้อยละ 22.8 มีรายได้อยู่ระหว่าง 100,001 – 200,000 บาท/ปี ร้อยละ 19.8 มีรายได้อยู่ระหว่าง 300,001 – 400,000 บาท/ปี ร้อยละ 15.3 มีรายได้มากกว่า 500,000 บาท/ปี ร้อยละ 10.4 มีรายได้อยู่ระหว่าง 400,001 – 500,000 บาท/ปี และมีเพียงร้อยละ 8.4 ที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 100,000 บาท/ปี โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีรายได้รวมทั้งหมดของครัวเรือนสูงสุด 1,480,000 บาท/ปี ต่ำสุดมีรายได้ 47,000 บาท/ปี และมีรายได้รวมเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี

ตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พื้นที่ทำการเกษตร (ไร่)		
1. ที่ดินของตนเอง		
ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	50	24.8
มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง	152	75.2
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	61	30.2
11 - 20	37	18.3
21 - 30	29	14.4
31 - 40	10	4.9
มากกว่า 40	15	7.4
ค่าต่ำสุด = 0.5 : ค่าสูงสุด = 80.0 : ค่าเฉลี่ย = 18.55 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 15.774		
2. ที่ดินเช่า		
ไม่มีพื้นที่เช่า	74	36.6
มีพื้นที่เช่า	128	63.4
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 15	25	12.4
16-30	32	15.8
31-45	26	12.9
46-60	19	9.4
มากกว่า 60	26	12.9
ค่าต่ำสุด = 1.5 : ค่าสูงสุด = 130.0 : ค่าเฉลี่ย = 41.43 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 29.054		

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

n = 202		
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. ที่ดินซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า		
ไม่มีพื้นที่ไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า	183	90.6
มีพื้นที่ไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า	19	9.4
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10	10	4.9
11-20	7	3.5
มากกว่า 20	2	1.0
ค่าต่ำสุด = 1.5 : ค่าสูงสุด = 24.5 : ค่าเฉลี่ย = 11.50 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 8.546		
4. พื้นที่ทำการเกษตรรวม		
ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตร	0	0.0
มีพื้นที่ทำการเกษตร	202	100.0
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20	58	28.7
21 – 40	55	27.2
41 – 60	49	24.3
61 – 80	20	9.9
มากกว่า 80	20	9.9
ค่าต่ำสุด = 0.5 : ค่าสูงสุด = 143.0 : ค่าเฉลี่ย = 41.29 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 29.868		

จากตารางที่ 4.4 ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (ด้านพื้นที่ทำการเกษตร) ผลการวิจัยพบว่า

1.2.5 พื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 30.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ไม่เกิน 10 ไร่ รองลงมา ร้อยละ 18.3 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ ร้อยละ 14.4 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 21 – 30 ไร่ ร้อยละ 7.4 มีพื้นที่มากกว่า 40 ไร่ ร้อยละ 4.9 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 31 – 40 ไร่ และร้อยละ 24.8 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองสูงสุด 80 ไร่ ต่ำสุด 0.5 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 18.55 ไร่

1.2.6 พื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 36.6 ไม่มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตร ร้อยละ 15.8 มีพื้นที่เช่าอยู่ระหว่าง 16 – 30 ไร่ ร้อยละ 12.9 มีพื้นที่เช่าอยู่ระหว่าง 31 – 45 ไร่ และมากกว่า 60 ไร่ ร้อยละ 12.4 มีพื้นที่เช่าน้อยกว่า 15 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 9.4 ที่มีพื้นที่เช่าอยู่ระหว่าง 46 – 60 ไร่ โดยมีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรสูงสุด 130 ไร่ ต่ำสุด 1.5 ไร่ มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 41.43 ไร่

1.2.7 พื้นที่ทำการเกษตรซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 90.6 ไม่มีพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า ร้อยละ 4.9 มีพื้นที่ไม่เกิน 10 ไร่ ร้อยละ 3.5 มีพื้นที่อยู่ระหว่าง 11 – 20 ไร่ และมีเพียงร้อยละ 1.0 ที่มีพื้นที่มากกว่า 20 ไร่ โดยมีพื้นที่ทำการเกษตรซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่าสูงสุด 24.5 ไร่ ต่ำสุด 1.5 ไร่ มีพื้นที่เฉลี่ย 11.50 ไร่

1.2.8 พื้นที่ทำการเกษตรรวม

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 28.7 มีพื้นที่ทำการเกษตรรวมน้อยกว่าหรือเท่ากับ 20 ไร่ รองลงมาร้อยละ 27.2 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 21 – 40 ไร่ ร้อยละ 24.3 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 41 – 60 ไร่ ร้อยละ 9.9 มีพื้นที่ทำการเกษตรอยู่ระหว่าง 61 – 80 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรมากกว่า 80 ไร่ โดยมีพื้นที่รวมสูงสุด 143 ไร่ ต่ำสุด 0.5 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่

1.3 ปัจจัยทางสังคม

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.5 - 4.9

ตารางที่ 4.5 ปัจจัยทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความเป็นผู้นำในชุมชน		
ไม่เป็นผู้นำในชุมชน	31	15.3
เป็นผู้นำในชุมชน*	171	84.7
กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	43	21.3
ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน	40	19.8
สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล	26	12.9
คณะกรรมการหมู่บ้าน	120	59.4
อื่นๆ ได้แก่ แก่สม. อปพร.	10	5.0

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.5 ปัจจัยทางสังคม (ความเป็นผู้นำในชุมชน) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.1 ความเป็นผู้นำในชุมชน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 59.4 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 21.3 มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ร้อยละ 19.8 มีตำแหน่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน และร้อยละ 12.9 มีตำแหน่งเป็นสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล มีเพียงร้อยละ 15.3 ไม่มีตำแหน่งผู้นำในชุมชน

ตารางที่ 4.6 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ*		
อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	20	9.9
อาสาสมัครฝนหลวง	1	0.5
อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	9	4.5
ประมงอาสา	16	7.9
อาสาปศุสัตว์	9	4.5
หมอดินอาสา	45	22.3
เกษตรหมู่บ้าน	180	89.1
อาสาสมัครสหกรณ์	5	2.5
อาสาสมัครชลประทาน	8	4.0
อาสาสมัครปฏิบัติรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	2	1.0
อาสาสมัครชวานาชั้นนำ	9	4.5
ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน	25	12.4

* ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.6 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.2 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 89.1 เป็นเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 22.3 เป็นหมอดินอาสา ร้อยละ 12.4 เป็นผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 9.9 เป็นอาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์ ร้อยละ 7.9 เป็นประมงอาสา ร้อยละ 4.5 เป็นอาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี อาสาปศุสัตว์ อาสาสมัครชวานาชั้นนำ

ร้อยละ 4.0 เป็นอาสาสมัครชลประทาน ร้อยละ 2.5 เป็นอาสาสมัครสหกรณ์ ร้อยละ 1.0 เป็นอาสาสมัครปฏิบัติที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และมีเพียงร้อยละ 0.5 เป็นอาสาสมัครฝนหลวง

ตารางที่ 4.7 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร		
ไม่เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร	24	11.9
เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร*	178	88.1
กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร	16	7.9
วิสาหกิจชุมชน	53	26.2
กลุ่มเกษตรกร	63	31.2
กลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร	135	66.8
กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร	32	15.8
อื่นๆ ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร กลุ่มท่องเที่ยวเชิงเกษตร	7	3.5
กองทุนหมู่บ้าน		

จากตารางที่ 4.7 ปัจจัยทางสังคม (การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.3 การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 66.8 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมา ร้อยละ 31.2 เป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร ร้อยละ 26.2 เป็นสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ร้อยละ 15.8 เป็นสมาชิกกลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร ร้อยละ 11.9 ไม่ได้เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และมีเพียงร้อยละ 7.9 ที่เป็นสมาชิกกลุ่มกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

ตารางที่ 4.8 ปัจจัยทางสังคม (การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202		
ปัจจัยทางสังคม	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (ครั้งต่อปี)		
ไม่เคยติดต่อ	4	2.0
เคยติดต่อ	198	98.0
1-5	74	36.6
6-10	58	28.7
11-15	36	17.8
16-20	21	10.4
มากกว่า 20	9	4.5
ค่าต่ำสุด = 1 : ค่าสูงสุด = 36 : ค่าเฉลี่ย = 9.39 : ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 6.761		

จากตารางที่ 4.8 ปัจจัยทางสังคม (การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร) ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

1.3.4 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 36.6 เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อยู่ระหว่าง 1 - 5 ครั้งต่อปี รองลงมา ร้อยละ 28.7 เคยติดต่ออยู่ระหว่าง 6 - 10 ครั้งต่อปี ร้อยละ 17.8 เคยติดต่ออยู่ระหว่าง 11 - 15 ครั้งต่อปี ร้อยละ 10.4 เคยติดต่ออยู่ระหว่าง 16 - 20 ครั้งต่อปี ร้อยละ 4.5 เคยติดต่อมากกว่า 20 ครั้งต่อปี และมีเพียงร้อยละ 2.0 บอกว่าไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยมีจำนวนครั้งที่ติดต่อสูงสุด 36 ครั้งต่อปี ต่ำสุด 1 ครั้งต่อปี และมีการติดต่อเฉลี่ย 9.39 ครั้งต่อปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 1) การได้รับการฝึกอบรม 2) แหล่งความรู้ด้านการเกษตร และ 3) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังแสดงในตารางที่ 4.9 – 4.11

ตารางที่ 4.9 การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

เรื่องที่ได้รับการฝึกอบรม	ระดับการได้รับการฝึกอบรม						\bar{X}	S.D.	แปลความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด			
1. บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	0 (0.0)	7 (3.5)	12 (5.9)	81 (40.1)	88 (43.6)	14 (6.9)	3.45	0.846	มาก
2. การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	0 (0.0)	3 (1.5)	4 (2.0)	56 (27.7)	100 (49.5)	39 (19.3)	3.83	0.811	มาก
3. การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	3 (1.5)	10 (5.0)	64 (31.7)	102 (50.5)	23 (11.4)	3.65	0.803	มาก
4. การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	2 (1.0)	7 (3.5)	24 (11.9)	108 (53.5)	47 (23.3)	14 (6.9)	3.18	0.863	ปานกลาง
5. เทคนิคการถ่ายทอดความรู้	1 (0.5)	10 (5.0)	31 (15.3)	92 (45.5)	57 (28.2)	11 (5.4)	3.14	0.917	ปานกลาง
6. การสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช	1 (0.5)	5 (2.5)	19 (9.4)	85 (42.1)	69 (34.2)	23 (11.4)	3.43	0.903	มาก
7. การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ	1 (0.5)	4 (2.0)	11 (5.4)	89 (44.1)	61 (30.2)	36 (17.8)	3.57	0.915	มาก
				รวม			3.46	0.644	มาก

2.1 การได้รับการฝึกอบรม จากการศึกษาการได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.9 พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมมีค่าร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ร้อยละ 53.5 เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาร้อยละ 50.5 การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อยู่ในระดับมาก และร้อยละ 49.5 การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อยู่ในระดับมาก ตามลำดับ และมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ไม่เคยได้รับการฝึกอบรม 4 เรื่อง คือร้อยละ 1.0 เรื่องการจัดทำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ร้อยละ 0.5 เท่ากัน 3 เรื่อง คือ เรื่องเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ การสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อ โดยไม่นำค่าของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการฝึกอบรมมาคิดคำนวณ เพื่อจัดกลุ่มระดับการได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าระดับการได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.46 เมื่อพิจารณารายละเอียดการได้รับการฝึกอบรมในแต่ละเรื่อง พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมในระดับมาก 5 เรื่อง คือ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช โดยมีค่าเฉลี่ย 3.83 3.65 3.57 3.45 และ 3.43 ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.18 และ 3.14 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.10 แหล่งความรู้ด้านการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

แหล่งความรู้ด้าน การเกษตร	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร/ความรู้ จำนวน (ร้อยละ)						\bar{X}	S.D.	แปลความ
	ไม่	น้อย	น้อย	ปาน	มาก	มาก			
	เคย	ที่สุด	กลาง	กลาง	ที่สุด	ที่สุด			
1. วิทยุกระจายเสียง	2 (1.0)	15 (7.4)	36 (17.8)	75 (37.1)	61 (30.2)	13 (6.4)	3.10	1.019	ปานกลาง
2. วิทยุโทรทัศน์	0 (0.0)	5 (2.5)	17 (8.4)	62 (30.7)	88 (43.6)	30 (14.9)	3.60	0.926	มาก
3. หนังสือพิมพ์	6 (3.0)	27 (13.4)	36 (17.8)	66 (32.7)	60 (29.7)	7 (3.5)	2.92	1.088	ปานกลาง
4. อินเทอร์เน็ต	63 (31.2)	58 (28.7)	40 (19.8)	28 (13.9)	8 (4.0)	5 (2.5)	2.01	1.087	น้อย
5. เอกสารทางวิชาการ/ วารสาร	3 (1.5)	14 (6.9)	28 (13.9)	94 (46.5)	59 (29.2)	4 (2.0)	3.06	0.894	ปานกลาง
6. คู่มือการปฏิบัติงาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	0 (0.0)	4 (2.0)	21 (10.4)	80 (39.6)	82 (40.6)	15 (7.4)	3.41	0.849	มาก
7. การประชุม/สัมมนา/ ฝึกอบรม	0 (0.0)	1 (0.5)	23 (11.4)	102 (50.5)	66 (32.7)	10 (5.0)	3.30	0.755	ปานกลาง
8. ศึกษาดูงาน	6 (3.0)	25 (12.4)	51 (25.2)	78 (38.6)	33 (16.3)	9 (4.5)	2.74	1.031	ปานกลาง
9. เพื่อนอาสาสมัคร เกษตร/อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	1 (0.5)	8 (4.0)	38 (18.8)	82 (40.6)	62 (30.7)	11 (5.4)	3.15	0.926	ปานกลาง
10. ผู้นำชุมชน	1 (0.5)	3 (1.5)	33 (16.3)	74 (36.6)	75 (37.1)	16 (7.9)	3.34	0.897	ปานกลาง
11. เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	1 (0.5)	6 (3.0)	50 (24.8)	112 (55.4)	33 (16.3)	3.84	0.743	มาก
12. เจ้าหน้าที่หน่วยงาน อื่นๆ	4 (2.0)	10 (5.0)	41 (20.3)	79 (39.1)	62 (30.7)	6 (3.0)	3.07	0.918	ปานกลาง
	รวม						3.15	0.559	ปานกลาง

2.2 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร จากการศึกษาแหล่งความรู้ด้านการเกษตรที่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.10 พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ มีค่าร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ร้อยละ 55.4 จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ในระดับมาก ร้อยละ 50.5 การประชุม/สัมมนา/ฝึกอบรม ในระดับปานกลาง และร้อยละ 46.5 เอกสารทางวิชาการ/วารสาร ในระดับปานกลาง ตามลำดับ และมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ไม่เคยได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ 8 แหล่ง คือ ร้อยละ 31.2 จากอินเทอร์เน็ต ร้อยละ 3.0 หนังสือพิมพ์ ร้อยละ 3.0 ศึกษาดูงาน ร้อยละ 2.0 เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ ร้อยละ 1.5 เอกสารทางวิชาการ/วารสาร ร้อยละ 1.0 วิทยุกระจายเสียง ร้อยละ 0.5 เท่ากัน จากเพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และผู้นำชุมชน ตามลำดับ

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อโดยไม่นำค่าของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ตอบว่าไม่เคยได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ มาคิดคำนวณ เพื่อจัดกลุ่มระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมมีอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.15 เมื่อพิจารณารายละเอียดแหล่งความรู้ด้านการเกษตรในแต่ละด้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับมาก 3 แหล่ง คือจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิทยุโทรทัศน์ และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.84 3.60 และ 3.41 ตามลำดับ มีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับปานกลาง 8 แหล่งคือ จากผู้นำชุมชน การประชุม/สัมมนา/ฝึกอบรม เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ เอกสารทางวิชาการ/วารสาร หนังสือพิมพ์ และศึกษาดูงาน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.34 3.30 3.15 3.10 3.07 3.06 2.92 และ 2.74 ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับน้อย จากอินเทอร์เน็ต มีค่าเฉลี่ย 2.01

ตารางที่ 4.11 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ระดับการได้รับการสนับสนุน						\bar{X}	S.D.	แปลความ
	ไม่ เคย	จำนวน (ร้อยละ)							
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
1. การฝึกอบรมด้าน การเกษตร	0 (0.0)	4 (2.0)	25 (12.4)	92 (45.5)	72 (35.6)	9 (4.5)	3.28	0.813	ปานกลาง
2. การให้คำแนะนำใน การแก้ไขปัญหาจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	5 (2.5)	9 (4.5)	69 (34.2)	97 (48.0)	22 (10.9)	3.60	0.836	มาก
3. การมาเยี่ยมเยียนและ ดูแลการปฏิบัติงานจาก เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	0 (0.0)	3 (1.5)	16 (7.9)	69 (34.2)	92 (45.5)	22 (10.9)	3.56	0.845	มาก
4. การไปทัศนศึกษา ดูงาน การพัฒนาด้าน การเกษตรต่างๆ เพื่อ เพิ่มพูนความรู้	7 (3.5)	36 (17.8)	42 (20.8)	76 (37.6)	38 (18.8)	3 (1.5)	2.64	1.043	ปานกลาง
5. สนับสนุนช่วยเหลือ ในการประสานงานกับ หน่วยงานทั้งภาครัฐและ ภาคเอกชน	2 (1.0)	11 (5.4)	33 (16.3)	90 (44.6)	58 (28.7)	8 (4.0)	3.10	0.911	ปานกลาง
6. สนับสนุนข้อมูล ข่าวสารด้านการเกษตร	0 (0.0)	9 (4.5)	21 (10.4)	91 (45.0)	71 (35.1)	10 (5.0)	3.26	0.877	ปานกลาง
7. สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการ ปฏิบัติงาน	21 (10.4)	26 (12.9)	50 (24.8)	72 (35.6)	30 (14.9)	3 (1.5)	2.64	0.977	ปานกลาง

ตารางที่ 4.11 (ต่อ)

การได้รับการสนับสนุน การปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ไม่เคย	ระดับการได้รับการสนับสนุน จำนวน (ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	แปลความ
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
		8. สนับสนุนค่าน้ำมัน เชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ใน การปฏิบัติงาน	60 (29.7)	41 (20.3)	46 (22.8)	34 (16.8)			
9. จัดให้ท่านได้มีโอกาส ได้พบปะแลกเปลี่ยน เรียนรู้ กับเพื่อน อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	0 (0.0)	24 (11.9)	40 (19.8)	90 (44.6)	44 (21.8)	4 (2.0)	2.82	0.971	ปานกลาง
10. ได้รับความสนับสนุน ปัจจัยการผลิต/วัสดุทาง การเกษตรจากโครงการ ส่งเสริมการเกษตรต่างๆ	16 (7.9)	23 (11.4)	48 (23.8)	77 (38.1)	34 (16.8)	4 (2.0)	2.72	0.974	ปานกลาง
รวม							3.00	0.652	ปานกลาง

2.3 การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน จากการศึกษาระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังรายละเอียดในตารางที่ 4.11 พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานมีค่าร้อยละสูงสุด 3 อันดับแรก คือ ร้อยละ 48.0 การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ร้อยละ 45.5 เท่ากัน การฝึกอบรมด้านการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ และมีอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ไม่เคยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน 5 ประเด็น คือ ร้อยละ 29.7 สนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 10.4 สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 7.9 ได้รับความสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตรจากโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ ร้อยละ 3.5 การไปทัศนศึกษาดูงาน การพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ และร้อยละ 1.0 สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตามลำดับ

เมื่อนำค่าเฉลี่ยของคะแนนในแต่ละข้อ โดยไม่นำค่าของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ตอบว่าไม่เคยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานมาคิดคำนวณ เพื่อจัดกลุ่มระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.00 เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้าน พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 2 ด้าน คือการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60 และ 3.56 ตามลำดับ มีระดับการได้รับการสนับสนุนในระดับปานกลาง 7 ด้าน คือการฝึกอบรมด้านการเกษตร สนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดให้ท่านได้มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตรจากโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ในการปฏิบัติงาน และการไปทัศนศึกษาดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.28 3.26 3.10 2.82 2.72 2.64 และ 2.64 ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย คือการสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย 2.26

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การศึกษาความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 4 ประเด็น 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 4.12 -4.16

ตารางที่ 4.12 สรุปความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	4.19	0.503	เห็นด้วย
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	4.06	0.514	เห็นด้วย
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	3.96	0.453	เห็นด้วย
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	4.19	0.460	เห็นด้วย
รวม	4.09	0.400	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.12 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.09 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าทั้ง 4 ประเด็นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วย คือติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.19 4.19 4.06 และ 3.96 ตามลำดับ จึงได้พิจารณารายประเด็นย่อยต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 4.13 ความคิดเห็นด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	แปลความ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	เฉยๆ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน						4.19	0.503	เห็นด้วย
1. ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	0 (0.0)	0 (0.0)	9 (4.5)	139 (68.8)	54 (26.7)	4.22	0.513	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
2. ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	1 (0.5)	15 (7.4)	137 (67.8)	49 (24.3)	4.16	0.560	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.13 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณารายประเด็น พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง คือ การช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) มีค่าเฉลี่ย 4.22 และมีความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยในเรื่องการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) มีค่าเฉลี่ย 4.16

ตารางที่ 4.14 ความคิดเห็นด้านการร่วมกิจกรรมหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	S.D.	แปลความ
	จำนวน (ร้อยละ)							
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
ร่วมกิจกรรมหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน						4.06	0.514	เห็นด้วย
1..เป็นผู้รวบรวมข้อมูลปัญหา/ความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	3 (1.5)	25 (12.4)	139 (68.8)	35 (17.3)	4.02	0.598	เห็นด้วย
2. เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล	0 (0.0)	1 (0.5)	17 (8.4)	145 (71.8)	39 (19.3)	4.10	0.537	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.14 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านการร่วมกิจกรรมหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.06 เมื่อพิจารณารายละเอียดพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยทั้งสองเรื่อง คือ เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล และเป็นผู้รวบรวมข้อมูลปัญหา/ความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.10 และ 4.02 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.15 ความคิดเห็นด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของ
เกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกร หมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	ไม่เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง	ไม่เห็น ด้วย	ไม่ แน่ใจ	เห็น ด้วย	เห็น ด้วย อย่าง ยิ่ง			
ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรใน หมู่บ้าน						3.96	0.453	เห็นด้วย
1. ช่วยรวบรวมปัญหา/ความ ต้องการและข้อเสนอแนะทางด้าน การเกษตรจากเกษตรกรไปแจ้ง หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง	0 (0.0)	2 (1.0)	28 (13.9)	141 (69.8)	31 (15.3)	4.00	0.577	เห็นด้วย
2. เป็นผู้ประสานเจ้าหน้าที่/ วิทยากร ในการจัดการเรียนรู้และ การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	4 (2.0)	29 (14.4)	142 (70.3)	27 (13.4)	3.95	0.596	เห็นด้วย
3. แก้ไขปัญหาทางการเกษตร ให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	3 (1.5)	32 (15.8)	141 (69.8)	26 (12.9)	3.94	0.587	เห็นด้วย
4. เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงาน ด้านการพัฒนาการเกษตรของ อาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และ องค์กรต่างๆ	0 (0.0)	1 (0.5)	42 (20.8)	133 (65.8)	26 (12.9)	3.91	0.592	เห็นด้วย
5. เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ด้าน การเกษตรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	0 (0.0)	31 (15.3)	139 (68.8)	32 (15.8)	4.00	0.560	เห็นด้วย

จากตารางที่ 4.15 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่
ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหา
ของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 3.96 เมื่อพิจารณารายประเด็น
พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยทั้งห้าประเด็น คือเป็นผู้เผยแพร่

ความรู้ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน และช่วยรวบรวมปัญหา/ความต้องการและข้อเสนอแนะทางด้านการเกษตรจากเกษตรกรไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นผู้ประสานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน แก้ไขปัญหาทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน และเป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ โดยมีค่าเฉลี่ย 4.00 4.00 3.95 3.94 และ 3.91 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.16 ความคิดเห็นด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 202

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น จำนวน (ร้อยละ)					\bar{X}	S.D.	แปลความ
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง			
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						4.19	0.460	เห็นด้วย
1. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน	0 (0.0)	0 (0.0)	14 (6.9)	141 (69.8)	47 (23.3)	4.16	0.526	เห็นด้วย
2. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน	0 (0.0)	1 (0.5)	17 (8.4)	135 (66.8)	49 (24.3)	4.15	0.571	เห็นด้วย
3. ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ	0 (0.0)	0 (0.0)	17 (8.4)	137 (67.8)	48 (23.8)	4.15	0.547	เห็นด้วย
4. ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่	0 (0.0)	0 (0.0)	10 (5.0)	136 (67.3)	56 (27.7)	4.23	0.526	เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5. ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย	0.0 (0.0)	0.0 (0.0)	12 (5.9)	131 (64.9)	59 (29.2)	4.23	0.547	เห็นด้วย อย่างยิ่ง

จากตารางที่ 4.16 ผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย มีค่าเฉลี่ย 4.19 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง 2 ประเด็น คือ ร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ และช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย โดยมีค่าเฉลี่ย 4.23 เท่ากัน และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นในระดับเห็นด้วย 3 ประเด็น คือ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 4.16 4.15 และ 4.15 ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัด

นครนายก

การวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ซึ่งประเมินโดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประกอบด้วย 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) การติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยนำผลการวิเคราะห์หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในแต่ละประเด็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.17 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	\bar{X}	S.D.	แปลความ
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	3.39	0.778	ปานกลาง
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	3.13	0.861	ปานกลาง
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	3.03	0.892	ปานกลาง
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	3.34	0.827	ปานกลาง
รวม	3.27	0.773	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.17 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.27 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าทั้ง 4 ประเด็นมีผลการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ย 3.39 3.34 3.13 และ 3.03 ตามลำดับ จึงได้พิจารณารายประเด็นย่อยต่อไป ดังนี้

ตารางที่ 4.18 การปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.						\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย ปฏิบัติ	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
จัดเก็บรวบรวมข้อมูล พื้นฐานด้านการเกษตรของ หมู่บ้าน							3.39	0.778	ปาน กลาง
1. ประชาสัมพันธ์ หลักเกณฑ์และขั้นตอนการ ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	0 (0.0)	1 (0.5)	23 (11.4)	70 (34.7)	91 (45.0)	17 (8.4)	3.50	0.824	มาก
2. ช่วยอธิบาย แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียน เกษตรกร (ทบก.)	0 (0.0)	2 (1.0)	41 (20.3)	81 (40.1)	65 (32.2)	13 (6.4)	3.23	0.880	ปาน กลาง
3. ช่วยตรวจสอบความ ครบถ้วน ถูกต้องของ เอกสารหลักฐาน และข้อมูล การขึ้นทะเบียน ทบก.	0 (0.0)	2 (1.0)	37 (18.3)	80 (39.6)	64 (31.7)	19 (9.4)	3.30	0.910	ปาน กลาง
4. มีการประชาสัมพันธ์ หลักเกณฑ์และขั้นตอนการ ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูก พืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	2 (1.0)	28 (13.9)	60 (29.7)	94 (46.5)	18 (8.9)	3.49	0.877	มาก
5. ช่วยอธิบาย แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียน เกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	3 (1.5)	36 (17.8)	87 (43.1)	63 (31.2)	13 (6.4)	3.23	0.870	ปาน กลาง
6. ช่วยตรวจสอบความ ครบถ้วน ถูกต้องของ เอกสารหลักฐาน และข้อมูล การขึ้นทะเบียน ทพศ.	0 (0.0)	2 (1.0)	30 (14.9)	95 (47.0)	62 (30.7)	13 (6.4)	3.27	0.827	ปาน กลาง

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

n = 202

บทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.						\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย ปฏิบัติ	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
7. เข้าร่วมให้ข้อมูลและ ตรวจสอบในเวทีประชาคม การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	2 (1.0)	27 (13.4)	65 (32.2)	85 (42.1)	23 (11.4)	3.50	0.899	มาก
8. ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออก คู่มือตรวจสอบแปลงของ เกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียน เกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	0 (0.0)	0 (0.0)	23 (11.4)	69 (34.2)	76 (37.6)	34 (16.8)	3.60	0.899	มาก

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานด้านจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.39 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับมาก 4 ประเด็น คือ ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกคู่มือตรวจสอบแปลงของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และ มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) โดยมีค่าเฉลี่ย 3.60 3.50 3.50 และ 3.49 ตามลำดับ และยังพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับปานกลาง 4 ประเด็น คือ ช่วยตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลการขึ้นทะเบียน ทบก. ช่วยตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลการขึ้นทะเบียน ทพศ. ช่วยอธิบายแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และช่วยอธิบายแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) โดยมีค่าเฉลี่ย 3.30 3.27 3.23 และ 3.23 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.19 การปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.						\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย ปฏิบัติ	น้อย ที่สุด	น้อย มาก	ปาน กลาง	มาก มาก	มาก ที่สุด			
ร่วมกับกรรมการหมู่บ้าน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การจัดทำแผนพัฒนา การเกษตรระดับหมู่บ้าน							3.13	0.861	ปาน กลาง
1. รวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการจาก อาสาสมัครเกษตร และ เกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	3 (1.5)	46 (22.8)	95 (47.0)	46 (22.8)	12 (5.9)	3.09	0.865	ปาน กลาง
2. เข้าร่วมเวทีการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับ หมู่บ้าน/ตำบล	0 (0.0)	2 (1.0)	46 (22.8)	87 (43.1)	49 (24.3)	18 (8.9)	3.17	0.917	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.19 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.13 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในปานกลางทั้ง 2 ประเด็น คือ เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/และรวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการจากอาสาสมัครเกษตร และเกษตรกรในหมู่บ้าน ตำบล โดยมีค่าเฉลี่ย 3.17 และ 3.09 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.20 การปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของ
เกษตรกรในหมู่บ้าน

n = 202

บทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.						\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย ปฏิบัติ	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ประสานงานในการถ่ายทอด ความรู้ และการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน							3.03	0.892	ปาน กลาง
1. สำรวจความต้องการ ความรู้ของเกษตรกรจาก อาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	4 (2.0)	70 (34.7)	76 (37.6)	42 (20.8)	10 (5.0)	2.92	0.911	ปาน กลาง
2. ประสานงานเชิญ เจ้าหน้าที่/วิทยากรในการ ถ่ายทอดความรู้ด้าน การเกษตรให้กับเกษตรกร	0 (0.0)	4 (2.0)	59 (29.2)	73 (36.1)	51 (25.2)	15 (7.4)	3.07	0.959	ปาน กลาง
3. ประสานงาน เจ้าหน้าที่หน่วยงานที่ เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหา ของเกษตรกรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	5 (2.5)	62 (30.7)	68 (33.7)	49 (24.3)	18 (8.9)	3.06	1.003	ปาน กลาง
4. ประสานการ ปฏิบัติงานด้านการ พัฒนาการเกษตรของ อาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ	0 (0.0)	4 (2.0)	71 (35.1)	71 (35.1)	44 (21.8)	12 (5.9)	2.95	0.942	ปาน กลาง
5. เผยแพร่ความรู้ด้าน การเกษตรในหมู่บ้าน	0 (0.0)	6 (3.0)	42 (20.8)	81 (40.1)	60 (29.7)	13 (6.4)	3.16	0.928	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.20 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอด
ความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.03

เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับปานกลางทั้ง 5 ประเด็น คือเผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน ประสานงานเชิญเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร ประสานงานเจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ และสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยมีค่าเฉลี่ยคือ 3.16 3.07 3.06 2.95 และ 2.92 ตามลำดับ

ตารางที่ 4.21 การปฏิบัติงานด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์
ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 202

บทบาทหน้าที่	ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.						\bar{X}	S.D.	แปล ความ
	จำนวน (ร้อยละ)								
	ไม่เคย ปฏิบัติ	น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด			
ติดตามสถานการณ์ การเกษตรในหมู่บ้านและ รายงานเหตุการณ์ฉุกเฉิน เร่งด่วนต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง							3.34		ปาน กลาง
1. การเฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยจากโรคแมลง ศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน	0 (0.0)	2 (1.0)	45 (22.3)	71 (35.1)	66 (32.7)	18 (8.9)	3.26	0.939	ปาน กลาง
2. การเฝ้าระวังและแจ้ง เตือนภัยจากภัยพิบัติ ธรรมชาติในหมู่บ้าน	0 (0.0)	2 (1.0)	44 (21.8)	75 (37.1)	64 (31.7)	17 (8.4)	3.25	0.924	ปาน กลาง
3. ให้คำแนะนำปรึกษา แก่ผู้ประสบภัยในการเตรียม เอกสารหลักฐานการขอรับ ความช่วยเหลือ	0 (0.0)	4 (2.0)	40 (19.8)	89 (44.1)	48 (23.8)	21 (10.4)	3.21	0.944	ปาน กลาง
4. ช่วยนัดหมาย เกษตรกร	0 (0.0)	1 (0.5)	16 (7.9)	82 (40.6)	76 (37.6)	27 (13.4)	3.55	0.840	มาก
5. ช่วยรวบรวมและ ตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น	0 (0.0)	2 (1.0)	31 (15.3)	88 (43.6)	60 (29.7)	21 (10.4)	3.33	0.894	ปาน กลาง
6. ร่วมสำรวจพื้นที่ ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่	0 (0.0)	1 (0.5)	29 (14.4)	76 (37.6)	68 (33.7)	28 (13.9)	3.46	0.920	มาก
7. รายงานการเกิดภัย พิบัติต่อหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง	0 (0.0)	2 (1.0)	36 (17.8)	82 (40.6)	62 (30.7)	20 (9.9)	3.31	0.911	ปาน กลาง

จากตารางที่ 4.21 ผลการวิจัยพบว่าผลการปฏิบัติงานด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 เมื่อพิจารณารายประเด็นพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานในระดับมาก 2 ประเด็น คือช่วยนัดหมายเกษตรกร และร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.55 และ 3.46 ตามลำดับ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ประเด็น ได้แก่ ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น รายงานการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน และให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ โดยมีค่าเฉลี่ย 3.33 3.31 3.26 3.25 และ 3.21 ตามลำดับ

ตอนที่ 5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์หาความเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ ด้วยการหาความเกี่ยวข้องของตัวแปรอิสระ กับตัวแปรตาม คือ ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้สถิติ T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ดังนี้

5.1 การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ T-Test

สมมติฐาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ ความเป็นผู้นำในชุมชน การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกิจกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแตกต่างกัน

ตารางที่ 4.22 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัย	ผลการปฏิบัติงาน	
	t	Sig. (2-tailed)
1. เพศ	-0.632	0.528
2. ความเป็นผู้นำในชุมชน	-1.470	0.143
3. การเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร	-0.032	0.975

จากตารางที่ 4.22 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มี เพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร ต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 4.23

ตารางที่ 4.23 ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร
การเกษตรกับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
(รายด้าน)

ปัจจัย	ผลการปฏิบัติงาน							
	จัดเก็บรวบรวม		จัดทำแผนพัฒนา		ประสานงานในการ		ติดตามสถานการณ์	
	ข้อมูลฯ		การเกษตรฯ		ถ่ายทอดความรู้ฯ		การเกษตรฯ	
	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)
1. เพศ	-0.388	0.699	-0.803	0.423	-0.373	0.710	-0.913	0.362
2. ความเป็นผู้นำ ในชุมชน	-1.931	0.055	-1.263	0.208	-0.695	0.488	-1.334	0.184
3. การเป็นสมาชิก กลุ่ม/องค์กร เกษตรกร	-0.505	0.614	-0.163	0.870	0.593	0.554	0.041	0.968

จากตารางที่ 4.23 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t-test พบว่า อาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้านที่มี เพศ ความเป็นผู้นำในชุมชน และการเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตร ต่างกัน
มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.24 ความสัมพันธ์ระหว่างการเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัย	ผลการปฏิบัติงาน							
	จัดเก็บรวบรวม		จัดทำแผนพัฒนา		ประสานงานในการ		ติดตามสถานการณ์	
	ข้อมูลฯ		การเกษตรฯ		ถ่ายทอดความรู้ฯ		การเกษตรฯ	
	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)	t	Sig. (2-tailed)
1. อาสาสมัคร เกษตรและ สหกรณ์	0.100	0.921	0.306	0.760	0.080	0.937	0.131	0.897
2. อาสาสมัครฝน หลวง	-0.626	0.532	-1.011	0.313	-0.637	0.525	0.237	0.813
3. อาสาสมัคร เกษตรด้านบัญชี	-0.167	0.867	-0.126	0.900	-0.578	0.564	-0.391	0.696
4. ประมงอาสา	0.069	0.945	-0.574	0.567	-0.551	0.582	-0.317	0.752
5. อาสาปศุสัตว์	0.379	0.705	0.269	0.788	1.026	0.306	-0.215	0.830
6. หมอดินอาสา	-0.986	0.325	-1.996	0.047*	-1.746	0.082	-1.443	0.151
7. เกษตรหมู่บ้าน	1.924	0.056	2.692	0.008**	2.433	0.016*	3.182	0.002**
8. อาสาสมัคร สหกรณ์	0.910	0.364	-0.443	0.658	-0.426	0.671	0.613	0.540
9. อาสาสมัคร ชลประทาน	-0.820	0.413	-1.237	0.218	-1.110	0.268	-1.124	0.263
10. อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดินเพื่อ เกษตรกรรม	0.137	0.891	-0.607	0.544	-0.745	0.457	-0.032	0.975
11. อาสาสมัคร ชวานาชั้นนำ	-0.605	0.546	-1.516	0.131	-1.577	0.116	-0.332	0.740
12. ผู้แทนสภา เกษตรกรระดับ หมู่บ้าน	1.050	0.295	0.937	0.350	0.285	0.776	1.453	0.148

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.24 ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t -test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ ต่างกันได้แก่ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นหมอดินอาสา มีผลการปฏิบัติงานด้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นเกษตรหมู่บ้าน มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.2 การทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว

(One way ANOVA)

สมมติฐาน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ อายุ และ ระดับการศึกษา จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือนต่อปี พื้นที่ทำการเกษตร และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.25 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับ
ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัย	ผลการปฏิบัติงาน	
	F	Sig.
1. กลุ่มอายุ	2.092	0.102
2. ระดับการศึกษา	4.915	0.001**
3. กลุ่มจำนวนแรงงานในครัวเรือน	3.531	0.310
4. กลุ่มรายได้รวมของครัวเรือน	0.621	0.684
5. กลุ่มพื้นที่ทำการเกษตร	0.520	0.721
6. กลุ่มการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร	3.704	0.006**

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.25 ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีอายุ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้รวมของครัวเรือน/ปี และพื้นที่ทำการเกษตร ต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาและการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการทดสอบดังแสดงในตารางที่ 4.26

ตารางที่ 4.26 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมกับ
ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (รายด้าน)

ปัจจัย	ผลการปฏิบัติงาน							
	จัดเก็บรวบรวม		จัดทำแผนพัฒนา		ประสานงานใน		ติดตาม	
	ข้อมูล ^๑		การเกษตร ^๑		การถ่ายทอด ความรู้ ^๑		สถานการณ์ การเกษตร ^๑	
	F	Sig	F	Sig	F	Sig	F	Sig
1. กลุ่มอายุ	3.211	0.024*	1.936	0.125	0.474	0.701	2.273	0.081
2. ระดับการศึกษา	4.950	0.001**	5.119	0.001**	3.098	0.017*	4.714	0.001**
3. กลุ่มจำนวนแรงงานใน ครัวเรือน	3.335	0.038*	4.016	0.020*	3.086	0.048*	2.609	0.076
4. กลุ่มรายได้รวมของ ครัวเรือน/ปี	0.57	0.723	0.914	0.473	1.592	0.168	0.500	0.776
5. กลุ่มพื้นที่ทำการเกษตร	0.212	0.932	0.802	0.525	1.006	0.405	0.924	0.451
6. กลุ่มการติดต่อกับ เจ้าหน้าที่ส่งเสริม การเกษตร	5.366	0.000**	2.409	0.051	1.474	0.230	3.872	0.005**

* หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.26 ผลการทดสอบโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีอายุต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้าน การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

5.3 การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r)

สมมติฐาน ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้แก่ การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน 2) ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน 3) ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และ 4) ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ตารางที่ 4.27 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยการ ได้รับการ ฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ยแหล่ง ความรู้ด้าน การเกษตร	ค่าเฉลี่ยการ ได้รับการ สนับสนุนการ ปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ค่าเฉลี่ยความ คิดเห็นต่อการ ปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงานของ อาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน
ค่าเฉลี่ยการได้รับ การฝึกอบรม					
ค่าเฉลี่ยแหล่ง ความรู้ด้าน การเกษตร	0.721**				
ค่าเฉลี่ยการได้รับ การสนับสนุนการ ปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	0.638**	0.741**			
ค่าเฉลี่ยความ คิดเห็นต่อการ ปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	0.279**	0.348**	0.368**		
ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงานของ อาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน	0.288**	0.250**	0.232**	0.228**	

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.27 ผลการทดสอบโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 พบว่า การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน ผลการทดสอบดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.28 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (รายด้าน)

ปัจจัย	ค่าเฉลี่ยการ ได้รับการ ฝึกอบรม	ค่าเฉลี่ยแหล่ง ความรู้ด้าน การเกษตร	ค่าเฉลี่ยการได้รับ การสนับสนุนการ ปฏิบัติงานจาก หน่วยงาน	ค่าเฉลี่ยความ คิดเห็นต่อการ ปฏิบัติงานตาม บทบาทหน้าที่	ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงาน จัดเก็บรวบรวม ข้อมูลฯ	ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงานจัดทำ แผนพัฒนา การเกษตรฯ	ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงาน ประสานงานใน การถ่ายทอด ความรู้ฯ	ค่าเฉลี่ยการ ปฏิบัติงานติดตาม สถานการณ์ การเกษตรฯ
ค่าเฉลี่ยการได้รับการฝึกอบรม								
ค่าเฉลี่ยแหล่งความรู้ด้านการเกษตร	0.721**							
ค่าเฉลี่ยการได้รับการสนับสนุนการ ปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	0.638**	0.741**						
ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการ ปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่	0.279**	0.348**	0.368**					
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานจัดเก็บ รวบรวมข้อมูลฯ	0.290**	0.256**	0.277**	0.210**				
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรฯ	0.270**	0.226**	0.185**	0.185**	0.806**			
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานประสานงาน ในการถ่ายทอดความรู้ฯ	0.259**	0.226**	0.184**	0.242**	0.724**	0.880**		
ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติงานติดตาม สถานการณ์การเกษตรฯ	0.255**	0.216**	0.186**	0.201**	0.888**	0.856**	0.810**	

** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.28 ผลการทดสอบสมมติฐานเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่า การได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตอนที่ 6 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

6.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่

ข้อมูลด้านปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นปัญหาไว้จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และปัญหาด้านอื่นๆ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.29 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน	67	33.2
2. การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน	30	14.9
3. การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน	51	25.2
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง	30	14.9
5. ปัญหาด้านอื่นๆ	22	10.9

จากตารางที่ 4.29 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 33.2 มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมา ร้อยละ 25.2 มีปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 14.9 เท่ากัน มีปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร้อยละ 10.9 มีปัญหาด้านอื่นๆ โดยแสดงรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4.30 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

n = 202		
ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน		
1. การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	39	19.3
- เกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)	20	9.9
- เกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ	14	6.9
- แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป	5	2.5
2. การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)	28	13.9
- เกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ	13	6.4
- เกษตรกรบางรายไม่ลงข้อมูลในแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนตามความเป็นจริง	7	3.5
- แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป	5	2.5
- ขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน	3	1.5

จากตารางที่ 4.30 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 9.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ร้อยละ 6.9 เกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ และร้อยละ 2.5 เห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป

ปัญหาในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.4 เห็นว่าปัญหาเกิดจากเกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ ร้อยละ 3.5 เกษตรกรบางรายไม่ลงข้อมูลในแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนตามความเป็นจริง ร้อยละ 2.5 แบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป และร้อยละ 1.5 เห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิที่ดิน

ตารางที่ 4.31 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้าน
การร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผน
พัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน

n = 202

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ แผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน		
1. การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน - ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่	14	6.9
2. การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล - องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็น	16	7.9
ความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน		

จากตารางที่ 4.31 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานร่วมกับ
กรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดย
แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน และ
การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาการรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน อาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่

ปัญหาในการเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล อาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 7.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่
เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.32 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้าน
การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกร
ในหมู่บ้าน

n = 202

ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของ เกษตรกรในหมู่บ้าน		
1. การสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่ เกี่ยวข้อง	20	9.9
- ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่	13	6.4
- ความต้องการของเกษตรกรไม่ตรงกับที่หน่วยงานนำมาสนับสนุน	5	2.5
- เกษตรกรมีความต้องการที่หลากหลาย	2	1.0
2. ประสานงานเจ้าหน้าที่วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน	9	4.5
- ไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้	9	4.5
3. การแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน	22	10.9
- ขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง	16	7.9
- เกษตรกรในหมู่บ้านไม่เชื่อถือ	6	3.0

จากตารางที่ 4.32 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการ
ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น
3 ประเด็น ได้แก่ การสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
ประสานงานเจ้าหน้าที่วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน และ
การแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาในการสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 6.4 เห็นว่าปัญหาเกิดจากขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่
ร้อยละ 2.5 ความต้องการของเกษตรกรไม่ตรงกับที่หน่วยงานนำมาสนับสนุน และร้อยละ 1.0 เกษตรกร
มีความต้องการที่หลากหลาย

ปัญหาในการประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.5 เห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้

ปัญหาในการแก้ไขปัญหการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 7.9 เห็นว่าปัญหาเกิดจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง ร้อยละ 3.0 เกิดจากเกษตรกรในหมู่บ้านไม่เชื่อถือในตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.33 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

n = 202		
ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง		
1. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด	17	8.4
- เกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน	10	5.0
- ขาดความรู้เรื่องโรค-แมลงศัตรูพืช	5	2.5
- ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน	2	1.0
2. การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ	13	6.4
- เกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน	13	6.4

จากตารางที่ 4.33 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีปัญหาในการปฏิบัติงานด้านการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ได้แก่ การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด และการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่า

ปัญหาในการเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาด อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 5.0 เห็นว่าเกิดจากเกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน ร้อยละ 2.5 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องโรค-แมลงศัตรูพืช และร้อยละ 1.0 ขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน

ปัญหาในการเฟ้ระวังและแจ้งเต็อนกัยจากกัยพิบัติธรรมชาติ อาสาสมัครเกษตร
หมู่บ้าน ร้อยละ6.4 เห็นว่าเกิดจากเกษตรกรมกัไม่เชื่อคำเต็อนของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.34 ปัญหาด้านอื่่นๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202		
ประเด็นปัญหา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ด้านอื่่นๆ	22	10.9
1. เกษตรกรไม่รู้ว่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่อะไร	8	4.0
2. ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน	7	3.5
3. ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน	6	3.0
4. การประสานงานกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก เนื่องจากข้บรลไม่ ได้	1	0.5

จากตารางที่ 4.34 ปัญหาด้านอื่่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.0 เห็นว่าปัญหา
เกิดจากเกษตรกรไม่รู้ว่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่อะไร ร้อยละ 3.5 ขาดความสามัคคีของ
เกษตรกรในหมู่บ้าน ร้อยละ 3.0 ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัคร
เกษตรหมู่บ้าน และร้อยละ 0.5 เกิดจากการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก เนื่องจากข้บรล
ไม่ได้

6.1 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคำถามปลายเปิด ให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแสดงความคิดเห็น ดังแสดงใน
ตารางที่ 4.35

ตารางที่ 4.35 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

n = 202

ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ค่าตอบแทน/สวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่ อกม.	52	25.7
2. จัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่ อกม.ให้มากขึ้น	33	16.3
3. นำ อกม.ไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์	14	6.9
4. ให้ อปท. และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อกม.	11	5.4
5. จัดให้ อกม. ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น	7	3.5
6. มีแผนการปฏิบัติงานของ อกม.ที่ชัดเจน	5	2.5
7. ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับ อกม. และอาสาสมัครเกษตรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง	4	2.0
8. อื่นๆ	11	5.4

จากตารางที่ 4.35 ผลการวิจัย พบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 25.7 เสนอแนะให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาร้อยละ 16.3 เสนอให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ให้มากขึ้น ร้อยละ 6.9 ให้นำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ ร้อยละ 5.4 ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 3.5 จัดให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น ร้อยละ 2.5 ควรมีแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ชัดเจน ร้อยละ 2.0 ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ร้อยละ 11.0 มีข้อเสนอแนะอื่นๆ ได้แก่ ให้มีการเพิ่มจำนวนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในแต่ละหมู่บ้านให้มากขึ้น ให้คัดเลือกอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นคนรุ่นใหม่เข้ามาทำงาน ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลในการขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน สนับสนุนให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ทันสมัย เป็นต้น

6.2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นคำถามปลายเปิด ให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยกำหนดประเด็นข้อเสนอแนะไว้จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ 1) ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 2) ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น 3) ทักษะคิดต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) 4) ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน 5) ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร 6) อื่นๆ ดังแสดงในตารางที่ 4.36

ตารางที่ 4.36 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ประเด็นข้อเสนอแนะ	n = 202	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม	37	18.3
2. ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น	39	19.3
3. ทักษะคิดต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)	19	9.4
4. ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน	7	3.5
5. ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร	16	7.9
6. อื่นๆ	9	4.5

จากตารางที่ 4.36 ผลการวิจัยพบว่านักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 19.3 เสนอแนะว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนาศักยภาพในเรื่องความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น รองลงมา ร้อยละ 18.3 เรื่อง ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 9.4 เรื่อง ทักษะคิดต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ร้อยละ 7.9 ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร ร้อยละ 3.5 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน และ ร้อยละ 4.5 เรื่องอื่นๆ โดยแสดงรายละเอียดในแต่ละประเด็น ดังนี้

ตารางที่ 4.37 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ความรู้ ความสามารถ ด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม)

n = 202		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม		
1. ความรู้เรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช	8	4.0
2. การลดต้นทุนการผลิตพืช	7	3.5
3. ความรู้เรื่อง ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก	6	3.0
4. ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่	6	3.0
5. การดูแลและฟื้นฟูต้นไม้อหลังน้ำท่วม	4	2.0
6. ความรู้เรื่องการผลิตข้าว	3	1.5
7. การเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม	2	1.0
8. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร	1	0.5

จากตารางที่ 4.37 ผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ได้แก่

ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลการวิจัยพบว่า นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ร้อยละ 4.0 เสนอแนะว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านควรได้รับการพัฒนาความรู้เรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช ร้อยละ 3.5 เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาความรู้เรื่อง การลดต้นทุนการผลิตพืช ร้อยละ 3.0 เท่ากัน เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาความรู้เรื่อง ไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก และความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ ร้อยละ 2.0 เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาความรู้เรื่องการดูแลและฟื้นฟูต้นไม้อหลังน้ำท่วม ร้อยละ 1.5 เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาความรู้เรื่องการผลิตข้าว ร้อยละ 1.0 เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาเรื่อง การเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม และร้อยละ 0.5 เสนอแนะว่าควรได้รับการพัฒนาในเรื่องการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

ตารางที่ 4.38 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น ทักษะการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) และความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน)

n = 202		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น		
1. ฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร	30	14.9
2. เทคนิคการพูดในชุมชน	9	4.5
ทักษะการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)		
1. ทบทวนบทบาทหน้าที่ของ อกม.	19	9.4
ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน		
1. ทักษะการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพ	7	3.5

ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 14.9 เสนอแนะว่าควรฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร และร้อยละ 4.5 ควรฝึกเทคนิคการพูดในชุมชน ให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ทักษะการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 9.4 เสนอแนะว่าควรทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 3.5 เสนอแนะว่าควรพัฒนาทักษะการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตารางที่ 4.39 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร และอื่นๆ)

n = 202		
ประเด็นข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร		
1. บุคลิกภาพของผู้นำ	8	4.0
2. การเป็นผู้นำที่ดี	8	4.0
อื่นๆ		
1. ถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมที่อาสาสมัครเกษตรดำเนินการอยู่	7	3.5
2. พา ออก. ไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน	2	1.0

ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 4.0 เสนอแนะว่าควรพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีบุคลิกภาพของผู้นำ และเข้าใจหลักการเป็นผู้นำที่ดี

อื่นๆ ผลการวิจัยพบว่า ร้อยละ 3.5 เสนอแนะว่าควรมีการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมที่อาสาสมัครเกษตรดำเนินการอยู่ และร้อยละ 1.0 เสนอแนะว่าพาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะในการวิจัยได้ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ปัจจัยสังคม และปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 2) เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน 4) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก 5) เพื่อศึกษาปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

1.2 วิธีการดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1) อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก จำนวน 202 คน จากประชากรทั้งหมด จำนวน 406 คน คิดเป็นร้อยละ 49.75 ของประชากรที่ใช้ในการวิจัยทั้งหมด ดำเนินการสุ่มตัวอย่างรายชื่อกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย 2) นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่ได้จากการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 24 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามมีลักษณะคำถามทั้งแบบปลายปิด และแบบปลายเปิด จำนวน 2 ชุด ชุดที่ 1 สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นผู้ตอบแบบสอบถาม และชุดที่ 2 สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เพื่อประเมินผลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ก่อนจะนำแบบสอบถามไป

ใช้ได้มีการทดสอบเครื่องมือ จากการทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา โดยคณะอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องภายในเนื้อหา จากนั้นทดสอบความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามไปทดสอบกับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา จำนวน 20 ราย และทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น ตามวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา โดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นของครอนบาค ในปัจจัยการได้รับการ ฝึกอบรม เท่ากับ 0.896 แหล่งความรู้ด้านการเกษตร เท่ากับ 0.873 การได้รับการสนับสนุนการ ปฏิบัติงาน เท่ากับ 0.855 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร หมู่บ้าน เท่ากับ 0.900 และการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เท่ากับ 0.971

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจนได้แบบสอบถามครบ แล้วนำมาตรวจสอบ ความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล แล้วจึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย เครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการคำนวณ โดยใช้สถิติต่างๆ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุดของข้อมูล ค่าสูงสุดของข้อมูล ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และค่ามัธยฐาน และใช้สถิติ T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่ ศึกษากับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน กำหนดระดับนัยสำคัญทาง สถิติที่ 0.05

1.3 ผลการวิจัย

1.3.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจ และสังคมของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน

1) ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเป็นเพศชาย มากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.09 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 253,269.85 บาท/ปี รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร ค่ามัธยฐาน 96,000 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ไร่ เฉลี่ย 18.55 ไร่ มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 41.43 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่

3) ปัจจัยทางสังคม อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน เกินครึ่งหนึ่งมีตำแหน่งเป็น คณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สรวัดรำนัน

และสมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นหมอดินอาสา และผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเกินกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร 1 – 5 ครั้งต่อปี เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี

1.3.2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมในระดับมาก 5 เรื่อง ดังนี้ การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) การให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช ตามลำดับ และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้

2) แหล่งความรู้ด้านการเกษตร ระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับมาก 3 แหล่ง คือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิทยุโทรทัศน์ และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามลำดับ มีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับปานกลาง 8 แหล่ง คือ ผู้นำชุมชน การประชุม/สัมมนาฝึกอบรม เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน วิทยุกระจายเสียง เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ เอกสารทางวิชาการ/วารสาร หนังสือพิมพ์ และศึกษาดูงาน ตามลำดับ และพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ในระดับน้อย จากอินเทอร์เน็ต

3) การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 2 ด้าน คือการให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ตามลำดับ มีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับปานกลาง 7 ด้าน คือการฝึกอบรมด้านการเกษตร สนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร สนับสนุนช่วยเหลือในการ

ประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จัดให้ท่านได้มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตร จากโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ สนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน และการไปทัศนศึกษาดูงานการพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้ ตามลำดับ และมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย คือการสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน

1.3.3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วยทั้ง 4 ด้าน คือ ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.4 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ

1.3.5 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

1) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยค่าสถิติ t -test พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทหมอดินอาสา มีผลการปฏิบัติงานด้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นอาสาสมัครเกษตรประเภทเกษตรหมู่บ้าน มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

และมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษา และการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้าน การจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3) จากการทดสอบสมมติฐานด้วยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) พบว่าการได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ทั้ง 4 ด้าน คือ จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

1.3.6 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ในจังหวัดนครนายก

- 1) ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียนต่างๆ เกษตรกรมักนำเอกสารที่ต้องใช้ในการขึ้นทะเบียนมาไม่ครบตามระเบียบ และเห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป เกษตรกรบางรายไม่ลงข้อมูลในแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนตามความเป็นจริง และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้เรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดิน
- 2) ปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน
- 3) ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก ขาดความร่วมมือจากเกษตรกรในพื้นที่ ความต้องการของเกษตรกรไม่ตรงกับที่หน่วยงานนำมาสนับสนุน เกษตรกรมีความต้องการที่หลากหลาย อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความรู้และวิชาการด้านการเกษตรบางเรื่อง และเกษตรกรในหมู่บ้านไม่เชื่อถืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
- 4) ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นว่าปัญหาเกิดจาก เกษตรกรมักไม่เชื่อคำเตือน ขาดความรู้เรื่องโรค-แมลงศัตรูพืช และขาดวัสดุ อุปกรณ์ในการทำงาน
- 5) ปัญหาด้านอื่นๆ ได้แก่ เกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีหน้าที่อะไร ขาดความสามัคคีของเกษตรกรในหมู่บ้าน ไม่มีการสร้างเครือข่ายเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน และการประสานงานกับเจ้าหน้าที่ไม่สะดวก เนื่องจาก ขั้บรณไม่ได้

1.3.7 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่ เสนอให้มีค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงานให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน รองลงมาเสนอให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มากขึ้น และนำอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานในพื้นที่อื่นๆ เพื่อนำความรู้มาปรับใช้ให้เกิดประโยชน์

1.3.8 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตร โดยเสนอให้พัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้อื่น โดยฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร และฝึกเทคนิคการพูดในชุมชน รองลงมาคือให้ความรู้ในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เรื่อง โรคและแมลงศัตรูพืช การลดต้นทุนการผลิตพืช ความรู้เรื่องไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ การผลิตข้าว การเลือกใช้สารเคมีที่ถูกต้องและเหมาะสม และการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร นอกจากนี้ควรมีการสร้างทัศนคติต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน โดยการทบทวนบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้ทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจและเห็นถึงความสำคัญของการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน นอกจากนี้มีข้อเสนอแนะให้พัฒนาทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร โดยพัฒนาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้มีบุคลิกภาพของผู้นำ และเข้าใจหลักการเป็นผู้นำที่ดี ส่วนในการพัฒนาด้านอื่นๆ ควรมีการถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมที่อาสาสมัครเกษตรดำเนินการอยู่ และพาอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไปทัศนศึกษาดูงานเพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

2. อภิปรายผล

2.1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านร้อยละ 77.7 เป็นเพศชาย ซึ่งมากกว่าเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 54.09 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเพศชายมีความสะดวกในการปฏิบัติงานมากกว่าเพศหญิง คนที่มีอายุเกิน 50 ปี มักจะเป็นบุคคลที่มีการสั่งสมประสบการณ์การทำงานมากพอ และการศึกษาขั้นพื้นฐานของคนในช่วงอายุนี้ คือระดับประถมศึกษา สอดคล้องกับผลการศึกษาของสุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับ

การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรีส่วนใหญ่ คือร้อยละ 75 เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 51 ปี และจบการศึกษาระดับประถมศึกษา

2.2 ปัจจัยทางเศรษฐกิจของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน มีรายได้จากการทำอาชีพในภาคการเกษตร เฉลี่ย 253,269.85 บาท/ปี รายได้จากการทำอาชีพนอกภาคการเกษตร ค่ามัธยฐาน 96,000.00 บาท/ปี และมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ย 338,227.23 บาท/ปี ส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเอง ไม่เกิน 10 ไร่ เฉลี่ย 18.55 ไร่ มีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 41.43 ไร่ และมีพื้นที่ทำการเกษตรรวมเฉลี่ย 41.29 ไร่ จากผลการวิจัยพบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองน้อยกว่าพื้นที่เช่า อาจเนื่องมาจากราคาที่ดินในจังหวัดนครนายกมีราคาสูงเกษตรกรจึงขายที่ดินแล้วเช่าพื้นที่ทำการเกษตรแทน และอาจเนื่องจากเกษตรกรในจังหวัดนครนายกนิยมเช่าพื้นที่ในการทำนาข้าวเป็นแปลงใหญ่ติดต่อกันเพื่อความสะดวกในการบริหารจัดการ จึงทำให้มีพื้นที่เช่าทำการเกษตรมาก สอดคล้องกับ อรวรรณ จินะใจหาญ (2554: 50) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย ร้อยละ 39.8 มีจำนวนแรงงานในครัวเรือน 3 คน ต่างจากคำริ ชาวพะเยา (2554: 50) ศึกษาการมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา พบว่าหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน มีพื้นที่ทำการเกษตรของตนเองเฉลี่ย 16.90 ไร่ และมีพื้นที่เช่าเพื่อทำการเกษตรเฉลี่ย 12.15 ไร่ ในส่วนของรายได้ หมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน ร้อยละ 53.1 มีรายได้รวมอยู่ในช่วง 50,000 - 100,000 บาทต่อปี และมีรายได้เฉลี่ย 86,129.23 บาท อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านแต่ละรายมีรายได้แตกต่างกันมากและมีการทำการเกษตรที่แตกต่างกันออกไปทำให้มีรายได้ไม่เท่ากัน

2.3 ปัจจัยทางสังคมของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 59.4 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน รองลงมา มีตำแหน่งเป็นกำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 89.1 ยังมีตำแหน่งเป็นเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาเป็นหมอดินอาสา และผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน ตามลำดับ อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ร้อยละ 66.8 เป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร การที่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีตำแหน่งต่างๆ ในหมู่บ้านหลายตำแหน่งอาจเนื่องมาจากมีลักษณะความเป็นผู้นำ มีความรู้ความสามารถ และความเสียสละ ทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของหมู่บ้านในการปฏิบัติงานต่างๆ และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ส่วนใหญ่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ระหว่าง 1 – 5 ครั้งต่อปี รองลงมา 6 – 10 ครั้งต่อปี เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี ซึ่งจะเห็นว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริม

การเกษตรอยู่เสมอทั้งนี้อาจเพื่อขอคำปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ หรือต้องการความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านบางรายมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรน้อย อาจเนื่องมาจากไม่คุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่จากการโยกย้ายเปลี่ยนแปลงเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประจำตำบล ทำให้การติดต่อประสานงานขาดความต่อเนื่อง สอดคล้องกับ กัมปัล แก้วมีศรี (2545: 31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ได้รับตำแหน่งทางสังคม โดยร้อยละ 47.3 มีตำแหน่งเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคม 1-3 ตำแหน่ง ซึ่งตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน และสอดคล้องกับ อรพรรณ จินะใจหาญ (2554: 43) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลร้อยละ 96.7 เป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กร/สถาบันต่างๆ โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร รองลงมาเป็นสมาชิกกลุ่มเกษตรกร และสอดคล้องกับ ชวีชัย กฤตรัชชรัตน์ (2553: 49) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบล ร้อยละ 44.16 มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่กรมพัฒนาที่ดิน จำนวน 6-10 ครั้งเฉลี่ย 7.96 ครั้งต่อปี

2.4 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

การได้รับการฝึกอบรมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณารายละเอียดในประเด็นย่อยมีการได้รับการฝึกอบรมในระดับปานกลาง 2 เรื่อง คือ การจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และเทคนิคการถ่ายทอดความรู้ อาจเนื่องมาจากทั้งสองเรื่องนี้ต้องใช้ความรู้และความชำนาญค่อนข้างมากและต้องใช้เวลาในการฝึกอบรม ทำให้หาวิทยากรในการฝึกอบรมเรื่องนี้ยาก และอบรมเนื้อหาได้เพียงหลักการเบื้องต้น ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านการได้รับการฝึกอบรมในสองเรื่องนี้ไม่มากเท่าที่ควร

ระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ด้านการเกษตร จากแหล่งต่างๆ ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีระดับการได้รับข้อมูล ข่าวสารความรู้ในระดับมาก 3 แหล่ง ได้แก่ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร วิทยุโทรทัศน์ และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากกรมส่งเสริมการเกษตรมีเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบระดับตำบลทำให้มีความใกล้ชิดกับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ส่วนวิทยุโทรทัศน์เป็นสื่อที่เข้าถึงบุคคลได้ทุกเพศทุกวัย และรวดเร็ว มีรายการเกี่ยวกับความรู้ด้านการเกษตรหลายรายการ

ให้เกษตรกรได้ติดตาม และคู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านทุกคนต้องมีเพื่อใช้ในการศึกษารายละเอียดในการปฏิบัติงาน และให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจดบันทึกการปฏิบัติงาน ทำให้สามารถทบทวนได้ว่าได้ปฏิบัติงานอะไรไปบ้างและมีปัญหาอะไรบ้างเกิดขึ้นในการปฏิบัติงาน และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้ในระดับน้อย จากอินเทอร์เน็ต อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีอายุเฉลี่ยเกิน 50 ปี ทำให้ไม่สามารถใช้คอมพิวเตอร์ในการค้นหาข้อมูลได้ สอดคล้องกับ กัมป์พล แก้วมีศรี (2545: 42) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้านส่วนใหญ่ ร้อยละ 88.7 ได้รับความรู้ ข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ รองลงมาได้รับความรู้โดยการเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มเติม

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และการมาเยี่ยมเยียนและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีระดับการได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานในระดับน้อย คือการสนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยงในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้เนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านยังไม่มีค่าตอบแทนการปฏิบัติงานเป็นรายเดือน โดยได้รับค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานเฉพาะบางกิจกรรม เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรจึงคอยให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา และเยี่ยมเยียนดูแลการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีกำลังใจในการปฏิบัติงาน สอดคล้องกับ รัชชัช กฤตรัชตนันต์ (2553: 64) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลได้รับการสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดินโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความสัมพันธ์อย่างยิ่งกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01

2.5 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย อันดับแรก คือการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมา คือร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และสุดท้าย คือการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน ตามลำดับ และเมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยพบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับเห็นด้วย

อย่างยิ่ง 3 ประเด็น คือ ร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย และการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ตามลำดับ อาจเนื่องจากบุคคลที่มาทำหน้าที่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นบุคคลที่มีจิตอาสาต้องการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติงานและช่วยเหลือเพื่อนเกษตรกรในการแก้ไขปัญหาการเกษตร ทำให้เห็นด้วยกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยเป็นเรื่องเร่งด่วนต้องได้รับการแก้ไขปัญหาอย่างทันท่วงทีเพื่อช่วยเหลือพี่น้องเกษตรกร ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเห็นความสำคัญในเรื่องนี้มาก และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือ ผู้ประสบภัยที่ผู้ที่จะขอรับความช่วยเหลือได้นั้นต้องมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) ก่อน สอดคล้องกับอรรถพร จินะใจหาญ (2554: 57) ศึกษาการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่าหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นที่มีต่อการดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย

2.6 ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัด

นครนายก

ผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับปานกลางทั้ง 4 ด้าน อันดับแรกคือจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน รองลงมาคือติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ร่วมกับการรวมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และสุดท้ายคือประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้านตามลำดับ แต่เมื่อพิจารณารายประเด็นย่อยพบว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ในระดับมาก 6 ประเด็น อันดับแรกคือร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสำรวจแปลงของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) รองลงมาคือช่วยนัดหมายเกษตรกรประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) และสุดท้ายร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เห็นด้วยกับการปฏิบัติงานติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านเป็นอันดับแรก อาจเนื่องมาจากทั้งสองด้านนี้เป็นงานนโยบายที่ได้รับจาก

ทางรัฐบาลในการให้ความช่วยเหลือเกษตรกร อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านจึงให้ความสำคัญและปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้มากกว่างานด้านอื่น สอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554:78) ศึกษาการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าเกษตรกรหมู่บ้านปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกับ วิวัฒน์ ภูพร้อม และคณะ (2555: 1327) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี พบว่าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรอยู่ในระดับปานกลาง

2.7 ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.7.1 **อายุ** อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีอายุเฉลี่ย 51 – 60 ปี รองลงมา 41 – 50 ปี เฉลี่ย 54.09 ปี อาจเนื่องมาจากอายุที่มากขึ้นหมายถึงผ่านการทำงานด้านการเกษตรมานาน ทำให้มีทักษะและประสบการณ์ในการทำงาน มีบุคลิกที่น่าเชื่อถือเป็นที่น่าไว้วางใจ อีกทั้งยังเป็นผู้รู้จักพื้นที่เป็นอย่างดี ทำให้เกษตรกรในพื้นที่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล แต่ถ้าอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุเกินกว่า 60 ปีขึ้นไป มีแนวโน้มว่าจะมีผลการปฏิบัติงานด้านนี้ลดลงเนื่องจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้านในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ประกอบการจัดเก็บข้อมูลมากขึ้นทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีอายุมากไม่สามารถปฏิบัติงานได้ดีเท่าที่ควร สอดคล้องกับวิโรจน์ ศรีสุคตพงศ์ (2552: 68) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (อสม.กฟผ.) พบว่า อายุมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ อสม.กฟผ. อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.2 **ระดับการศึกษา** อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการทำการเกษตรในปัจจุบันมีความหลากหลาย มีการนำเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่มาใช้มากขึ้น อีกทั้งต้องเผชิญกับสถานการณ์

และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทำให้เพียงความรู้จากประสบการณ์ในการทำการเกษตรที่สั่งสมมาไม่เพียงพอในการปฏิบัติงานเพื่อให้ความช่วยเหลือเกษตรกรได้ ดังนั้นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีช่องทางในการรับความรู้จากสื่อต่างๆ ที่รวดเร็วและทันสมัย เช่น อินเทอร์เน็ต ได้ดีกว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่า

2.7.3 จำนวนแรงงานในครัวเรือน อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนแตกต่างกันมีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.81 คน อาจเนื่องมาจากอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนมากจะช่วยลดภาระความรับผิดชอบของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในการหาเลี้ยงครอบครัวลงทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่

2.7.4 การเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นหมอดินอาสา มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่เป็นเกษตรหมู่บ้าน มีผลการปฏิบัติงานด้านร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และมีผลการปฏิบัติงานด้านประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากหมอดินอาสาและเกษตรหมู่บ้าน เป็นตัวแทนเกษตรกรในท้องถิ่นที่ได้รับการคัดเลือกจากหน่วยงานเพื่อช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ และเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญด้านการเกษตรที่ในหมู่บ้านมีความรู้ความชำนาญในสาขานั้นๆ ทำให้ได้รับความไว้วางใจจากเกษตรกรมากกว่าคนที่ไม่เป็นอาสาสมัครเกษตร แต่ถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีตำแหน่งเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขาอื่นๆ หลายสาขาอาจทำให้การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านไม่ดีเท่าที่ควร เนื่องจากต้องปฏิบัติงานในหลายตำแหน่งเกินไป สอดคล้องกับ กัมปัลล แก้วมีศรี (2545: 31,78) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี พบว่าตำแหน่งทางสังคมเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาปศุสัตว์ประจำหมู่บ้าน

2.7.5 การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านที่มีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรต่างกัน มีผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน และการติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เฉลี่ย 9.39 ครั้ง/ปี อาจเนื่องมาจากการปฏิบัติงานทั้งสองด้านนี้มีระเบียบหลักเกณฑ์ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดไว้ ทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านจำเป็นต้องติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้อง

2.7.6 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน คือการได้รับการฝึกอบรม แหล่งความรู้ด้านการเกษตร การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน และความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับผลการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน และติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

การได้รับการฝึกอบรมเป็นการเสริมสร้างความรู้ความสามารถ เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความมั่นใจสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ที่เหมาะสมแก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่องจึงมีส่วนส่งเสริมให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านปฏิบัติงานได้ดีขึ้น

แหล่งความรู้ด้านการเกษตรเป็นช่องทางในการรับข้อมูลข่าวสารความรู้ด้านการเกษตรถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถรับข้อมูลข่าวสารได้จากหลายช่องทางจะช่วยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านรับข้อมูลข่าวสารได้เร็วขึ้น และถ้าหน่วยงานเลือกช่องทางการส่งข้อมูลข่าวสารที่เหมาะสมให้แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านแล้วก็จะทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านได้รับข้อมูลถูกต้อง รวดเร็ว และทั่วถึง

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เพียงพอ ช่วยให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างราบรื่น และเกิดขวัญกำลังใจในการทำงาน

ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นและรู้สึกอย่างไรกับบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้

ปฏิบัติงาน ทำให้หน่วยงานเข้าใจอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมากขึ้น ถ้าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานที่ดีแล้วย่อมมีความรู้สึกที่อยากปฏิบัติงานนั้นๆ ให้ประสบผลสำเร็จด้วย

จากผลการวิจัยที่ได้มีความสอดคล้องกับ ธวัชชัย กฤตรัชตนันต์ (2553:48) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดกาญจนบุรี พบว่าจำนวนแรงงานที่ทำการเกษตรในครัวเรือน แหล่งความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน การสนับสนุนจากกรมพัฒนาที่ดิน มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เซอร์เมอร์ฮอร์น และคณะ (2008: 151) อ้างถึงใน ทรรศน์พร ไหมสมบุญ (2550: 24) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของบุคคล ได้แก่ ลักษณะเฉพาะบุคคล เช่น เพศ อายุ ความรู้ความสามารถ ทักษะ ทักษะแรงจูงใจในการทำงาน และการสนับสนุนจากองค์กร

2.8 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก

2.8.1 ปัญหาในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

1) เกิดจากเกษตรกร โดยเกษตรกรบางรายไม่ให้ความสำคัญกับการขึ้นทะเบียน นำหลักฐานมาประกอบการขึ้นทะเบียนต่างๆ มาไม่ครบถ้วน เห็นว่าแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนมีรายละเอียดมากเกินไป เกษตรกรบางรายไม่ให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และไม่เชื่อการแจ้งเตือนของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน อาจเกิดจากเกษตรกรไม่รู้ว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีบทบาทหน้าที่อะไร และขาดการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และความสำคัญของการขึ้นทะเบียนต่างๆ ทำให้เกษตรกรไม่เข้าใจถึงความจำเป็นในการขึ้นทะเบียนต่างๆ

2) เกิดจากตัวอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเอง โดยอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเองยังขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการเกษตรในหลายๆ เรื่อง เช่น เรื่องโรคแมลงศัตรูพืช เรื่องเอกสารสิทธิ์ที่ดิน อีกทั้งไม่รู้จักเจ้าหน้าที่ที่สามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ได้ และไม่มีการสร้างเครือข่ายระหว่างอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ซึ่งทำให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านขาดความน่าเชื่อถือ ส่งผลให้เกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

3) เกิดจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไม่เห็นความสำคัญของแผนพัฒนาการเกษตรของหมู่บ้าน สิ่งนำไปสนับสนุนไม่ตรงกับความต้องการของเกษตรกร อีกทั้งขาดวัสดุ อุปกรณ์สนับสนุนการทำงานของอาสาสมัคร

เกษตรกรหมู่บ้าน จึงทำให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร

2.8.2 ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกร

หมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านมีข้อเสนอแนะส่วนมากคือเรื่องค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน รองลงมาคือให้มีการจัดอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มากขึ้น ให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรประสานงานกับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและอาสาสมัครเกษตรกรอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากปัจจุบันค่าครองชีพสูงทำให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านต้องแบกรับภาระในการออกไปปฏิบัติงาน จึงมีความต้องการค่าตอบแทนหรือสวัสดิการในการปฏิบัติงาน และอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านขาดความรู้ด้านการเกษตรในหลายเรื่อง จึงมีความต้องการความรู้เพิ่มเติมเพื่อที่จะได้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ทั้งจากการฝึกอบรมและจากตัวเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับ สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554: 68) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตรกรหมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุดร้อยละ 36.6 คือกิจกรรมพัฒนาการเกษตรที่ได้รับไม่สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร รองลงมาคือกรณีที่หน่วยงานไม่มีแบบฟอร์มการจัดเก็บข้อมูลการผลิตพืชและกำหนดรายงานที่ชัดเจน และมีข้อเสนอแนะในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน คือให้มีการฝึกอบรมเกษตรกรหมู่บ้านบ่อยครั้งและต่อเนื่อง รองลงมาคือเสนอให้มีค่าตอบแทนในการปฏิบัติงาน

2.8.3 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ซึ่งนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ติดตามดูแลอาสาสมัครหมู่บ้านเป็นผู้ตอบ ส่วนมากเสนอแนะให้พัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น โดยฝึกการเป็นวิทยากรเกษตรกร และฝึกเทคนิคการพูดในชุมชน ให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน รองลงมาให้พัฒนาความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรวม อาจเนื่องจากอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านส่วนใหญ่มีความรู้ความสามารถด้านการเกษตรดี แต่ไม่สามารถพูดถ่ายทอดให้เกษตรกรรายอื่นเข้าใจได้ ดังนั้นเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสามารถถ่ายทอดความรู้เทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้านได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงควรพัฒนาความสามารถในการเป็นวิทยากรเกษตรกรให้มากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายกมีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดให้ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น ดังนี้

3.1.1 ข้อเสนอแนะต่อกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนการปฏิบัติงาน ดังนั้น กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนวัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงค่าตอบแทนหรือสวัสดิการตามความเหมาะสม เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้ดีมากยิ่งขึ้น

2) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ขาดความรู้ด้านการเกษตรในหลายๆ เรื่อง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรตามบริบทของพื้นที่นั้นๆ แก่อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีความรู้ความสามารถเพียงพอในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่เกษตรกรในพื้นที่

3.1.2 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตร

1) จากการศึกษา พบว่า อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรไม่เข้าใจแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนต่างๆ ของหน่วยงาน ทำให้กรอกข้อมูลไม่ถูกต้อง ดังนั้นควรปรับปรุงแบบฟอร์มในการขึ้นทะเบียนต่างๆ ให้ชัดเจนและเข้าใจง่าย พร้อมทั้งสร้างความเข้าใจเพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านและเกษตรกรสามารถกรอกข้อมูลได้ถูกต้องตามที่หน่วยงานต้องการ

2) ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และความสำคัญของการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) และการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.) ให้เกษตรกรทราบและเข้าใจขั้นตอนการขึ้นทะเบียน

3) จากการศึกษา พบว่า เกษตรกรหลายรายไม่เข้าใจและไม่ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ดังนั้นควรประชาสัมพันธ์บทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านให้เกษตรกรทั่วไปทราบ และเข้าใจบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตร

หมู่บ้านมากขึ้น เพื่อให้เกษตรกรเกิดความไว้วางใจและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

4) จัดทำสื่อในการประชาสัมพันธ์โครงการและความรู้ด้านการเกษตรต่างๆ ผ่านทางวิทยุโทรทัศน์ และแผ่นวีดิทัศน์ให้แก่เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรใช้เป็นสื่อในการส่งเสริมการเกษตร

5) จัดทำคู่มือการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่มีรายละเอียดในการปฏิบัติงาน และมีขนาดพกพาสะดวก แจกจ่ายแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเพื่อใช้ประกอบการปฏิบัติงาน

3.1.3 ข้อเสนอแนะต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรให้ความสำคัญกับแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน โดยเปิดโอกาสให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านและเกษตรกรเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรในทุกระดับ เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของเกษตรกรในพื้นที่มากที่สุด

2) ควรให้การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มากขึ้น

3.1.4 ข้อเสนอแนะต่อสำนักงานเกษตรจังหวัด/อำเภอ

1) ควรให้การสนับสนุนและการติดตาม ดูแล การปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) ใช้ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลเป็นตัวขับเคลื่อนงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยจัดให้เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรและอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้มีโอกาสพบปะกัน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรได้นำความรู้เทคโนโลยีใหม่ๆ มาให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และเป็นเวทีในการปรึกษาหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงาน

3) เมื่อครบวาระการทำงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน หรือมีเหตุให้พ้นสภาพความเป็นอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน ให้ดำเนินการจัดประชุมเพื่อคัดเลือกผู้ที่มีความพร้อมและมีคุณสมบัติเหมาะสมในการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน

4) ผลักดันให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เกิดการรวมตัวสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับงานอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และขอรับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานต่างๆ

5) จัดให้มีการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในรูปแบบต่างๆ อย่างต่อเนื่อง ได้แก่

(1) การฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการเกษตรแก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านในเรื่องที่ยังขาดความรู้อยู่ เช่น เรื่องโรค แมลงศัตรูพืช การลดต้นทุนการผลิตพืช การผลิตไม้ผล ไม้ยืนต้น และพืชผัก เป็นต้น

(2) เสริมสร้างทักษะการเป็นผู้นำเกษตรกรกรให้แก่อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เช่น บุคลิกภาพของผู้นำ การเป็นวิทยากรเกษตรกร ทักษะในการติดต่อประสานงาน เป็นต้น

(3) การจัดเวทีเสวนา ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้ด้านการเกษตรกับเกษตรกรต้นแบบที่ประสบความสำเร็จในการทำ การเกษตร และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านด้วยกันเอง

(4) ศึกษาดูงาน โดยนำอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านไปศึกษาดูงานในพื้นที่ที่มีการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านที่ประสบความสำเร็จ และศึกษาดูงาน เทคโนโลยีการเกษตรใหม่ๆ ให้อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านเกิดแรงบันดาลใจในการทำงาน

3.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน โดยศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปรากฏการณ์ พฤติกรรมในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน และนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามดูแลอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงและวางแผนการปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่เกษตรกร

3.2.2 ควรศึกษาการบริหารเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน เพื่อศึกษาการดำเนินงานของอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านอย่างเป็นระบบ และนำผลการศึกษามาพัฒนาการสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสุวรรณ (2527) *จิตวิทยาสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) *สมุดประจำตัวอาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด
- _____. (2555) *คู่มืออาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน (อกม.)* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2551) “ระเบียบกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ว่าด้วยการบริหารงานอาสาสมัครเกษตรกร พ.ศ.2551” ประกาศ ณ วันที่ 31 มกราคม 2551
- _____. (2551) *คู่มือสำหรับอาสาสมัครเกษตรกร* กรุงเทพมหานคร ฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการนโยบายอาสาสมัครเกษตรกร
- _____. (2553) “ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง ประเภท คุณสมบัติ และการขึ้นทะเบียนอาสาสมัครเกษตรกรและอาสาสมัครเกษตรกรกิตติมศักดิ์” ประกาศ ณ วันที่ 8 กันยายน 2553
- _____. (2554) “ประกาศกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เรื่อง อาสาสมัครเกษตรกรหมู่บ้าน” ประกาศ ณ วันที่ 24 กุมภาพันธ์ 2554
- กัมปภัช แก้วมีศรี (2545) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของอาสาพัฒนาสู่ตำบลประจำหมู่บ้าน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- เกษร สวนศรี (2552) “ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัดสิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- จำนง อติวัฒน์สิทธิ์ และคณะ (2540) *สังคมวิทยา* พิมพ์ครั้งที่ 8 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

- จินดา ขลิบทอง (2555) “กระบวนการวิจัยทางส่งเสริมการเกษตร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยเพื่อการพัฒนาการส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 1 หน้า 19 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- _____. (2555) “ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาประสบการณ์วิชาชีพส่งเสริมการเกษตร* หน่วยที่ 6 หน้า 7 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- _____. (2556) “แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการเป็นผู้นำ มนุษย์สัมพันธ์ และจิตวิทยาสำหรับเกษตรกร* หน่วยที่ 3 หน้า 11-12 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์
- ณรงค์ เส็งประษา (2538) *มนุษย์กับสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์โอเดียน สโตร์
- คำริ ชาวพะเยาว์ (2554) “การมีส่วนร่วมของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้านในการดำเนินงานพัฒนาที่ดิน จังหวัดพะเยา” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ทัศนีย์ บุญเกล้า (2554) “ปัจจัยที่มีผลต่อบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดนครพนม” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธงชัย สันติวงษ์ และชัยยศ สันติวงษ์ (2548) *พฤติกรรมบุคคลภายในองค์การ* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ประชุมช่าง
- ธวัชชัย กฤตริชตนันต์ (2553) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบล ในจังหวัดกาญจนบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ธิดา โมสิกรัตน์ (2547) “การแสดงความคิดเห็น” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร* หน่วยที่ 9 หน้า 56, 58-59 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์

- นที ขลิบทอง (2556) "ผู้นำในงานส่งเสริมการเกษตร" ใน *ประมวลสาระชุดวิชาการส่งเสริมการเกษตรเพื่อการพัฒนา* หน่วยที่ 10 หน้า 15 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์
- นพ ศรีบุญนาถ (2545) *พฤติกรรมองค์กร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุทรไพศาล
- นวลศิริ เปาโรหิตย์ (2542) *จิตวิทยาทั่วไป* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2552) *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์* พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปทุมพร โพธิ์กาศ (2554) *จิตวิทยาการบริการ* พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็ม แอนด์ เอ็ม เลเซอร์พริ้นต์
- ประเสริฐ เข้มกลิ่นฟูง และคณะ (2540) *สังคมและวัฒนธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2551) *จิตวิทยาการศึกษา* กรุงเทพมหานคร บริษัทพิมพ์ดี
- พวงเพชร สุรัตน์กวีกุล และเฉอมมาลัย ราชภัณฑารักษ์ (2541) *มนุษย์กับสังคม* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
- มนัสนันท์ หัตถศักดิ์ (2552) *กระบวนการกลุ่ม* พิมพ์ครั้งที่ 7 ปทุมธานี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ
- มัลลิกา ต้นสอน (2544) *พฤติกรรมองค์กร* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร เอ็กซ์เปอร์เน็ท
- โยธิน ศันสนยุทธ และจุมพล พูลภัทรชีวิน (2529) *จิตวิทยาสังคม* พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ
- ราชบัณฑิตยสถาน (2546) *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542* กรุงเทพมหานคร นานมีบุ๊คส์ พับลิเคชั่นส์
- ลลิตา เสนกรรหา (2552) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานป้องกันและควบคุมโรคไข้หวัดใหญ่ชนิด เอ (H1N1) ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี" วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- วิชัย ศรีผา (2552) "การปฏิบัติงานของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน อำเภอโพนพิสัย จังหวัดหนองคาย" วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

- วิเชียร วิทย์อุดม (2551) *พฤติกรรมองค์กร* พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพมหานคร ธนชัยการพิมพ์
- วิภาดา คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์กร:เทคนิคการจัดการสมัยใหม่*
พิมพ์ครั้งที่ 3 ปทุมธานี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต
- วิโรจน์ ศรีผูกผ่อง (2552) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของ
อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย”
วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์
สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- วิวัฒน์ ภู่อ้อม นิสากกร ลีชาญพานิชยกิจ และนริษรา โสมณวัตร (2555) "ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์
กับการปฏิบัติงานส่งเสริมการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในอำเภอโพธาราม
จังหวัดราชบุรี" ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติ*
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 9 วันที่ 6 – 7 ธันวาคม 2555
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน หน้า 1321
- ศศิธร บัวผัน (2550) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการดำเนินงานเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรค
ไข้หวัดนก ของอาสาสมัครสาธารณสุข จังหวัดนครนายก” วิทยานิพนธ์ปริญญา
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์
สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2545) *องค์กรและการจัดการ* อังในเกษร สวนศรี (2552) “ปัจจัยที่
เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของหมอดินอาสาประจำหมู่บ้าน จังหวัด
สิงห์บุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร
สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ จำรัส คิ้วสุวรรณ และจิตติพงษ์ ธรรมานุสรณ์ (2522) *จิตวิทยาสังคม*
พิมพ์ครั้งที่ 2 นนทบุรี ชัยศิริการพิมพ์
- สมชาติ กิจยรรยง (2555) *ศาสตร์และศิลปะของผู้นำ : ที่ครองใจทุกคน* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ Smart Life
- สมศักดิ์ เผ่าสอน (2548) “ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของ
อาสาสมัครสาธารณสุข อำเภอศีขรภูมิ จังหวัดสุรินทร์” วิทยานิพนธ์ปริญญา
สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาการจัดการระบบ
สุขภาพ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

สุกัญญา อธิปอนันต์ และสำราญ สารบรรณ (2553) "บทบาทของนักส่งเสริมการเกษตร"

ใน เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการส่งเสริมการเกษตร หน่วยที่ 9
หน้า 9-8 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและ
สหกรณ์

สุชา จันทร์เอม (2524) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สุชาดา นิภานันท์ (2553) พฤติกรรมองค์การ พิมพ์ครั้งที่ 7 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุภา

สุนทร วงศ์ไวศยวรรณ และวารกรณ์ รุ่งเรืองกลกิจ (2554) "ผู้นำและการจูงใจ" ใน เอกสาร
การสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 5
หน้า 5-5 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ

สุนทรี โคมิน (2542) "เจตคติกับพฤติกรรมมนุษย์" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาจิตวิทยาทั่วไป

หน่วยที่ 8 หน้า 394 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาคหกรรมศาสตร์

สุพัตรา สุภาพ (2540) สังคมวิทยา พิมพ์ครั้งที่ 19 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

สุพิศวง ธรรมพันทา (2540) มนุษย์กับสังคม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ดี.ดี.บี.คัสโตร

สุวิสาส์ กันตอนันตพร (2554) "ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของเกษตร
หมู่บ้านในจังหวัดชลบุรี" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
ส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อรรวรรณ จินะใจหาญ (2554) "การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลใน

จังหวัดเชียงราย" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริม
การเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อรุณ รักธรรม (2554) "พฤติกรรมองค์การ" ใน เอกสารการสอนชุดวิชาองค์การและการจัดการ

และการจัดการทรัพยากรมนุษย์ หน่วยที่ 7 หน้า 7-12 นนทบุรี

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์

อัญชลี แจ่มเจริญ (2530) จิตวิทยาธุรกิจ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์และทำปก

เจริญผล

เอกรินทร์ โปตะเวช (2551) "ปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานสาธารณสุขมูลฐานตามบทบาทหน้าที่

ของอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ในอำเภอศรีเชียงใหม่ จังหวัดหนองคาย"

วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และ

สังคมศาสตร์ สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

- Allport, Gordon W (1977) *Pattern and Growth in 69 Personality*. New York: Holt Rinehart and Winston อ้างถึงใน อรวรรณ จินะใจหาญ (2554) "การดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ของหมอดินอาสาประจำตำบลในจังหวัดเชียงราย" วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Davis, K., & Newstrom, J.W. (1989) *Human Behavior At Work*. 8th editors อ้างถึงใน วิชาดา คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ : เทคนิคการจัดการสมัยใหม่* สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร ส.เจริญ การพิมพ์
- Oskamp, S (1977) *Attitudes and Opinions*. New Jersey : Prentice-Hall. อ้างถึงในพัฒน์นรี จิตรมงคลสุข (2552) “ความคิดเห็นของชาวญี่ปุ่นที่มีต่อการปฏิบัติตามวัฒนธรรมการทำงานแบบญี่ปุ่นของพนักงานชาวไทย : กรณีศึกษาบริษัทลูกค้าของบริษัทโอมิคอร์ ปอเรชั่น จำกัด” วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารธุรกิจ สาขาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- Robbins, S. (1998) *Organizational Behavior*. New Jersey : Prentice-Hall อ้างถึงใน วิชาดา คุปตานนท์ (2551) *การจัดการและพฤติกรรมองค์การ:เทคนิคการจัดการสมัยใหม่* พิมพ์ครั้งที่ 3 ปทุมธานี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรังสิต
- Schermerhorn, Hunt, Osborn (2008). *Organizational Behavior 10/E*. (2008:151) อ้างถึงใน วรรณศรพร ไหมสมบุญ (2550) “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออกของเจ้าหน้าที่สาธารณสุขระดับตำบล ในพื้นที่ตรวจราชการสาธารณสุขเขต 4” วิทยานิพนธ์ปริญญาสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาสาธารณสุขศาสตร์ สาขาวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ภาคผนวก

มหาวิทยาลัย

สกลนครราชภัฏ

ภาคผนวก ก
แบบสอบถามชุดที่ 1

แบบสอบถาม ชุดที่ 1
สำหรับอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
เลขที่แบบสอบถาม.....
วันที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย
เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน
จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายที่จะทราบข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน

2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น
3. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
4. แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน จำนวน 9 หน้า ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 4 ปัญหา และข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

ตอนที่ 1 ปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำแนะนำ : โปรดเติมข้อความหรือตัวเลขลงในช่องว่าง.....และใส่เครื่องหมาย ✓ ใน (.....)

หน้าชื่อที่ท่านคิดว่าตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ (.....) 1. ชาย (.....) 2. หญิง
2. อายุ.....ปี
3. ระดับการศึกษา

(.....) 1. ประถมศึกษา	(.....) 2. มัธยมศึกษาตอนต้น (ม.3)
(.....) 3. มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.6)/ปวช.	(.....) 4. อนุปริญญาตรี/ปวส.
(.....) 5. ปริญญาตรี	(.....) 6. อื่นๆ (ระบุ)
4. จำนวนแรงงานในครัวเรือน.....คน (รวมผู้ตอบแบบสอบถาม)
5. รายได้รวมของครัวเรือน (ไม่หักค่าใช้จ่าย)
 - 5.1. รายได้จากการทำงานอาชีพในภาคการเกษตร.....บาทต่อปี
 - 5.2. รายได้จากการทำงานอาชีพนอกภาคการเกษตร.....บาทต่อปี
 - 5.3. รวมรายได้ทั้งหมด.....บาทต่อปี
6. พื้นที่ทำการเกษตร
 - 6.1. ที่ดินของตนเอง จำนวน.....ไร่.....งาน
 - 6.2. ที่ดินเช่า จำนวน.....ไร่.....งาน
 - 6.3. ที่ดินซึ่งไม่เสียค่าเช่า/ที่ดินซึ่งบุคคลอื่นให้ทำกินเปล่า จำนวนไร่.....งาน
 - 6.4. รวมพื้นที่ทำการเกษตร จำนวน.....ไร่.....งาน
7. ปัจจุบันท่านเป็นผู้นำในชุมชนตำแหน่งใดบ้าง
 - (.....) 1. ไม่เป็น
 - (.....) 2. เป็น ตำแหน่ง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
 - (.....) 2.1. กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
 - (.....) 2.2. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/สารวัตรกำนัน
 - (.....) 2.3. สมาชิกองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อบต./เทศบาล
 - (.....) 2.4. คณะกรรมการหมู่บ้าน
 - (.....) 2.5. อื่นๆ (ระบุ).....

8. นอกจากการเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) **ปัจจุบัน**ท่านเป็นอาสาสมัครเกษตรสาขา
ต่างๆ หรือผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้านใดอีกบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

(.....) 1. อาสาสมัครเกษตรและสหกรณ์	(.....) 2. อาสาสมัครฝนหลวง
(.....) 3. อาสาสมัครเกษตรด้านบัญชี	(.....) 4. ประมงอาสา
(.....) 5. อาสาปศุสัตว์	(.....) 6. หมอдинอาสา
(.....) 7. เกษตรหมู่บ้าน	(.....) 8. อาสาสมัครสหกรณ์
(.....) 9. อาสาสมัครชลประทาน	(.....) 10. เศรษฐกิจการเกษตรอาสา
(.....) 11. อาสาสมัครปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม	(.....) 12. อาสาสมัครชวานาชั้นนำ
(.....) 13. อาสาพัฒนาทางพารา	(.....) 14. ผู้แทนสภาเกษตรกรระดับหมู่บ้าน

9. **ปัจจุบัน**ท่านเป็นสมาชิกกลุ่ม/องค์กรการเกษตรใดบ้าง

- (.....) 1. ไม่เป็น
- (.....) 2. เป็น (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
- (.....) 2.1 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
- (.....) 2.2 วิสาหกิจชุมชน
- (.....) 2.3 กลุ่มเกษตรกร
- (.....) 2.4 กลุ่ม ฅ.ก.ส.
- (.....) 2.5 กลุ่มส่งเสริมอาชีพการเกษตร
- (.....) 2.6 อื่นๆ ระบุ.....

10. ในรอบ 1 ปี ที่ผ่านมาท่านมีการติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล/เกษตร
อำเภอ) เพื่อสอบถามปัญหา/ประสานงานต่างๆ (ยกเว้นการทักทาย) จำนวนกี่ครั้ง

- (.....) 1. ไม่เคยติดต่อ เนื่องจาก.....
- (.....) 2. เคยติดต่อ จำนวน.....ครั้ง/ปี

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
 คำแนะนำ: โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด
 2.1 ตั้งแต่เป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านท่านเคยได้รับการฝึกอบรมที่เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติ
 หน้าที่ในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ ในระดับใด

การได้รับการฝึกอบรม	ไม่ เคย	ระดับการรับการฝึกอบรม				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
1. เรื่องบทบาทหน้าที่และความสำคัญของอาสาสมัคร เกษตรหมู่บ้าน						
2. เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)						
3. เรื่องการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
4. เรื่องการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน						
5. เรื่องเทคนิคการถ่ายทอดความรู้						
6. เรื่องการสำรวจและเฝ้าระวังศัตรูพืช						
7. เรื่องการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรรมชาติ						

2.2 ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารหรือความรู้ด้านการเกษตรจากแหล่งต่างๆ ในระดับใด

แหล่งความรู้ด้านการเกษตร	ไม่ เคย	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร/ ความรู้				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
1. วิทยุกระจายเสียง						
2. วิทยุโทรทัศน์						
3. หนังสือพิมพ์						
4. อินเทอร์เน็ต						
5. เอกสารทางวิชาการ/วารสาร						
6. คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						
7. การประชุม/สัมมนา/ฝึกอบรม						
8. ศึกษาดูงาน						
9. เพื่อนอาสาสมัครเกษตร/อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						

แหล่งความรู้ด้านการเกษตร	ไม่เคย	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร/ ความรู้				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
10. ผู้นำชุมชน						
11. เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล/ เกษตรอำเภอ)						
12. เจ้าหน้าที่หน่วยงานอื่นๆ						

2.3 ตั้งแต่ท่านเป็นอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านท่านได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องต่อไปนี้หรือไม่ และอยู่ในระดับใด

การได้รับการสนับสนุนการปฏิบัติงานจากหน่วยงาน	ไม่เคย	ระดับการได้รับการสนับสนุน				
		น้อย ที่สุด	น้อย	ปาน กลาง	มาก	มาก ที่สุด
1. การฝึกอบรมด้านการเกษตร						
2. การให้คำแนะนำในการแก้ไขปัญหาจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ)						
3. การมาเยี่ยมชมและดูแลการปฏิบัติงานจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร (เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ)						
4. การไปทัศนศึกษาดูงาน การพัฒนาด้านการเกษตรต่างๆ เพื่อเพิ่มพูนความรู้						
5. สนับสนุนช่วยเหลือในการประสานงานกับหน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชน						
6. สนับสนุนข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร						
7. สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ ในการปฏิบัติงาน						
8. สนับสนุนค่าน้ำมันเชื้อเพลิง เบี้ยเลี้ยง ในการปฏิบัติงาน						
9. จัดให้ท่านได้มีโอกาสได้พบปะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน						
10. ได้รับสนับสนุนปัจจัยการผลิต/วัสดุทางการเกษตรจากโครงการส่งเสริมการเกษตรต่างๆ						

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำแนะนำ : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือที่ตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน					
1.1 ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)					
1.2 ช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)					
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน					
2.1 เป็นผู้รวบรวมข้อมูลปัญหา/ความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน					
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล					
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.1 ช่วยรวบรวมปัญหา/ความต้องการและข้อเสนอแนะทางด้านการเกษตรจากเกษตรกรไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง					
3.2 เป็นผู้ประสานเจ้าหน้าที่/วิทยากร ในการจัดการเรียนรู้ และการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.3 แก้ไขปัญหาทางการเกษตรให้แก่เกษตรกรในหมู่บ้าน					
3.4 เป็นผู้ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ					
3.5 เป็นผู้เผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน					

บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน	ระดับความคิดเห็น				
	ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	ไม่เห็นด้วย	ไม่แน่ใจ	เห็นด้วย	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง					
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน					
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน					
4.3 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ					
4.4 ร่วมสำรวจพื้นที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่					
4.5 ช่วยเหลือการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัย					

ตอนที่ 4 ปัญหาและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

4.1 ปัญหาด้านการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน

1) การขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

2) การขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

4.2 ปัญหาด้านการร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนา

การเกษตรระดับหมู่บ้าน

1) การรวบรวมข้อมูลปัญหาความต้องการด้านการเกษตรในหมู่บ้าน

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

2) การเข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

4.3 ปัญหาด้านการประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน

1) การสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกร ไปแจ้งหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

2) ประสานงานเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการจัดการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรในหมู่บ้าน

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

3) การแก้ไขปัญหาการเกษตรให้กับเกษตรกรในหมู่บ้าน

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

4.4 ปัญหาด้านติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจาก โรคแมลงศัตรูพืชระบาด

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

2) การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติ (น้ำท่วม, ฝนแล้ง เป็นต้น)

ไม่มีปัญหา

มี (ระบุ)

.....

4.5 ปัญหาด้านอื่นๆ (ระบุ).....

.....

4.6 ข้อเสนอแนะเพื่อให้งานปฏิบัติงานของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านมีประสิทธิภาพมากขึ้น

.....

.....

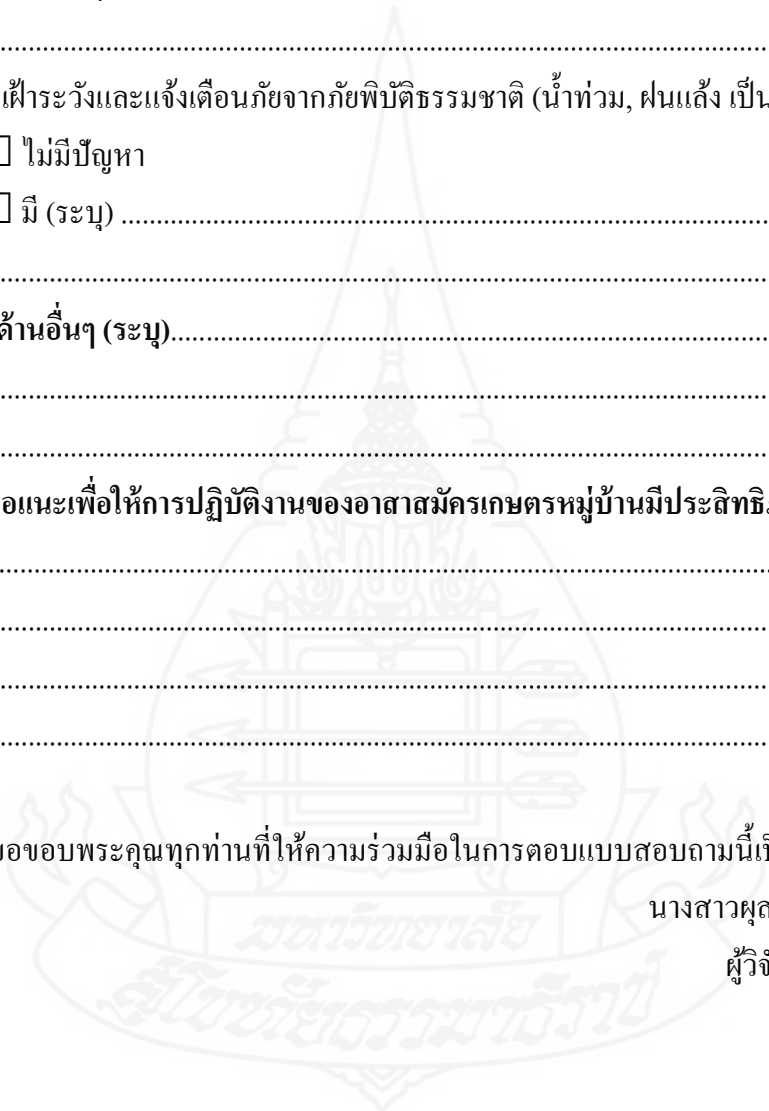
.....

.....

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างยิ่ง

นางสาวศุสดี จันทร์

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
แบบสอบถามชุดที่ 2

แบบสอบถาม ชุดที่ 2

สำหรับนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามคู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เลขที่แบบสอบถาม.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านใน
จังหวัดนครนายก

คำชี้แจง :

1. แบบสอบถามชุดนี้มีจุดมุ่งหมายให้นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร/ผู้ที่ติดตามคู่มืออาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน ประเมินระดับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านในจังหวัดนครนายก ที่อยู่ในความดูแลของท่านทั้งนี้เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาศึกษา จึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านได้กรุณาตอบคำถามทุกข้อตามความเป็นจริงและตามความคิดเห็นของท่าน
2. ข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้เพื่อการจัดทำวิทยานิพนธ์เท่านั้น
3. เลขที่แบบสอบถามมีไว้เพื่อติดตามแบบสอบถามเท่านั้น
4. แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน จำนวน 5 หน้า ประกอบด้วย
ตอนที่ 1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน
ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้านผู้ถูกประเมิน.....
 หมู่ที่.....ตำบล.....อำเภอ.....จังหวัดนครนายก

ตอนที่ 1 การปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

คำแนะนำ : โปรดใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างด้านขวามือ ที่ตรงกับความคิดเห็นของท่าน มากที่สุด

ท่านมีความคิดเห็นว่าอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ท่านนี้มีการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่แต่ละด้านอยู่ในระดับใด

บทบาทหน้าที่	ไม่เคยปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
1. จัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของหมู่บ้าน						
1.1 ประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)						
1.2 ช่วยอธิบายแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.)						
1.3 ช่วยตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลการขึ้นทะเบียน ทบก.						
1.4 มีการประชาสัมพันธ์หลักเกณฑ์และขั้นตอนการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
1.5 ช่วยอธิบายแบบฟอร์มการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
1.6 ช่วยตรวจสอบความครบถ้วน ถูกต้องของเอกสารหลักฐาน และข้อมูลการขึ้นทะเบียน ทพศ.						
1.7 เข้าร่วมให้ข้อมูลและตรวจสอบในเวทีประชาคมการขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						
1.8 ร่วมกับเจ้าหน้าที่ออกสำรวจแปลงของเกษตรกรผู้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกพืชเศรษฐกิจ (ทพศ.)						

บทบาทหน้าที่	ไม่เคยปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติงานของ อคม.				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
2. ร่วมกับกรรมการหมู่บ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน						
2.1 รวบรวมข้อมูลปัญหา ความต้องการจากอาสาสมัครเกษตร และเกษตรกรในหมู่บ้าน						
2.2 เข้าร่วมเวทีการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับหมู่บ้าน/ตำบล						
3. ประสานงานในการถ่ายทอดความรู้ และการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน						
3.1 สสำรวจความต้องการความรู้ของเกษตรกรจากอาสาสมัครเกษตร 13 สาขา และเกษตรกรในหมู่บ้าน						
3.2 ประสานงานเชิญเจ้าหน้าที่/วิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ด้านการเกษตรให้กับเกษตรกร						
3.3 ประสานงานเจ้าหน้าที่/หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในหมู่บ้าน						
3.4 ประสานการปฏิบัติงานด้านการพัฒนาการเกษตรของอาสาสมัครเกษตรทุกสาขา และองค์กรต่างๆ						
3.5 เผยแพร่ความรู้ด้านการเกษตรในหมู่บ้าน						
4. ติดตามสถานการณ์การเกษตรในหมู่บ้านและรายงานเหตุการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						
4.1 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากโรคแมลงศัตรูพืชระบาดในหมู่บ้าน						
4.2 การเฝ้าระวังและแจ้งเตือนภัยจากภัยพิบัติธรรมชาติในหมู่บ้าน						
4.3 ให้คำแนะนำปรึกษาแก่ผู้ประสบภัยในการเตรียมเอกสารหลักฐานการขอรับความช่วยเหลือ						

บทบาทหน้าที่	ไม่เคยปฏิบัติ	ระดับการปฏิบัติงานของ อกม.				
		น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
4.4 ช่วยนัดหมายเกษตรกร						
4.5 ช่วยรวบรวมและตรวจสอบหลักฐานเบื้องต้น						
4.6 ร่วมสำรวจพื้นที่ที่ประสบภัยกับเจ้าหน้าที่						
4.7 รายงานการเกิดภัยพิบัติต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง						

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

เพื่อให้อาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.) ท่านนี้ สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่านคิดว่าควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในเรื่องใดบ้าง ในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ความรู้ ความสามารถด้านการประกอบอาชีพเกษตรกรรม

- 1).....
- 2).....
- 3).....

2.2 ความสามารถในการเป็นวิทยากรถ่ายทอดเทคโนโลยีหรือให้คำแนะนำปรึกษากับผู้อื่น

- 1).....
- 2).....
- 3).....

2.3 ทักษะติดต่อการปฏิบัติงานในฐานะอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน (อกม.)

- 1).....
- 2).....
- 3).....

2.4 ความสามารถด้านการติดต่อสื่อสาร และการประสานงาน

- 1).....
- 2).....
- 3).....

2.5 ทักษะในการเป็นผู้นำเกษตรกร

- 1).....
- 2).....
- 3).....

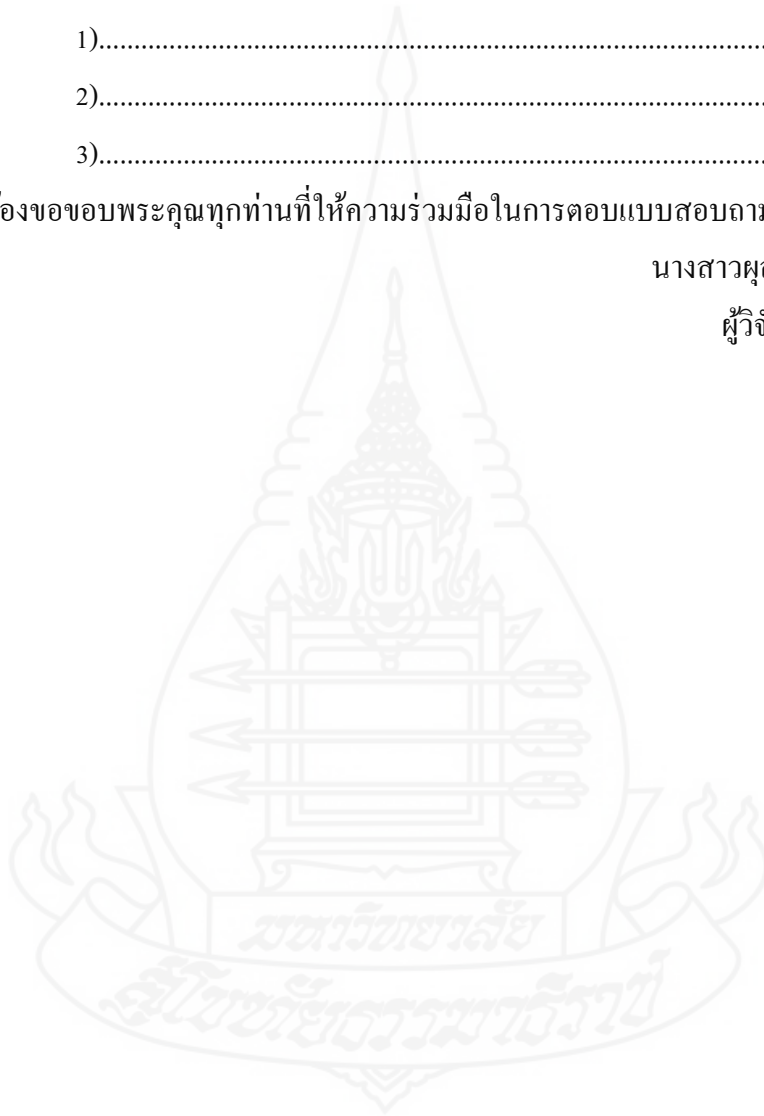
2.6 อื่นๆ (ระบุ)

- 1).....
- 2).....
- 3).....

ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามนี้เป็นอย่างดียิ่ง

นางสาวสุสติ จันท

ผู้วิจัย

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวมุสดี จันทร
วัน เดือน ปีเกิด	3 มิถุนายน 2525
สถานที่เกิด	78 หมู่ 7 ตำบลบางขุนไทร อำเภอบ้านแหลม จังหวัดเพชรบุรี
ประวัติการศึกษา	วท.บ. (สัตวศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร) มหาวิทยาลัยศิลปากร 2547
สถานที่ทำงาน	สำนักงานเกษตรจังหวัดนครนายก ตำบลพรหมณี อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
ตำแหน่ง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ

